

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

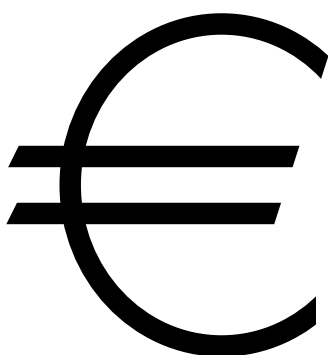
**Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ
ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ Α.Ε.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΔΗΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ

**Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ
ΚΑΙ Η ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	σελ.	5
ΜΕΡΟΣ Α΄: Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ		
1. Εισαγωγή - Ιστορική αναδρομή	σελ.	7
2. Το Νομικό Πλαίσιο της Ο.Ν.Ε. και του Ευρώ	σελ.	10
2.1. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ)	σελ.	12
3. Το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής του Ευρώ	σελ.	15
3.1. Γενικές αρχές	σελ.	15
3.2. Το χρονοδιάγραμμα για τις 11 χώρες-μέλη	σελ.	17
3.3. Χώρες σε παρέκκλιση: η περίπτωση της Ελλάδας	σελ.	19
4. Τα κριτήρια εισόδου στην Ο.Ν.Ε.	σελ.	22
5. Χαρτονομίσματα και κέρματα σε Ευρώ	σελ.	26
6. Νέα θεσμικά όργανα για την Ο.Ν.Ε. και το Ευρώ	σελ.	31
6.1. Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα	σελ.	31
6.2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών	σελ.	32
7. Οικονομικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ	σελ.	36
7.1. Μακροοικονομικές επιπτώσεις	σελ.	37
7.2. Μικροοικονομικές επιπτώσεις	σελ.	42
7.3. Επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ σε ορισμένους τομείς της οικονομίας	σελ.	43
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ		
8. Το οικονομικό περιβάλλον μετά την εισαγωγή του Ευρώ και οι Ο.Τ.Α.	σελ.	46
8.1. Μείωση του πληθωρισμού και Ο.Τ.Α.	σελ.	46
8.2. Μείωση επιτοκίων και Ο.Τ.Α.	σελ.	47
8.3. Αύξηση ανταγωνισμού και Ο.Τ.Α.	σελ.	47
8.4. Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και Ο.Τ.Α.	σελ.	48
8.5. Αύξηση τουριστικής κίνησης και Ο.Τ.Α.	σελ.	48
9. Οι επιπτώσεις στους Ο.Τ.Α. από την εισαγωγή του Ευρώ	σελ.	50
9.1. Νομικό πλαίσιο	σελ.	50
9.2. Κατάρτιση Προϋπολογισμού - Απολογισμού σε Ευρώ	σελ.	50
9.3. Οι επιπτώσεις στα έσοδα	σελ.	51
9.4. Οι επιπτώσεις στις δαπάνες	σελ.	56

9.5. Συστήματα μηχανοργάνωσης και απαραίτητο λογισμικό	σελ.	58
9.6. Λογιστικό σύστημα	σελ.	61
9.7. Ταμειακή και χρηματοοικονομική διαχείριση	σελ.	63
9.8. Προμήθεια εντύπων	σελ.	63
9.9. Παροχή στατιστικών στοιχείων	σελ.	65
9.10. Σχέσεις των Ο.Τ.Α. με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης	σελ.	65
10. Οι επιπτώσεις στη δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση	σελ.	66
11. Δημοτικές επιχειρήσεις και Ευρώ	σελ.	68
12.1. Εισαγωγή	σελ.	68
12.2. Τα φυσικά μονοπώλια	σελ.	68
12.3. Δημοτικές επιχειρήσεις που δεν αποτελούν φυσικά μονοπώλια	σελ.	70
12. Ενημέρωση πολιτών και εκπαίδευση προσωπικού των Ο.Τ.Α.	σελ.	72
12.1. Εισαγωγή	σελ.	72
12.2. Γενικό πλαίσιο της ενημερωτικής εκστρατείας	σελ.	73
12.3. Ο ρόλος των Ο.Τ.Α.	σελ.	75
12.4. Οι στόχοι της ενημερωτικής εκστρατείας σε επίπεδο Ο.Τ.Α.	σελ.	75
12.5. Πηγές πληροφόρησης	σελ.	77
12.6. Μέσα επικοινωνίας	σελ.	77
12.7. Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση αιρετών αρχόντων τοπικής αυτοδιοίκησης	σελ.	78
12.8. Εκπαίδευση – ενημέρωση προσωπικού Ο.Τ.Α.	σελ.	78
12.9. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ενημερωτικής εκστρατείας	σελ.	77
13. Το κόστος μετάβασης των Ο.Τ.Α. στο Ευρώ	σελ.	80
13.1. Προσαρμογές πληροφορικής	σελ.	81
13.2. Έντυπα	σελ.	81
13.3. Μηχανές υποδοχής κερμάτων	σελ.	82
13.4. Ενημέρωση δημοτών	σελ.	83
13.5. Εκπαίδευση προσωπικού	σελ.	83
13.6. Μεταβολή στο λογιστικό σύστημα των Ο.Τ.Α.	σελ.	84
14. Συμπεράσματα	σελ.	85
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	σελ.	88
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	σελ.	89

Πρόλογος

Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση και το νέο ευρωπαϊκό νόμισμα είναι πλέον μια πραγματικότητα. Η συμμετοχή της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε. επιβάλλει τη συστηματική προετοιμασία του Ελληνικού κράτους, των φορέων της οικονομίας και της ελληνικής κοινωνίας εν όψει της εισαγωγής του Ευρώ.

Η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης για λογαριασμό της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. προχώρησε στην εκπόνηση της μελέτης για τις επιπτώσεις της εισαγωγής του Ευρώ στην Τοπική Αυτοδιοίκηση

Στόχος της Μελέτης είναι η να καταδείξει τις επιπτώσεις από την εισαγωγή του ευρώ στην Τ.Α. ώστε να προετοιμαστούν έγκαιρα οι φορείς της (Δήμοι, Κοινότητες, Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση, Δημοτικές και Νομαρχιακές Επιχειρήσεις, λοιπά Νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ), καθώς επίσης να περιγράψει το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η Αυτοδιοίκηση στην ενημέρωση και πληροφόρηση των πολιτών.

Για το αποτέλεσμα και την συμμετοχή τους στην εν λόγω μελέτη αξίζουν ιδιαίτερες ευχαριστίες στους μελετητές κ. Μανεσιώτη Βασίλη (Phd) και Κράκαρη Νικόλαο που είχαν και την κύρια ευθύνη, καθώς και στα μέλη της αρμόδιας επιτροπής που έχει συσταθεί από την ΚΕΔΚΕ κ.κ. Στέλιο Γιανναράκη Διευθυντή ΚΕΔΚΕ, Γαβριήλ Κουγιανό Στέλεχος ΚΕΔΚΕ, Μάμαλη Πέτρο Υπεύθυνο Οικονομικών Δραστηριοτήτων της ΕΕΤΑΑ, Γιάννη Γούπιο Στέλεχος ΕΕΤΑΑ, Κακλαμάνη Αικατερίνη Στέλεχος ΕΕΤΑΑ, Νώντα Λαμπρακάκη Πρόεδρο Π.Ο.Ε. ΟΤΑ, Σπύρο Χαμακιώτη Διευθυντή Ταμιακής Υπηρεσίας Δήμου Αθηναίων, Φώτη Τζιβάκη Γενικό Διευθυντή ΥΠΕΣΔΔΑ και Χαιρετάκη Μανόλη.

Απόστολος Κοιμήσης

- Πρόεδρος της Επιτροπής ΚΕΔΚΕ για τη μελέτη και διερεύνηση των θεμάτων μετάβασης της Τ.Α. στο ενιαίο ευρωπαϊκό νόμισμα
- Γενικός Γραμματέας ΚΕΔΚΕ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Η ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΕΥΡΩ

1. Εισαγωγή - Ιστορική αναδρομή

Η αναζήτηση νομισματικής σταθερότητας από τις ευρωπαϊκές χώρες έχει μακρά ιστορία. Ήδη από το 1865 έχουμε τη σύσταση της Λατινικής Νομισματικής Ένωσης (Latin Monetary Union), με τη συμμετοχή της Γαλλίας, του Βελγίου, της Ιταλίας και της Ελβετίας και αργότερα (1867) και της Ελλάδας. Ταυτόχρονα, η Γερμανία, η Ολλανδία και οι σκανδιναβικές χώρες παρέμεναν σε «κανόνα αργύρου». Σύντομα, όμως, γενικεύθηκε ο «κανόνας χρυσού», που ήδη ακολουθούσε η Μεγάλη Βρετανία από το πρώτο τέταρτο του 19^{ου} αιώνα ¹.

Οι ιδρυτές της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας είχαν προβλέψει, από το 1957, την ανάγκη για νομισματική ένωση και εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος. Γι' αυτό, με τις διατάξεις της Συνθήκης της Ρώμης αναγνωρίζεται ότι οι συναλλαγματικές ισοτιμίες αποτελούν θέμα κοινού ενδιαφέροντος.

Το 1962 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εφεξής Επιτροπή) πρότεινε ευθέως την εισαγωγή ενός ενιαίου νομίσματος. Τη δεκαετία του '60, όμως, δόθηκε προτεραιότητα στην εναρμόνιση των δασμών και των έμμεσων φόρων και στην προετοιμασία εισαγωγής του Φ.Π.Α.. Παρ' όλα αυτά, στο τέλος της δεκαετίας του '60 υποβλήθηκε η έκθεση Werner (εγκρίθηκε το 1971), η οποία πρότεινε την εισαγωγή ενιαίου νομίσματος το 1980. Η πετρελαϊκή κρίση του 1973 και ο στασιμοπληθωρισμός που ακολούθησε στις ανεπτυγμένες οικονομίες καθυστέρησαν σημαντικά την πρόοδο προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Η εισαγωγή του Φ.Π.Α. π.χ. ολοκληρώθηκε το 1979 αντί του 1973, ενώ δεν σημειώθηκε καμμία πρόοδος για τους παραδοσιακούς έμμεσους φόρους (καπνών, οινοπνευματωδών, καυσίμων), παρά το γεγονός ότι οι σχετικές προτάσεις οδηγίων ήταν έτοιμες από το 1972.

Μετά τη Σμιθσόνια Συμφωνία του Δεκεμβρίου 1971, όπου ουσιαστικά υιοθετήθηκε το σύστημα κυμαινομένων συναλλαγματικών ισοτιμιών, με ελεγχόμενη διακύμανση 2,25% εκατέρωθεν του δολαρίου, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας αποφάσισαν το 1972 να περιορίσουν περαιτέρω τη διακύμανση της ισοτιμίας των δικών τους νομισμάτων κατά 1,125% εκατέρωθεν της τιμής του δολαρίου. Το σύστημα αυτό, γνωστό ως «φίδι της Ε.Ο.Κ. μέσα στο Σμιθσόνιο τούνελ» (snake in the tunnel), περιόριζε στενά τις διακυμάνσεις των ευρωπαϊκών νομισμάτων έναντι του δολαρίου (2,25%) και μεταξύ τους (4,5%). Στη συνέχεια, δημιουργήθηκε το 1978 το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα

---

¹ Αρχικά ο «κανόνας χρυσού» υιοθετήθηκε από την Τράπεζα της Αγγλίας το 1717, με πρωτοβουλία του Sir Isaac Newton.

(EMS) και ο Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (ERM). Οι «κεντρικές ισοτιμίες» επιτρέπονταν να κυμαίνονται μέσα σε στενά πλαίσια, 2,25% εκατέρωθεν της κεντρικής ισοτιμίας.

Στις αρχές της δεκαετίας του '80 είχε πλέον καταστεί σαφές ότι, λόγω των παραπάνω καθυστερήσεων, οι ευρωπαϊκές οικονομίες είχαν χάσει σημαντικό έδαφος έναντι των Η.Π.Α. και της Ιαπωνίας. Γι' αυτό αποφασίστηκε η επιτάχυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η δημιουργία ενός ενιαίου οικονομικού χώρου.

Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (Ε.Ε.Π.), που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1986, αντανάκλα ακριβώς αυτή την επιθυμία επιτάχυνσης και διεύρυνσης της οικονομικής ενοποίησης. Ο κύριος στόχος της Ε.Ε.Π. ήταν η δημιουργία (από 1^{ης} Ιανουαρίου 1993) της ενιαίας αγοράς, εντός της οποίας η διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών, κεφαλαίων και εργαζομένων θα ήταν απολύτως ελεύθερη.

Η έγκαιρη υιοθέτηση και υλοποίηση της Ε.Ε.Π. από όλα τα κράτη μέλη, ιδιαίτερα όσον αφορά την ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών και την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, κατέδειξε την επιθυμία για ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς, αλλά και την ανάγκη της Νομισματικής Ένωσης.

Συγκεκριμένα, η πλήρης απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων, σε συνδυασμό με το Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, ο οποίος την περίοδο 1987-1992 λειτούργησε ουσιαστικά ως μηχανισμός σταθερών συναλλαγματικών ισοτιμιών, δεν άφηναν στα κράτη-μέλη περιθώρια άσκησης ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής. Εάν π.χ. ένα κράτος-μέλος ακολουθούσε χαλαρή νομισματική πολιτική, με αποτέλεσμα τα εγχώρια επιτόκια να μειωθούν σημαντικά, δηλαδή περισσότερο από το αποδεκτό όριο διαφοράς, έναντι των επιτοκίων των άλλων κρατών-μελών, τότε θα επακολουθούσε μία μαζική έξοδος κεφαλαίων, από τη χώρα με τα χαμηλά επιτόκια προς τις άλλες χώρες-μέλη και αντιστρόφως.

Υπήρχε βέβαια η δυνατότητα ανεξάρτητης νομισματικής πολιτικής, αλλά με κυμαινόμενη συναλλαγματική ισοτιμία. Αυτό, όμως, διαταράσσει το εμπόριο και θα ερχόταν σε αντίθεση με τις προϋποθέσεις συμμετοχής στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών, με αποτέλεσμα να μην είναι αποδεκτό από τις υπόλοιπες χώρες-μέλη. Άρα, *η εισαγωγή ενιαίου νομίσματος και η άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής ήταν πλέον αναπόφευκτα.*

Εξ άλλου, και οι εμπορευματικές ροές μεταξύ των χωρών-μελών διευκολύνονται τα μέγιστα από την εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος. Οι συναλλαγματικοί κίνδυνοι, τους οποίους συνεπάγεται η ύπαρξη πολλών νομισμάτων, περιορίζουν και πολλές φορές εκμηδενίζουν τα οφέλη του

ελεύθερου εμπορίου. Αντίθετα, η ύπαρξη ενός νομίσματος μειώνει το κόστος και εκμηδενίζει το συναλλαγματικό κίνδυνο των συναλλαγών. Γι' αυτό, η ολοκλήρωση της Ο.Ν.Ε. αποτελεί απαραίτητο συμπλήρωμα της Ενιαίας Αγοράς.

Για όλους αυτούς τους λόγους, η Ε.Ε.Π., αν και δεν αναφέρεται στην υιοθέτηση ενός κοινού νομίσματος, θα πρέπει να θεωρείται ως ο δεύτερος σημαντικός σταθμός (μετά τη Συνθήκη της Ρώμης) στην πορεία προς την Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Εξ άλλου, δύο περίπου χρόνια μετά την υπογραφή της Ε.Ε.Π. και πριν την εγκαθίδρυση της Ενιαίας Αγοράς μία επιτροπή υπό τον Delors συνέταξε έκθεση (γνωστή ως Έκθεση Delors), η οποία πρότεινε τη βαθμιαία εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος. Το πόρισμα της επιτροπής αυτής απετέλεσε τη βάση για τη Συνθήκη του Μάαστριχτ το 1992.

2. Το Νομικό Πλαίσιο της Ο.Ν.Ε. και του Ευρώ

Όπως προαναφέρθηκε, η Συνθήκη της Ρώμης περιείχε από την αρχή διατάξεις για τις συναλλαγματικές ισοτιμίες, και έτσι *έμμεσα* είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι αποτελεί μέρος του νομοθετικού πλαισίου για το ενιαίο νόμισμα. Σημαντικό επίσης σταθμό αποτελεί η Ε.Ε.Π. και η εγκαθίδρυση της Ενιαίας Αγοράς, που κατέδειξαν την ανάγκη εισαγωγής ενός κοινού νομίσματος.

Η αναπόφευκτη ανάγκη για την άσκηση κοινής νομισματικής πολιτικής και τα μεγάλα πλεονεκτήματα από την εισαγωγή ενιαίου νομίσματος αναγνωρίστηκαν έγκαιρα και οδήγησαν στην αναθεώρηση των τριών ιδρυτικών συνθηκών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα [Ε.Ο.Κ.], Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα [Ε.Κ.Α.Χ.] και Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας [Ε.Κ.Α.Ε.]). Η αναθεώρηση αυτή έγινε με τις δύο διακυβερνητικές διασκέψεις της 15^{ης} Δεκεμβρίου 1990 και της 3^{ης} Φεβρουαρίου 1992, προϊόν των οποίων είναι η γνωστή Συνθήκη του Μάαστριχτ (εφεξής Συνθήκη). Η Συνθήκη αυτή, που υπογράφηκε το Φεβρουάριο του 1992 και τέθηκε σε ισχύ το Νοέμβριο του 1993, έδωσε νέα ώθηση και εγκαινίασε μια νέα φάση στη διαδικασία προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Με τη Συνθήκη δημιουργείται η Ευρωπαϊκή Ένωση (εφεξής Ε.Ε.), η οποία βασίζεται μεν στις τρεις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (Ε.Κ.Α.Χ., Ε.Ο.Κ. και Ε.Κ.Α.Ε.), επεκτείνεται όμως σημαντικά προς νέες κατευθύνσεις, όπως η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και η Πολιτική Ασφάλειας (Κ.Ε.Π.Π.Α.), η κοινή ιθαγένεια των πολιτών των χωρών-μελών, η στενή συνεργασία σε θέματα δικαιοσύνης κ.λπ..

Ο σημαντικότερος, όμως, χώρος κοινοτικής επέκτασης, που προβλέπει η Συνθήκη, είναι η Οικονομική και Νομισματική Ένωση (Ο.Ν.Ε.), συμπεριλαμβανομένης και της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος. Ο πυρήνας των διατάξεων για την Ο.Ν.Ε. βρίσκεται στον Τίτλο VI, περί "Οικονομικής και Νομισματικής Πολιτικής", της Συνθήκης και αποτελείται από 26 άρθρα, κατανομημένα σε 4 κεφάλαια. Το πρώτο κεφάλαιο αφορά την οικονομική πολιτική (άρθρα 102Α έως 104Γ), το δεύτερο την (κοινή) νομισματική πολιτική, συμπεριλαμβανομένης της σύστασης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ., άρθρα 105 έως 109), το τρίτο ορισμένα θεσμικά θέματα της Ε.Κ.Τ. καθώς και τις σχέσεις της Ε.Κ.Τ. με τα άλλα όργανα της Ε.Ε. και, τέλος, το τέταρτο κεφάλαιο αναφέρεται σε ορισμένες μεταβατικές διατάξεις (άρθρα 109Ε έως 109Μ). Ορισμένα από αυτά τα

άρθρα συμπληρώνονται και από πρωτόκολλα. Το σύνολο αυτών των διατάξεων αποτελεί το *πρωτογενές δίκαιο* της Ο.Ν.Ε. και της θέσπισης του Ευρώ.

Ήδη από το 1993 άρχισε να διαμορφώνεται και το *παράγωγο κοινοτικό δίκαιο*, με την έκδοση των σχετικών Οδηγιών και Κανονισμών. Συγκεκριμένα, στις 31 Δεκεμβρίου 1993 δημοσιεύθηκαν οι δύο πρώτοι Κανονισμοί του Συμβουλίου 3603/93 και 3604/93 (Ε.Ε. Αριθ. L332/31-12-1993) σχετικά με τη χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα από την 1 Ιανουαρίου 1994 και εφεξής. Ο πρώτος Κανονισμός, ο οποίος εκδόθηκε σύμφωνα με τα άρθρα 104 και 104B (1) της Συνθήκης, απαγορεύει την άμεση χρηματοδότηση του δημόσιου τομέα (*άρα και των Ο.Τ.Α.*) από την κεντρική τράπεζα της κάθε χώρας ή από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (Ε.Κ.Τ.). Ο δεύτερος Κανονισμός αφορά την απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης του δημόσιου τομέα (*άρα και των Ο.Τ.Α.*) στις αγορές χρήματος και κεφαλαίων (π.χ. χαμηλότερα επιτόκια κ.λπ.) και εκδόθηκε σύμφωνα με το άρθρο 104Α της Συνθήκης.

Στη συνέχεια δημοσιεύθηκε στις 17 Ιουνίου 1997 ο Κανονισμός 1103/97 «σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν την εισαγωγή του Ευρώ». Σκοπός του Κανονισμού αυτού, ο οποίος εκδόθηκε βάσει του άρθρου 235 της Συνθήκης, ήταν η άρση της αβεβαιότητας στις διεθνείς αγορές χρήματος και κεφαλαίων, όσον αφορά τις συνέπειες της εισαγωγής του Ευρώ και ιδιαίτερα τη σχέση Ευρώ και ECU, Ευρώ και εθνικών νομισμάτων και την τύχη των συμβάσεων σε ECU («συνέχεια των συμβάσεων»).

Δύο ακόμη Κανονισμοί που αφορούσαν τα δημόσια οικονομικά ακολούθησαν το 1997 (7 Ιουλίου): Ο Κανονισμός 1466/97 «για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών», ο οποίος υποχρεώνει τα κράτη-μέλη που συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε. να υποβάλλουν «προγράμματα σταθερότητας» και όσα δεν συμμετέχουν «προγράμματα σύγκλισης» από 1 Μαρτίου 1999, και ο Κανονισμός 1467/97 «για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος». Οι δύο αυτοί Κανονισμοί ήταν απαραίτητοι για την υλοποίηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης.

Στη Σύνοδο Κορυφής της 2 Μαΐου 1998 υιοθετήθηκαν δύο ακόμη Κανονισμοί: Ο Κανονισμός 974/98 «για την εισαγωγή του Ευρώ» και ο Κανονισμός 975/98 «για την ονομαστική αξία και τις τεχνικές προδιαγραφές των κερμάτων σε Ευρώ που πρόκειται να κυκλοφορήσουν». Και οι δύο αυτοί Κανονισμοί περιλαμβάνουν λεπτομέρειες που αφορούν την εισαγωγή και κυκλοφορία του Ευρώ.

Σημειώνεται, τέλος, ότι εκκρεμεί η έκδοση τριών ακόμη Κανονισμών, που αναφέρονται στη λειτουργία της Ε.Κ.Τ. και συγκεκριμένα στη δυνατότητά της να επιβάλλει κυρώσεις, στον καθορισμό των υποχρεωτικών δεσμεύσεων (reserve requirements) και στη συλλογή στατιστικών στοιχείων από την Ε.Κ.Τ..

2.1. Το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Σ.Σ.Α.)

Το Σ.Σ.Α. υιοθετήθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Άμστερνταμ (17-6-1997), οι σχετικές συζητήσεις, όμως, είχαν ξεκινήσει από το Συμβούλιο της Μαδρίτης (Δεκέμβριος 1995). Το Σ.Σ.Α. αποσκοπεί στη διασφάλιση της δημοσιονομικής πειθαρχίας κατά το τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε., δηλαδή μετά την 1 Ιανουαρίου 1999, και αφορά (προς το παρόν) τα 11 κράτη που ήδη συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε..

Η υιοθέτηση του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης συνεπάγεται ορισμένες υποχρεώσεις, τόσο από μέρους των κρατών-μελών, όσο και από μέρους της Επιτροπής και του Συμβουλίου.

Πιο συγκεκριμένα, *τα κράτη-μέλη:*

- 1) δεσμεύονται να έχουν ως μεσοπρόθεσμο στόχο ισοσκελισμένο ή πλεονασματικό προϋπολογισμό,
- 2) δεσμεύονται να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα το ταχύτερο δυνατό για τη διόρθωση τυχόν υπερβολικών ελλειμμάτων, το αργότερο εντός του επομένου έτους από την εμφάνιση του ελλείμματος,
- 3) δεν δικαιούνται να επικαλεσθούν το άρθρο 2 §3 του Κανονισμού 1467/97 (βλ. ανωτέρω), εκτός εάν η οικονομία τους βρίσκεται σε βαθειά ύφεση (δηλ. η κάμψη του ρυθμού αύξησης του Α.Ε.Π. είναι μεγαλύτερη από 0,75%).

Παράλληλα, *η Επιτροπή υποχρεούται:*

- 4) να φροντίζει για την αυστηρή, έγκαιρη και αποτελεσματική εφαρμογή του Σ.Σ.Α.,
- 5) να προετοιμάζει όλες τις αναγκαίες αναφορές, γνώμες και προτάσεις, ώστε να διευκολύνει την ταχύτατη και αυστηρή εφαρμογή της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος, οποτεδήποτε διαφαίνεται ο κίνδυνος ενός υπερβολικού ελλείμματος, ή το πραγματικό ή προϋπολογισμένο έλλειμμα υπερβαίνει το 3%,
- 6) να δικαιολογεί γραπτώς στο Συμβούλιο γιατί τυχόν έλλειμμα άνω του 3% δεν αποτελεί, κατά τη γνώμη της Επιτροπής, υπερβολικό έλλειμμα.

Τέλος, το Συμβούλιο δεσμεύεται:

- 7) στην αυστηρή και έγκαιρη εφαρμογή των όρων του Σ.Σ.Α.,
- 8) στην τήρηση των χρονικών ορίων της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος,
- 9) στην επιβολή κυρώσεων σε κάθε περίπτωση που το κράτος-μέλος δεν λαμβάνει τα απαραίτητα μέτρα για την εξάλειψη του υπερβολικού ελλείμματος,
- 10) να απαιτεί από το κράτος-μέλος εναντίον του οποίου αποφασίσθηκε η επιβολή κυρώσεων μία άτοκη κατάθεση και
- 11) τέλος, να μετατρέπει μετά από δύο χρόνια την άτοκη κατάθεση σε πρόστιμο, εάν δεν έχει εξαλειφθεί το υπερβολικό έλλειμμα.

Από τα ανωτέρω είναι φανερό ότι τέθηκαν πολύ αυστηροί κανόνες και περιορισμοί στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής στην Τρίτη φάση της Ο.Ν.Ε.. Οι κανόνες αυτοί, οι οποίοι είναι πολύ πιο αυστηροί απ' ό,τι στη συνθήκη του Μάαστριχτ, αποβλέπουν στη διαφύλαξη της Ε.Κ.Τ. και της ενιαίας νομισματικής πολιτικής από «δυσάρεστες εκπλήξεις», που θα προέρχονται από τυχόν άσκηση ανεύθυνης δημοσιονομικής πολιτικής από ένα ή περισσότερα κράτη-μέλη. Με το Σ.Σ.Α., αλλά και ορισμένους από τους Κανονισμούς που προαναφέραμε, επιβλήθηκαν τέτοιοι περιορισμοί στην άσκηση, χρηματοδότηση και συντονισμό των εθνικών δημοσιονομικών πολιτικών, που περιορίζονται δραστικά οι δυνατότητες του δημόσιου τομέα να αποτελεί πηγή μακροοικονομικών ανισορροπιών, τόσο για το κάθε κράτος-μέλος, όσο και για την Ένωση στο σύνολό της. Ταυτόχρονα, η Ε.Κ.Τ. θα γνωρίζει εκ των προτέρων το πλαίσιο μέσα στο οποίο θα κινείται η δημοσιονομική πολιτική των κρατών-μελών και έτσι θα χαράσσει και θα ασκεί καλύτερα τη νομισματική πολιτική.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Κανονισμοί σχετικά με την εισαγωγή του Ευρώ

<i>Αριθμός Κανονισμού</i>	<i>Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων</i>	<i>Άρθρο της Συνθήκης βάσει της οποίας εξεδόθη</i>	<i>Τίτλος - Θέμα</i>	<i>Έναρξη ισχύος</i>
1) 3603/93	E.E. L332/31-12-93	104, 104 B(1)	«Απαγόρευση της άμεσης χρηματοδότησης του δημόσιου τομέα που αναφέρεται στα άρθρα 104 και 104 B(1) της Συνθήκης»	1-1-1994
2) 3604/93	E.E. L332/31-12-93	104 A	«Απαγόρευση της προνομιακής πρόσβασης που αναφέρεται στο άρθρο 104 A της Συνθήκης»	1-1-1994
3) 1103/97	/17-6-97	235	«Σχετικά με ορισμένες διατάξεις που αφορούν στην εισαγωγή του Ευρώ»	20-6-1997
4) 1466/97	E.E. L209/7-7-97	103 (5)	«Για την ενίσχυση της εποπτείας της δημοσιονομικής κατάστασης και την εποπτεία και το συντονισμό των οικονομικών πολιτικών»	1-7-1998
5) 1467/97	E.E. L209/7-7-97	104 Γ (14)	«Για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος»	1-1-1999
6) 974/98	E.E. L139/3-5-98	109 Λ(4)	«Για την εισαγωγή του Ευρώ»	1-1-1999
7) 975/98	E.E. L139/3-5-98	105 A(2)	«Για την ονομαστική αξία και τις τεχνικές προδιαγραφές των κερμάτων σε Ευρώ που πρόκειται να κυκλοφορήσουν»	1-1-1999

3. Το χρονοδιάγραμμα εισαγωγής του Ευρώ

3.1. Γενικές αρχές

Το μέγεθος και οι δυσχέρειες του όλου εγχειρήματος της εισαγωγής του ενιαίου νομίσματος απαιτούν προσεκτικά βήματα, μακρά περίοδο προετοιμασίας και σημαντικό βαθμό ευελιξίας. Στη Συνθήκη και στους Κανονισμούς που προαναφέρθηκαν καθορίζονται οι τρεις φάσεις εισαγωγής του νέου νομίσματος, ο χρόνος απόσυρσης των εθνικών νομισμάτων, καθώς και οι υποχρεώσεις του δημόσιου, αλλά και του ιδιωτικού τομέα.

Ήδη με τον Κανονισμό 1103/97 ρυθμίστηκαν ορισμένα πολύ σημαντικά θέματα και καθορίστηκαν οι γενικές αρχές που θα ισχύουν σε όλη τη μεταβατική περίοδο και θα διέπουν τη μετάβαση στο Ευρώ.

i) Σχέση Ευρώ και ECU

Από 1 Ιανουαρίου 1999 το «καλάθι» του ECU μετατρέπεται σε Ευρώ με επίσημη ισοτιμία 1:1. Η αρχή αυτή υπήρχε ήδη στη Συνθήκη και είχε επαναβεβαιωθεί στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης (1995). Η αρχή αυτή αναφέρεται στο επίσημο ECU (Κανονισμός 3320/94) και εφαρμόζεται και σε όλες τις ιδιωτικές συμβάσεις οι οποίες αναφέρονται στο ECU, ακόμη και σε περιπτώσεις που η συγκεκριμένη διατύπωση ενδεχομένως δεν είναι απόλυτα σαφής. (Εξαιρούνται βέβαια οι περιπτώσεις που και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη δεν επιθυμούν μια τέτοια ερμηνεία). Σημειώνεται, όμως, ότι το Ευρώ δεν αποτελεί «καλάθι» νομισμάτων, αλλά αυτοτελές και αυθύπαρκτο νόμισμα.

ii) Σχέση Ευρώ και εθνικών νομισμάτων

Την 1^η Ιανουαρίου 1999 το Ευρώ κατέστη επίσημο νόμισμα (σε λογιστική μορφή) των 11 κρατών-μελών που συμμετέχουν στο τρίτο στάδιο της Ο.Ν.Ε. και αντικατέστησε τα εθνικά τους νομίσματα. Από την ίδια ημερομηνία καθορίστηκαν αμετάκλητα οι ισοτιμίες των εθνικών νομισμάτων προς το Ευρώ. Σε φυσική μορφή, όμως, θα εξακολουθήσουν να κυκλοφορούν τα εθνικά νομίσματα, τα οποία επίσης θα αποτελούν νόμιμο χρήμα με αναγκαστική κυκλοφορία, και θα θεωρούνται «υποδιαίρέσεις» του Ευρώ.

iii) Η αρχή της «συνέχειας των συμβάσεων» (continuity of contracts)

Με το άρθρο 3 του Κανονισμού 1103/97 καθιερώνεται η αρχή της «συνέχειας των συμβάσεων». Η εισαγωγή, δηλαδή, του Ευρώ δεν θα πρέπει να έχει (νομικές ή άλλες) επιπτώσεις στις υπάρχουσες συμβάσεις ή άλλα νομικά κείμενα, τα οποία εξακολουθούν να ισχύουν ως έχουν.

Όπως διατυπώνεται στον Κανονισμό, «η εισαγωγή του Ευρώ δεν θα έχει ως συνέπεια την τροποποίηση κάποιου όρου σύμβασης ή την απαλλαγή ενός συμβαλλομένου από υποχρέωση παροχής που απορρέει από σύμβαση, ούτε θα δίνει σε συμβαλλόμενο μέρος το δικαίωμα για μονομερή τροποποίηση ή καταγγελία σύμβασης».

Επίσης, κανένας από τους συμβαλλομένους δεν θα έχει τη δυνατότητα να επικαλεσθεί ότι η εισαγωγή του Ευρώ αποτελεί «λόγο ανωτέρας βίας» («force majeure») ή «απρόβλεπτο γεγονός».

Με την αρχή αυτή δεν περιορίζεται η αβεβαιότητα από την εισαγωγή του Ευρώ μόνο στο εσωτερικό της Ένωσης, αλλά και σε τρίτες χώρες, όπου πιθανόν να υπάρχουν συμβάσεις σε ένα από τα νομίσματα που θα αντικατασταθούν από το Ευρώ. Ο συνδυασμός της αρχής της «συνέχειας των συμβάσεων» με την αρχή «lex monetae» διασφαλίζει σε μεγάλο βαθμό και τις συμβάσεις εκτός Ε.Ε., δεδομένου ότι σε όλα τα μεγάλα διεθνή χρηματοοικονομικά κέντρα η αρχή «lex monetae» γίνεται δεκτή.

iv) Η αρχή της «μη υποχρέωσης - μη απαγόρευσης» (no obligation - no prohibition)

Η αρχή αυτή διατυπώθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Μαδρίτης (1995) και αποβλέπει στο να δοθεί στα οικονομούντα άτομα η μέγιστη δυνατή ελευθερία και ευελιξία, όσον αφορά τη μετάβαση στο νέο νόμισμα.

Σύμφωνα με την αρχή αυτή, οι επιχειρήσεις και όλοι οι ιδιωτικοί φορείς έχουν τη δυνατότητα («δεν απαγορεύεται») να υιοθετήσουν το Ευρώ στις συναλλαγές τους από την 1^η Ιανουαρίου 1999, ή οποιαδήποτε άλλη ημερομηνία, έως τις 30 Ιουνίου 2002. Ταυτόχρονα, δεν είναι υποχρεωμένες να υιοθετήσουν το Ευρώ πριν από το τέλος Ιουνίου 2002. Έτσι, η κάθε επιχείρηση θα έχει τη δυνατότητα να επιλέξει το δικό της ρυθμό προσαρμογής και μετάβασης στο Ευρώ, ανάλογα με τις ανάγκες της και τις δυνατότητές της. Στο πλαίσιο αυτό, πολλές επιχειρήσεις αποφάσισαν από 1^{ης} Ιανουαρίου 1999 να αναγράφουν τις τιμές τους και στο εθνικό νόμισμα και σε Ευρώ.

v) Δυνατότητα συναλλαγών με το Δημόσιο σε Ευρώ (Euro-option)

Τέλος, καθ' όλη τη διάρκεια της μεταβατικής περιόδου, η δημόσια διοίκηση θα προσφέρει τη δυνατότητα (επιλογή) στους ιδιώτες να χρησιμοποιούν το Ευρώ σε όλες τις συναλλαγές τους με το Δημόσιο. Θα πρέπει να είναι σε θέση, π.χ., να δέχεται φορολογικές δηλώσεις σε Ευρώ, παραστατικά εισαγωγών-εξαγωγών σε Ευρώ, τήρηση λογιστικών βιβλίων επιχειρήσεων σε Ευρώ κ.λπ..

Αυτό σημαίνει ότι το Δημόσιο (*συμπεριλαμβανομένων και των Ο.Τ.Α.*) θα πρέπει να είναι έτοιμο από πολύ νωρίς, εκτός εάν δεν παραχωρήσει την «επιλογή-Ευρώ». Εάν δηλαδή ανακοινωθεί στους ιδιωτικούς φορείς ότι δεν θα έχουν τη δυνατότητα συναλλαγών με το Δημόσιο σε Ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 1999.

3.2. Το χρονοδιάγραμμα για τις 11 χώρες-μέλη

3.2.1. Α' φάση², από 1-1-1999 έως 31-12-2001

Η έναρξη της Α' φάσης εισαγωγής του Ευρώ συνέπεσε με την έναρξη του 3^{ου} σταδίου της Ο.Ν.Ε.. Στη φάση αυτή οι 11 χώρες-μέλη που επελέγησαν το Μάιο του 1998 (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της 2^{ης} και 3^{ης} Μαΐου 1998), προέβησαν στις εξής ενέργειες:

- i) Αμετάκλητος καθορισμός των επίσημων διμερών συναλλαγματικών ισοτιμιών των 11 χωρών. Για τον καθορισμό αυτό χρησιμοποιήθηκαν οι ισοτιμίες στο κλείσιμο των αγορών την Πέμπτη 31 Δεκεμβρίου 1998. Σημειώνεται ότι οι ισοτιμίες αυτές είχαν ήδη προανακοινωθεί από το Μάιο του 1998. Οι ισοτιμίες αυτές είχαν καθορισθεί με τέτοιο τρόπο³, ώστε να μη μεταβληθεί η εξωτερική ισοτιμία του Ευρώ (δηλαδή του ECU) προς τρίτα νομίσματα, όπως π.χ. το γιεν, το δολλάριο κ.λπ..
- ii) Εισαγωγή του Ευρώ ως επισήμου, αυτοτελούς νομίσματος (αν και σε λογιστική μορφή). Το Ευρώ θα είναι αυτοτελές νόμισμα και όχι «καλάθι νομισμάτων», όπως ήταν το ECU. Έτσι, π.χ., ένας Γερμανός θα είναι δυνατό να έχει λογαριασμό καταθέσεων σε μία τράπεζα σε Ευρώ. Κάθε φορά, όμως, που θα καταθέτει ή θα αποσύρει χρήματα, θα πρέπει να δίνει ή να παίρνει μάρκα, τα οποία με βάση τη σταθερή ισοτιμία μάρκου-Ευρώ θα μετατρέπονται σε Ευρώ. Παρόμοια, ένας Πορτογάλος τουρίστας που θέλει να επισκεφθεί π.χ. την Ιταλία, μπορεί να αγοράσει στην Πορτογαλία traveler cheques, τα οποία θα

² Σύμφωνα με άλλη άποψη, ως πρώτη φάση εισαγωγής του Ευρώ θεωρείται η περίοδος μεταξύ της 2ας Μαΐου 1998 και 31ης Δεκεμβρίου 1998. Στο οκτάμηνο αυτό πραγματοποιήθηκαν όλες οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την έναρξη του 3^{ου} σταδίου της Ο.Ν.Ε., όπως, π.χ., η επιλογή των χωρών, η ίδρυση της Ε.Κ.Τ., η εκλογή του Δ.Σ. της Ε.Κ.Τ., κ.λπ..

³ Ο ακριβής τρόπος καθορισμού είναι αρκετά πολύπλοκος. Ξεκίνησε στις 11.30 π.μ. της 31^{ης} Δεκεμβρίου 1998 με παρεμβάσεις των κεντρικών τραπεζών, ούτως ώστε οι διμερείς συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ των νομισμάτων των 11 χωρών, *μέσω δολλαρίου*, να ταυτίζονται με τις προανακοινωθείσες κεντρικές ισοτιμίες. Στη συνέχεια προσδιορίστηκε η συναλλαγματική ισοτιμία ECU - δολλαρίου. Τέλος, η επίσημη συναλλαγματική ισοτιμία του ECU έναντι των 11 νομισμάτων προέκυψε από τον πολλαπλασιασμό της ισοτιμίας δολλαρίου-ECU με την ισοτιμία εθνικού νομίσματος-δολλαρίου, βάσει της σχέσης:

$$\frac{\text{εθνικό νόμισμα}}{\text{ECU}} = \frac{\$}{\text{ECU}} \cdot \frac{\text{εθνικό νόμισμα}}{\$}$$

είναι σε Ευρώ (πληρώνοντας με εσκούδο), και στην Ιταλία θα δίνει τα traveler cheques και θα παίρνει λιρέτες (με σταθερή ισοτιμία).

- iii) Επίσημη έναρξη των εργασιών της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (Ε.Κ.Τ.) και του Ευρωπαϊκού Συστήματος Κεντρικών Τραπεζών (Ε.Σ.Κ.Τ.), συμπεριλαμβανομένης και της άσκησης ενιαίας νομισματικής πολιτικής. Υπενθυμίζεται ότι η Ε.Κ.Τ. ιδρύθηκε την 1^η Ιουνίου 1998, ως διάδοχος του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου, το οποίο ολοκλήρωσε την αποστολή του και διέκοψε τη λειτουργία του στο τέλος Μαΐου 1998.

Επίσης, από την 1^η Ιανουαρίου 1999 άρχισε και η επίσημη λειτουργία του Διατραπεζικού Συστήματος Πληρωμών Μεγάλης Αξίας TARGET. Πρόκειται για ένα διευρωπαϊκό σύστημα πληρωμών για την ομαλή και ασφαλή διευθέτηση των διασυνοριακών συναλλαγών αποκλειστικά σε Ευρώ. Στο σύστημα αυτό συμμετέχει και η χώρα μας, αν και δεν περιλαμβάνεται στις 11 χώρες-μέλη της Ο.Ν.Ε..

- iv) Από 1^η Ιανουαρίου 1999 οι νέες εκδόσεις τίτλων του Δημοσίου (π.χ. έντοκα γραμμάτια, ομόλογα κ.λπ.) στις 11 χώρες της ζώνης του Ευρώ είναι εκφρασμένες υποχρεωτικά σε Ευρώ.
- v) Το σύνολο σχεδόν του Δημοσίου χρέους (εκδόσεις έως και 31 Δεκεμβρίου 1998) θα μετατραπεί σε Ευρώ. Η μεταβολή θα λάβει χώρα το συντομότερο δυνατό, και οπωσδήποτε εντός του 1999.

Κατά τη μετατροπή του χρέους σε Ευρώ θα τηρηθούν οι εξής αρχές:

- α) Σε καμμία περίπτωση η μετατροπή του χρέους δεν θα προκαλέσει οικονομική ζημία στους επενδυτές.
- β) Οι επενδυτές δεν χρειάζεται να προβούν σε καμμία ενέργεια.
- γ) Η μετατροπή δεν θα προκαλέσει μεταβολή των όρων της έκδοσης, και
- δ) Οι μετατραπέντες τίτλοι δεν θεωρούνται νέοι τίτλοι.

Για τις 11 χώρες-μέλη που συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε. η πρώτη φάση θα διαρκέσει 3 χρόνια και θα δώσει τη δυνατότητα έγκαιρης και ολοκληρωμένης προετοιμασίας, πριν την κυκλοφορία του Ευρώ σε φυσική μορφή στη Β' φάση.

Η εισαγωγή του Ευρώ και η «κυκλοφορία» του επί τρία χρόνια σε «λογιστική μορφή» σημαίνει ότι οι συναλλαγές, σχεδόν στο σύνολό τους, θα είναι δυνατόν να είναι εκφρασμένες σε Ευρώ, αλλά με τη χρήση του εθνικού νομίσματος και της σταθερής ισοτιμίας της 1ης Ιανουαρίου 1999.

3.2.2. Β' φάση, από 1-1-2002 έως 30-6-2002

Η φάση αυτή θα διαρκέσει μόλις έξι μήνες και το κυριώτερο γεγονός θα είναι η εισαγωγή του Ευρώ σε φυσική μορφή. Την άνοιξη του 1999 υπήρξαν προτάσεις για συντόμευση του χρόνου προετοιμασίας. Η Επιτροπή, όμως, με πρόσφατη ανακοίνωσή της απέκλεισε μια τέτοια δυνατότητα.

Συγκεκριμένα, στη φάση αυτή θα συμβούν τα εξής:

- i) Εισαγωγή και κυκλοφορία του Ευρώ σε φυσική μορφή, δηλαδή σε μορφή τραπεζογραμματίων και κερμάτων.
- ii) Παράλληλη κυκλοφορία των εθνικών νομισμάτων (σε φυσική μορφή), τα οποία βαθμιαία αποσύρονται. Κατά τη διάρκεια της Β' φάσης, τόσο τα εθνικά νομίσματα, όσο και το Ευρώ θα αποτελούν νόμιμα μέσα πληρωμής (μέγιστη διάρκεια διπλής κυκλοφορίας οι 6 μήνες).
- iii) Η 30^η Ιουνίου 2002 θα είναι η τελευταία ημέρα που τα εθνικά νομίσματα θα αποτελούν νόμιμο μέσο πληρωμής. Από την επομένη δεν θα γίνονται δεκτά στις συναλλαγές.

Σημειώνεται ότι η απόσυρση των εθνικών νομισμάτων είναι δυνατόν να ολοκληρωθεί σε μία χώρα και νωρίτερα, π.χ. τον Απρίλιο ή το Μάιο του 2002, όπως επίσης είναι δυνατό η απόσυρση σε κάθε χώρα να ολοκληρωθεί σε διαφορετική ημερομηνία, φυσικά εντός του εξαμήνου της Β' φάσης.

3.3. Χώρες σε παρέκκλιση: η περίπτωση της Ελλάδας

Την άνοιξη του 1998 η Ελλάδα δεν πληρούσε τα κριτήρια της Συνθήκης για την είσοδό της στην Ο.Ν.Ε. και, ως εκ τούτου, αποκλείστηκε από την πρώτη ομάδα των κρατών της Ε.Ε. που συμμετέχουν στη ζώνη του Ευρώ. Γι' αυτό, από την 1^η Ιανουαρίου 1999 η Ελλάδα, καθώς και η Δανία, η Μεγάλη Βρετανία και η Σουηδία θεωρούνται «χώρες σε παρέκκλιση».

Από τις χώρες αυτές μόνο η Ελλάδα έχει θέσει συγκεκριμένη ημερομηνία-στόχο (την 1^η Ιανουαρίου 2001) για την είσοδό της στην Ο.Ν.Ε.. Έτσι, στην περίπτωση της Ελλάδος (υποθέτοντας ότι ο στόχος θα επιτευχθεί) είναι δυνατόν να διακρίνουμε τις εξής τρεις φάσεις:

3.3.1. Α' φάση, από 1-1-1999 έως 31-12-2000

Στη φάση αυτή η Ελλάδα βρίσκεται ουσιαστικά και τυπικά εκτός Ο.Ν.Ε..

- i) Το Ευρώ για την Ελλάδα αποτελεί ξένο νόμισμα, όπως το δολάριο ή το γιεν.
- ii) Θα γίνει η εξέταση της ελληνικής οικονομίας (πιθανότατα την άνοιξη του 2000), για να διαπιστωθεί εάν πληροί τα κριτήρια της Συνθήκης για την είσοδό της στην Ο.Ν.Ε..
- iii) Η δραχμή (μαζί με τη δανική κορώνα) συμμετέχει στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών ΙΙ, ο οποίος άρχισε να λειτουργεί από 1^η Ιανουαρίου 1999.

3.3.2. Β' φάση, από 1-1-2001 έως 31-12-2001

- i) Από 1^η Ιανουαρίου 2001 η Ελλάδα γίνεται μέλος της Ο.Ν.Ε..
- ii) Από 1^η Ιανουαρίου 2001 καθορίζονται αμετάκλητα ισοτιμία δραχμής-Ευρώ και διμερείς ισοτιμίες δραχμής-ευρωπαϊκών νομισμάτων (των 11 χωρών της ζώνης Ευρώ).
- iii) Το Ευρώ καθίσταται επίσημο νόμισμα και της Ελλάδος (σε λογιστική μορφή).
- iv) Η έκδοση τίτλων του Δημοσίου γίνεται υποχρεωτικά σε Ευρώ.
- v) Το δημόσιο χρέος μετατρέπεται (εντός του 2001) υποχρεωτικά σε Ευρώ, σύμφωνα με όσα αναπτύχθηκαν ανωτέρω.

Γενικά, στη φάση αυτή θα ισχύει για την Ελλάδα ό,τι ήδη ισχύει και στις άλλες 11 χώρες-μέλη της Ο.Ν.Ε.. Η μόνη διαφορά είναι ότι η φάση αυτή θα διαρκέσει για τις χώρες αυτές τρία χρόνια (1999-2001), ενώ για την Ελλάδα μόνο ένα έτος (2001). Η χώρα μας δηλαδή, θα έχει πολύ μικρότερο χρόνο στη διάθεσή της (σε σχέση με τις άλλες χώρες) για να προετοιμαστεί κατάλληλα για το Ευρώ.

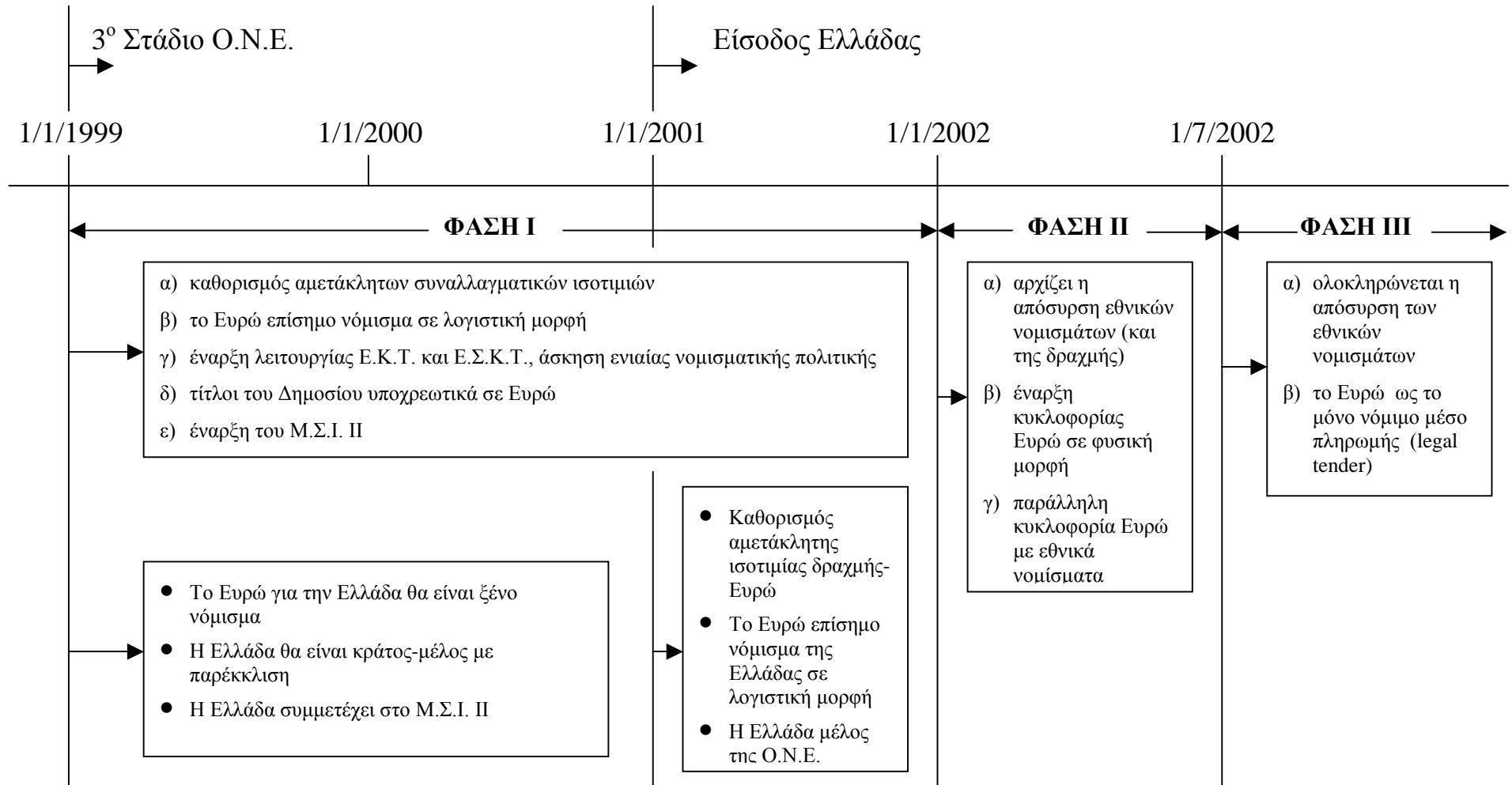
3.3.3. Γ' φάση, από 1-1-2002 έως 30-6-2002

Η φάση αυτή δεν διαφέρει (χρονικά ή άλλως πως) από τη Β' φάση των χωρών χωρίς παρέκκλιση. Έτσι, θα ισχύει και για την Ελλάδα ό,τι ακριβώς και για τις 11 άλλες χώρες (βλ. παρ. 3.2.2.).

Σημειώνεται ότι ορισμένοι κλάδοι, και ιδιαίτερα το λιανικό εμπόριο, επιδιώκουν τη μείωση της χρονικής διάρκειας αυτής της φάσης. Γι' αυτό, είναι πιθανό να σμικρυνθεί η διάρκειά της σε λιγότερο από έξι μήνες.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Οι φάσεις εισαγωγής του Ευρώ

4. Τα κριτήρια εισόδου στην Ο.Ν.Ε.

Σύμφωνα με τη θεωρία των «βέλτιστων νομισματικών περιοχών» (optimal currency areas) του R. Mundel, η εισαγωγή ενός κοινού νομίσματος έχει πολύ μεγαλύτερες πιθανότητες επιτυχίας εάν οι χώρες που θα συμμετάσχουν έχουν παρόμοια οικονομική διάρθρωση και θεσμούς και βρίσκονται στην ίδια περίπου φάση του οικονομικού κύκλου, ούτως ώστε να μη διαφέρουν σημαντικά στις μακροοικονομικές τους επιδόσεις. Έτσι, περιορίζεται στο ελάχιστο η πιθανότητα εμφάνισης «ασύμμετρων διαταραχών», δηλαδή διαταραχών που θα πλήττουν τις οικονομίες ορισμένων μόνο χωρών-μελών της νομισματικής ένωσης και για την αντιμετώπιση των οποίων θα απαιτούντο διαφορετικά μέτρα νομισματικής πολιτικής. Αντίθετα, σε περίπτωση σημαντικών διαφορών, το όλο εγχείρημα είναι παρακινδυνευμένο. Γι' αυτό, από την αρχή η Συνθήκη (άρθρο 104 Γ, άρθρο 109 Ι και σχετικό Πρωτόκολλο) περιείχε ορισμένες διατάξεις οι οποίες επέβαλαν τη σύγκλιση των μακροοικονομικών επιδόσεων των οικονομιών των διαφόρων κρατών της Ε.Ε..

Συγκεκριμένα, επελέγησαν ορισμένοι κρίσιμοι μακροοικονομικοί δείκτες και καθορίστηκαν τιμές αναφοράς, η επίτευξη των οποίων υποδηλώνει την ύπαρξη μακροοικονομικής ισορροπίας (πλην της αγοράς εργασίας) σε κάθε χώρα και σύγκλιση των οικονομιών των χωρών-μελών. Τα κριτήρια αυτά, γνωστά ως κριτήρια Σύγκλισης ή κριτήρια του Μάαστριχτ, είναι τα εξής:

α) Το κριτήριο σταθερότητας των τιμών

Ένα κράτος-μέλος έχει επιτύχει σταθερότητα τιμών όταν ο πληθωρισμός του (όπως μετράται με τον Δείκτη Τιμών Καταναλωτή σε μέσα επίπεδα) το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την αξιολόγηση δεν υπερβαίνει περισσότερο από 1,5 ποσοστιαίες μονάδες τον αντίστοιχο πληθωρισμό των τριών κρατών-μελών με τον χαμηλότερο πληθωρισμό.

β) Το κριτήριο συναλλαγματικής σταθερότητας

Το νόμισμα του κράτους-μέλους θα πρέπει να συμμετάσχει στο Μηχανισμό Συναλλαγματικών Ισοτιμιών (Μ.Σ.Ι.) για δύο τουλάχιστον έτη πριν την αξιολόγηση και να βρίσκεται συνεχώς μέσα στα «στενά» περιθώρια διακύμανσης που προβλέπει ο Μ.Σ.Ι. ($\pm 2,5\%$). Ειδικότερα, το κράτος-μέλος δεν επιτρέπεται στο χρονικό αυτό διάστημα να υποτιμήσει την κεντρική διμερή ισοτιμία του νομίσματός του έναντι του νομίσματος οποιουδήποτε άλλου κράτους-μέλους με δική του πρωτοβουλία. Σημειώνεται ότι επιτρέπεται η

ανατίμηση του νομίσματος και εκτός των περιθωρίων του Μ.Σ.Ι., όπως συνέβη με τη λίρα Ιρλανδίας και συμβαίνει σήμερα με τη δραχμή.

γ) *Το κριτήριο του δημοσιονομικού ελλείμματος*

Το ετήσιο έλλειμμα του «Ευρύτερου Κυβερνητικού Τομέα» (General Government), όπως αυτό μετράται σε εθνικολογιστική βάση, σύμφωνα με τους ορισμούς και τις συμβατικότητες του Ευρωπαϊκού Συστήματος Εθνικών Λογαριασμών, δεν πρέπει να υπερβαίνει το 3% του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (Α.Ε.Π.).

δ) *Το κριτήριο του δημοσίου χρέους*

Το ύψος του ενοποιημένου χρέους του «Ευρύτερου Κυβερνητικού Τομέα» (General Government) δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 60% του Α.Ε.Π.. Σε περίπτωση που το υπερβαίνει, εξετάζεται εάν ο λόγος του χρέους προς το Α.Ε.Π. έχει σημειώσει σημαντική μείωση τα τελευταία χρόνια.

ε) *Το κριτήριο της σύγκλισης των επιτοκίων*

Σύμφωνα με το κριτήριο αυτό, το μέσο ονομαστικό μακροπρόθεσμο επιτόκιο το τελευταίο δωδεκάμηνο πριν από την αξιολόγηση δεν πρέπει να υπερβαίνει περισσότερο από 2 εκατοστιαίες μονάδες το αντίστοιχο επιτόκιο των τριών κρατών-μελών με το χαμηλότερο πληθωρισμό. Στην πράξη λαμβάνεται συνήθως υπ' όψη το επιτόκιο των 10ετών ομολόγων του Δημοσίου.

στ) *Το κριτήριο της ανεξαρτησίας της Κεντρικής Τράπεζας*

Τέλος, απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή μιας χώρας στην Ο.Ν.Ε. θεωρείται και η ανεξαρτησία της κεντρικής της τράπεζας από (πολιτικές) παρεμβάσεις. Για την ικανοποίηση αυτού του κριτηρίου από τη χώρα μας, ψηφίστηκε στο τέλος του 1997 ο νόμος 2548/97 περί «Ανεξαρτησίας της Τραπεζικής της Ελλάδος».

Προκειμένου για τα κριτήρια που αφορούν το δημοσιονομικό έλλειμμα και το δημόσιο χρέος, επιτρέπεται σε ορισμένες περιπτώσεις απόκλιση από τις προαναφερθείσες τιμές αναφοράς. Συγκεκριμένα, στην περίπτωση του ελλείμματος, τιμές άνω του 3% του Α.Ε.Π. είναι δυνατόν να γίνουν δεκτές, εάν ο λόγος του ελλείμματος προς το Α.Ε.Π. «... σημειώνει ουσιαστική και συνεχή πτώση και έχει φθάσει σε επίπεδο παραπλήσιο της τιμής αναφοράς», ή «... η υπέρβαση της τιμής αναφοράς είναι απλώς έκτακτη και προσωρινή και ο λόγος (ελλείμματος προς Α.Ε.Π.) παραμένει κοντά στην τιμή αναφοράς» {άρθρο 104 Γ, § 2(α)}. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση του χρέους. Ο λόγος του δημόσιου χρέους προς το Α.Ε.Π. μπορεί να μην θεωρηθεί υπερβολικός «... εάν

μειώνεται επαρκώς και πλησιάζει την τιμή αναφοράς με ικανοποιητικό ρυθμό» {άρθρο 104 Γ, § 2(β)}. Σημειώνεται ότι ούτε η Συνθήκη, ούτε το πρωτόκολλο, ούτε οι σχετικοί Κανονισμοί καθορίζουν τι σημαίνει «... κοντά στην τιμή αναφοράς...» ή «κανονικός ρυθμός» προσέγγισης κ.λπ..

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Ικανοποίηση των κριτηρίων του Μάαστριχτ

Είδος κριτηρίου		Τιμή αναφοράς	Τιμές την 30-4-1999	Ικανοποίηση κριτηρίου (NAI - OXI)
1.	Πληθωρισμός (Δ.Τ.Κ.)	< 2,0%	2,8%	OXI
2.	Συναλλαγματική σταθερότητα	24 μήνες στο Μ.Σ.Ι. χωρίς υποτίμηση	13 μήνες στο Μ.Σ.Ι.	OXI
3.	Έλλειμμα «γενικής κυβέρνησης»	3% του Α.Ε.Π.	2,4% ⁽¹⁾	NAI
4.	Δημόσιο χρέος	60%	106,4%	NAI ⁽²⁾
5.	Επιτόκια 10ετών ομολόγων (διαφορά από Γερμανικά επιτόκια)	< 2 εκατοστιαίες μονάδες	≈ 1,7 εκατοστ. μονάδες	NAI
6.	Ανεξαρτησία κεντρικής τράπεζας	Ανεξάρτητη	Ανεξάρτητη	NAI

(1) Την 31-12-1998.

(2) Το κριτήριο του χρέους ικανοποιείται, καθώς «μειώνεται επαρκώς και με ικανοποιητικό ρυθμό».

Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Πίνακα 3, στο τέλος Απριλίου 1999 η χώρα μας ικανοποιούσε τα τέσσερα από τα έξι κριτήρια, και συγκεκριμένα το κριτήριο του ελλείμματος, το κριτήριο του δημοσίου χρέους, το οποίο από 112,2% του Α.Ε.Π. το 1996 μειώθηκε στο 109,5% το 1997 και 106,4% το 1998, το κριτήριο της ανεξαρτησίας της κεντρικής τράπεζας και το κριτήριο του επιτοκίου. Όσον αφορά το κριτήριο της συναλλαγματικής σταθερότητας, η Ελλάδα έχει παραμείνει στο Μ.Σ.Ι. χωρίς υποτίμηση για 13 περίπου μήνες. Θα χρειασθούν ακόμη 11 μήνες (έως το Μάρτιο του 2000) για την ικανοποίηση αυτού του κριτηρίου. Οι αποδόσεις των 10ετών ομολόγων του ελληνικού Δημοσίου στο τέλος Απριλίου 1999 5,6% περίπου και απείχαν μόνο 1,7

εκατοστιαίες μονάδες από τα αντίστοιχα Γερμανικά επιτόκια, ικανοποιώντας το κριτήριο. Ο πληθωρισμός στο τέλος Απριλίου 1999 διαμορφώθηκε σε 2,8% (μέσα επίπεδα), ενώ στο τέλος του 1999 αναμένεται να μειωθεί περαιτέρω κάτω από το 2,0%. Η ικανοποίηση του κριτηρίου του πληθωρισμού θεωρείται σήμερα ως το κυριότερο πρόβλημα και η υπ' αριθμόν ένα προτεραιότητα της οικονομικής μας πολιτικής. Στο πλαίσιο αυτό, στο τέλος του 1998 μειώθηκαν ορισμένοι έμμεσοι φόροι, με αποτέλεσμα την απώλεια εσόδων ύψους 180 δισ. δραχμών σε ετήσια βάση.

Σημειώνεται ότι η Ελλάδα δεν είναι δυνατό να υποβάλει αίτηση για την ένταξή της στην Ο.Ν.Ε. πριν το τέλος Μαρτίου 2000. Το πιθανότερο είναι ότι η αίτηση θα υποβληθεί τον Απρίλιο και αμέσως μετά θα γίνει η εξέταση της ελληνικής οικονομίας. Αυτό σημαίνει ότι, ειδικά για τα κριτήρια του πληθωρισμού και της συναλλαγματικής σταθερότητας, θα ληφθούν υπ' όψη οι επιδόσεις της οικονομίας έως το τέλος Μαρτίου 2000 και όχι έως το τέλος Δεκεμβρίου 1999, όπως πολύ συχνά αναφέρεται.

Η πρακτική αυτή ακολουθήθηκε και στην περίπτωση των 11 χωρών που κρίθηκαν το Μάρτιο του 1998 και χρησιμοποιήθηκε η περίοδος Φεβρουάριος 1997 - Ιανουάριος 1998. Η δυνατότητα αυτή επιτρέπει στην Ελλάδα να καθυστερήσει (εάν είναι αναγκαίο) την αίτησή της για ένα έως δύο μήνες, έως ότου ο πληθωρισμός περιορισθεί στο επιθυμητό επίπεδο.

5. Χαρτονομίσματα και κέρματα σε Ευρώ

Όπως προαναφέρθηκε, τα χαρτονομίσματα και τα κέρματα σε Ευρώ θα κυκλοφορήσουν την 1^η Ιανουαρίου 2002. Ήδη, όμως, οι ευρωπαϊκές κεντρικές τράπεζες (συμπεριλαμβανομένου και του Ιδρύματος Εκτύπωσης Τραπεζογραμματίων της Τραπέζης της Ελλάδος) έχουν αρχίσει την εκτύπωση των τραπεζογραμματίων και την παραγωγή των κερμάτων.

Όπως προκύπτει και από την Εικόνα 1, τα τραπεζογραμμάτια του Ευρώ θα κυκλοφορήσουν σε επτά κατηγορίες με ονομαστικές αξίες των 5, 10, 20, 50, 100, 200 και 500 Ευρώ. Τα τραπεζογραμμάτια αυτά περιλαμβάνουν εξαιρετικά εξελιγμένα «χαρακτηριστικά ασφαλείας», για να καταστεί δυσχερής η παραχάραξή τους.

Τα κέρματα του Ευρώ (Εικόνα 2) θα κυκλοφορήσουν σε οκτώ κατηγορίες με ονομαστικές αξίες 1, 2, 5, 10, 20 και 50 λεπτών (cents) και 1 και 2 Ευρώ. Κάθε κέρμα θα έχει μία κοινή ευρωπαϊκή όψη. Στην άλλη όψη κάθε κράτος-μέλος θα κοσμήει τα κέρματα με τα δικά του σύμβολα. Ανεξάρτητα από τα σύμβολα, όλα τα κέρματα θα μπορούν να χρησιμοποιούνται και στα 11 κράτη-μέλη της Ο.Ν.Ε.. Τα κέρματα των 1 και 2 Ευρώ θα είναι διμεταλλικά από νικέλιο και ορείχαλκο το πρώτο και χαλκό - νικέλιο το δεύτερο. Οι τεχνικές προδιαγραφές, οι οποίες καθορίστηκαν με τον Κανονισμό 975/98, εμφανίζονται στον Πίνακα 4.

ΠΙΝΑΚΑΣ 4
Τεχνικές προδιαγραφές κερμάτων Ευρώ

Ονομαστική αξία (Ευρώ)	Διάμετρος σε χιλιοστά	Βάρος σε γραμμάρια	Σχήμα	Χρώμα	Σύνθεση	Στεφάνη
2	25,75	8,5	Κυκλικό	Εξωτερικός δακτύλιος: λευκό Εσωτερικός δακτύλιος: κίτρινο	Χαλκός - Νικέλιο (Cu75Ni25) τρία στρώματα Νικέλιο-Ορείχαλκος / Νικέλιο - Ορείχαλκος CuZn20Ni5/Ni12/CuZn20Ni5	Με παραστάσεις Λεπτή οδόντωση
1	23,25	7,5	Κυκλικό	Εξωτερικός δακτύλιος: κίτρινο Εσωτερικός δακτύλιος: λευκό	Νικέλιο - Ορείχαλκος (CuZn20Ni5) Τρία στρώματα Cu75Ni25/Ni7/Cu75Ni25	Διακεκομμένη οδόντωση
0,50	24,25	7	Κυκλικό	Κίτρινο	Nordic Gold Cu89Al5Zn5Sn1	Αραιή οδόντωση
0,20	22,25	5,7	Σχήμα «Ισπανικού άνθους»	Κίτρινο	Nordic Gold Cu89Al5Zn5Sn1	Απλή
0,10	19,75	4,1	Κυκλικό	Κίτρινο	Nordic Gold Cu89Al5Zn5Sn1	Αραιή οδόντωση
0,05	21,25	3,9	Κυκλικό	Χαλκόχρωμο	Επιχαλκωμένος χάλυβας	Λεία
0,02	18,75	3	Κυκλικό	Χαλκόχρωμο	Επιχαλκωμένος χάλυβας	Λεία με περιφερειακή αλάκωση
0,01	16,25	2,3	Κυκλικό	Χαλκόχρωμο	Επιχαλκωμένος χάλυβας	Λεία

ΕΙΚΟΝΑ 1
Χαρτονομίσματα Ευρώ

ΕΙΚΟΝΑ 1 (συνέχεια)
Χαρτονομίσματα Ευρώ

ΕΙΚΟΝΑ 1 (συνέχεια)
Χαρτονομίσματα Ευρώ

ΕΙΚΟΝΑ 2
Κέρματα Ευρώ

6. Νέα θεσμικά όργανα για την Ο.Ν.Ε. και το Ευρώ

6.1. Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα

Για τη μετάβαση στο κοινό νόμισμα και την άσκηση ενιαίας νομισματικής πολιτικής απαιτείτο η ίδρυση νέων οργάνων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Γι' αυτό, η Συνθήκη προέβλεπε από την αρχή (άρθρο 109 ΣΤ) την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ιδρύματος (εφεξής ENI). Το ENI αποτελούσε ανεξάρτητο νομικό πρόσωπο με έδρα τη Φρανκφούρτη και σκοπός του ήταν να προετοιμάσει το έδαφος για την ίδρυση της Ε.Κ.Τ..

Όπως προβλεπόταν από τη Συνθήκη, το ENI ιδρύθηκε την 1^η Ιανουαρίου 1994 κατά την έναρξη του δευτέρου σταδίου της Ο.Ν.Ε.. Η διοίκηση του ENI ασκείτο από συμβούλιο αποτελούμενο από έναν πρόεδρο και τους διοικητές των κεντρικών τραπεζών των χωρών-μελών της Ε.Ε..

Οι αρμοδιότητες του ENI περιελάμβαναν αφ' ενός δραστηριότητες τρεχούσης φύσεως και αφ' ετέρου την προετοιμασία της λειτουργίας της Ε.Κ.Τ., του Ε.Σ.Κ.Τ. και του Γ' σταδίου της Ο.Ν.Ε.. Στις τρέχουσες δραστηριότητες περιλαμβάνονταν η προώθηση της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών κεντρικών τραπεζών, ο συντονισμός των νομισματικών πολιτικών των κρατών-μελών, η παρακολούθηση της λειτουργίας του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Συστήματος (ΕΝΣ) και η προώθηση της χρήσης του ECU και του συστήματος συμψηφισμού (σε ECU).

Για την προετοιμασία του Γ' σταδίου της Ο.Ν.Ε. και της ίδρυσης της Ε.Κ.Τ., το ENI:

- προετοίμασε τα μέσα και τις διαδικασίες που είναι αναγκαίες για την εφαρμογή της ενιαίας νομισματικής πολιτικής στο τρίτο στάδιο,
- προώθησε, όπου ήταν αναγκαίο, την εναρμόνιση των κανόνων και πρακτικών που διέπουν τη συλλογή, επεξεργασία και διανομή των στατιστικών στοιχείων στο πεδίο της αρμοδιότητάς του,
- προετοίμασε τους κανόνες για τις πράξεις που εκτελούνται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες στα πλαίσια του Ε.Σ.Κ.Τ.,
- προώθησε την αποτελεσματικότητα των συστημάτων διασυνοριακών πληρωμών,
- επέπτευε την τεχνική προπαρασκευή της έκδοσης τραπεζογραμματίων Ευρώ και

- προσδιόρισε το κανονιστικό, οργανωτικό και υλικοτεχνικό πλαίσιο που χρειάζεται το Ε.Σ.Κ.Τ. για να ασκεί τα καθήκοντά του κατά το τρίτο στάδιο. Το πλαίσιο αυτό υποβλήθηκε προς απόφαση στην Ε.Κ.Τ. την ημερομηνία ίδρυσής της.

Όπως προβλεπόταν από τη Συνθήκη, το ΕΝΙ διέκοψε τη λειτουργία του στις 31 Μαΐου 1998 και την επομένη μετεξελίχθηκε σε Ε.Κ.Τ..

6.2. Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών

Η Ε.Κ.Τ. ιδρύθηκε την 1^η Ιουνίου 1998 ως διάδοχος κατάσταση του ΕΝΙ. Η επίσημη έναρξη λειτουργίας της Ε.Κ.Τ., την 1^η Ιανουαρίου 1999, συμπίπτει με την έναρξη του Γ' σταδίου της Ο.Ν.Ε.. Έδρα της, όπως και του ΕΝΙ, είναι η Φρανκφούρτη.

Τα δύο κύρια όργανα λήψεως αποφάσεων της Ε.Κ.Τ. είναι το Διοικητικό Συμβούλιο και η εξαμελής Εκτελεστική Επιτροπή. Το Διοικητικό Συμβούλιο αποτελείται από την Εκτελεστική Επιτροπή και τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών των χωρών που συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε.. Υπάρχει επίσης και το Γενικό Συμβούλιο, το οποίο απαρτίζεται από τον πρόεδρο και τον αντιπρόεδρο της Ε.Κ.Τ. και όλους τους διοικητές των εθνικών κεντρικών τραπεζών (συμπεριλαμβανομένων και των κεντρικών τραπεζών των χωρών που δεν συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε.).

Το Διοικητικό Συμβούλιο συνεδριάζει τουλάχιστον δέκα φορές το χρόνο και οι εργασίες του είναι μυστικές. Διαμορφώνει την κοινή νομισματική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, συμπεριλαμβανομένων και αποφάσεων σχετικά με ενδιάμεσους νομισματικούς στόχους, βασικά επιτόκια και προσφορά διαθεσίμων στο Ε.Σ.Κ.Τ.. Επίσης, χαράσσει τις βασικές κατευθυντήριες γραμμές για την εκτέλεση της ως άνω νομισματικής πολιτικής.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποτελείται από τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο και τέσσερα μέλη. Ο πρόεδρος και τα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής ορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και η θητεία τους είναι οκταετής και μη ανανεώσιμη. Η Εκτελεστική Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την υλοποίηση της νομισματικής πολιτικής και για τα άλλα τρέχοντα θέματα της Ε.Κ.Τ..

Πρώτος πρόεδρος της Ε.Κ.Τ. εκλέχθηκε ο Ολλανδός Βιμ Ντουϊζενμπεργκ (W.Duisenberg) στο έκτακτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών της 2^{ης}-3^{ης} Μαΐου 1998, μετά από έντονο πολιτικό παρασκήνιο. Αν και η θητεία του, όπως προαναφέρθηκε, είναι οκταετής,

ο πρόεδρος έχει «δεσμευθεί», με γραπτή δήλωση, να παραιτηθεί σε τέσσερα χρόνια για να αναπληρωθεί από τον Γάλλο υποψήφιο κ. Τρισέ (J.Trichet). Για την εκλογή του προέδρου και των άλλων μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής (Noyer, Issing, Padoa-Schioppa, Solans και Hamalainen) ψήφισαν μόνο οι 11 χώρες μέλη της Ο.Ν.Ε..

Οι εθνικές κεντρικές τράπεζες (των χωρών που συμμετέχουν στην Ο.Ν.Ε.) αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα του Ε.Σ.Κ.Τ. και ενεργούν σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ε.Κ.Τ.. Εάν παραστεί ανάγκη, το Διοικητικό Συμβούλιο λαμβάνει όλα τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωση των εθνικών κεντρικών τραπεζών προς τις κατευθυντήριες γραμμές και οδηγίες της Ε.Κ.Τ..

Αν και η ανεξαρτησία της Ε.Κ.Τ., αλλά και του Ε.Σ.Κ.Τ., κατοχυρώνεται άμεσα από το άρθρο 7 του καταστατικού της (το οποίο αποτελεί ένα από τα πρωτόκολλα που συνοδεύουν τη Συνθήκη), το έντονο πολιτικό παρασκήνιο που αναπτύχθηκε κατά την επιλογή του προέδρου της Ε.Κ.Τ. και η «λύση» που επιτεύχθηκε (της «οικειοθελούς» παραίτησης μετά από 4 χρόνια), αποτέλεσαν σημαντικό πλήγμα για την αξιοπιστία της Ε.Κ.Τ. και την ανεξαρτησία της από πολιτικές παρεμβάσεις.

Πρώτιστο μέλημα της Ε.Κ.Τ. και του Ε.Σ.Κ.Τ. αποτελεί η σταθερότητα των τιμών στην Ε.Ε. μέσω της χάραξης και υλοποίησης της κατάλληλης νομισματικής πολιτικής. Επί πλέον το Ε.Σ.Κ.Τ. διενεργεί πράξεις συναλλάγματος, κατέχει και διαχειρίζεται τα επίσημα συναλλαγματικά διαθέσιμα των κρατών-μελών, προωθεί την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών και ασκεί την προληπτική εποπτεία των πιστωτικών ιδρυμάτων και οποιαδήποτε άλλη πολιτική που είναι απαραίτητη για τη σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Τα μέσα άσκησης νομισματικής πολιτικής περιλαμβάνουν:

- α) πράξεις ανοικτής αγοράς (open market operations), συμπεριλαμβανομένων και συμφωνιών επαναγοράς (repos),
- β) πάγιες διευκολύνσεις και
- γ) τη διατήρηση ελάχιστων αποθεματικών από τα πιστωτικά ιδρύματα στο Ε.Σ.Κ.Τ. (reserve requirements)

Η διενέργεια πράξεων ανοικτής αγοράς θα λαμβάνει διάφορες μορφές, ανάλογα με τον εκάστοτε επιδιωκόμενο σκοπό. Θα υπάρχουν πράξεις συμφωνιών επαναγοράς (απλές αντίστροφες συναλλαγές) βασικής αναχρηματοδότησης, με εβδομαδιαία συχνότητα, για παροχή ρευστότητας δύο εβδομάδων και πράξεις «μακροπρόθεσμης» αναχρηματοδότησης (επίσης απλές αντίστροφες συναλλαγές) με μηνιαία

συχνότητα, για παροχή ρευστότητας τριών μηνών. Θα υπάρχουν επίσης άμεσες συναλλαγές αγοράς ή πώλησης τίτλων (outright transactions), με σκοπό την εξομάλυνση των βραχυπρόθεσμων διακυμάνσεων της ρευστότητας (fine tuning). Οι παρεμβάσεις αυτές είναι δυνατόν να γίνονται και ως αντίστροφες συναλλαγές ή ως πράξεις ανταλλαγής νομισμάτων (currency swaps). Τέλος, προβλέπεται και η διενέργεια «διαρθρωτικών» πράξεων με τις οποίες θα επιδιώκονται δομικές μεταβολές της ρευστότητας. Στο σύνολό τους σχεδόν, οι πράξεις αυτές θα γίνονται από τις εθνικές κεντρικές τράπεζες.

Πέραν των πράξεων ανοικτής αγοράς, το Ε.Σ.Κ.Τ. θα παρέχει στην αγορά και δύο πάγιες διευκολύνσεις (standing facilities), όπως αυτές που υπάρχουν στην Ελλάδα από το 1993. Έτσι, οι τράπεζες μπορούν είτε να δανείζονται από τις κεντρικές τράπεζες (για μία ημέρα), ή να καταθέτουν στις κεντρικές τράπεζες για μία ημέρα. Το επιτόκιο με το οποίο θα δανείζονται οι τράπεζες θα αποτελεί το «άνω όριο», ενώ το επιτόκιο για καταθέσεις (μίας ημέρας) στις κεντρικές τράπεζες θα αποτελεί το «κατώτερο όριο» για το επιτόκιο μίας ημέρας (overnight) στις χρηματαγορές. Με τις πάγιες αυτές διευκολύνσεις περιορίζεται δραστικά η διακύμανση των βραχυχρόνιων επιτοκίων, και ιδιαίτερα του overnight. Όλες οι πάγιες διευκολύνσεις διεξάγονται επίσης από τις κεντρικές τράπεζες.

Τέλος, το τρίτο μέσο άσκησης νομισματικής πολιτικής θα είναι οι υποχρεωτικές καταθέσεις των πιστωτικών ιδρυμάτων στο Ε.Σ.Κ.Τ. (reserve requirements). Με τον τρόπο αυτό επιτυγχάνεται ο έλεγχος της πιστωτικής επέκτασης του τραπεζικού συστήματος.

Στις 13 Οκτωβρίου 1998 το Διοικητικό Συμβούλιο της Ε.Κ.Τ. αποφάσισε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα της ζώνης Ευρώ (δηλ. των 11 χωρών) είναι υποχρεωμένα να καταθέτουν στην κεντρική τράπεζα το 2% των διαθεσίμων τους.

Η αποτελεσματική άσκηση της ενιαίας νομισματικής πολιτικής προϋποθέτει τη σωστή οργάνωση και λειτουργία ενός ενιαίου συστήματος πληρωμών. Για το σκοπό αυτό (σύμφωνα και με το καταστατικό της Ε.Κ.Τ. και του Ε.Σ.Κ.Τ.), δημιουργήθηκε το σύστημα διασυννοριακών πληρωμών TARGET. Πρόκειται για ένα αποκεντρωμένο σύστημα πληρωμών μεγάλων ποσών, αποκλειστικά σε Ευρώ. Όλα τα πιστωτικά ιδρύματα θα τηρούν λογαριασμούς διακανονισμού στις αντίστοιχες κεντρικές τράπεζες, μέσω των οποίων θα διακανονίζονται όλες οι διασυννοριακές εντολές πληρωμών. Φυσικά, με το ίδιο σύστημα οι εθνικές κεντρικές τράπεζες θα είναι διασυνδεδεμένες με την Ε.Κ.Τ.. Έτσι, όλα τα εθνικά συστήματα πληρωμών θα είναι διασυνδεδεμένα μεταξύ τους, αλλά και με την Ε.Κ.Τ.. Σημειώνεται ότι στο σύστημα

πληρωμών TARGET συμμετέχει από την έναρξη της λειτουργίας του και η Ελλάδα, παρά το γεγονός ότι δεν συμμετέχει ακόμη στην Ο.Ν.Ε..

7. Οικονομικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ

Η εισαγωγή του Ευρώ θα έχει εξαιρετικά σημαντικές και εκτεταμένες επιπτώσεις, όχι μόνο στην ελληνική και στις άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, αλλά και στην παγκόσμια οικονομία. Οι συνέπειες από την υιοθέτηση του Ευρώ διαχέονται σε όλο το οικονομικό σύστημα, τόσο σε μικροοικονομικό, όσο και σε μακροοικονομικό επίπεδο.

Σημειώνεται ότι η έκταση και το μέγεθος των επιπτώσεων από την εισαγωγή του Ευρώ δεν θα πρέπει και δεν είναι δυνατόν να εξετασθεί μεμονωμένα, γιατί υπάρχει βαθειά αλληλεπίδραση μεταξύ της ενιαίας αγοράς και του Ευρώ. Τα οικονομικά πλεονεκτήματα και οφέλη από την εγκαθίδρυση της ενιαίας εσωτερικής αγοράς δεν πρόκειται ποτέ να επιτευχθούν σε όλη τους την ένταση και την έκταση χωρίς ένα ενιαίο νόμισμα. Το Ευρώ θα ενισχύσει και θα μεγεθύνει τα οφέλη από την ενιαία αγορά⁴.

Η παρατήρηση αυτή ισχύει κατά μείζονα λόγο για τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου. Τα σημαντικότερα πλεονεκτήματα από την απελευθέρωση της κίνησης κεφαλαίων εντός της Ε.Ε. (από 1^η Ιανουαρίου 1993) θα εμφανιστούν σε όλη τους την έκταση μόνο με την εισαγωγή του ενιαίου νομίσματος. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς ορισμένοι οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η υψηλή ανεργία στην Ευρώπη οφείλεται εν μέρει στις μη αποτελεσματικές κεφαλαιαγορές⁵. Πιστεύεται ότι μετά την εισαγωγή του Ευρώ οι αγορές χρήματος και κεφαλαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση θα ανταγωνίζονται τις αμερικάνικες αγορές, τόσο σε μέγεθος, όσο και σε αποτελεσματικότητα⁶.

Ορισμένες από τις επιπτώσεις της εισαγωγής του Ευρώ θα είναι *άμεσες* (π.χ. η εξάλειψη του κόστους συναλλαγών συναλλάγματος), ενώ άλλες θα είναι *έμμεσες* (π.χ. η προσέγγιση ορισμένων φορολογιών, λόγω εντονότερου ανταγωνισμού).

Επίσης, άλλες συνέπειες θα είναι *εφ' άπαξ*, ή *στατικές*, ενώ άλλες θα είναι *δυναμικές*, θα επέρχονται δηλαδή προοδευτικά και θα ολοκληρώνονται μόνο μετά την πάροδο ορισμένων ετών.

Η εισαγωγή του Ευρώ θα προκαλέσει, διαδοχικά, διαρθρωτικές μεταβολές, αλλαγές στην οικονομική πολιτική και, τέλος, αλλαγές στη συμπεριφορά των οικονομούντων ατόμων (economic agents). Ορισμένες

⁴ Commission of the E.U., One Market, One Money, European Economy, N° 44, October 1990, p. 19.

⁵ The Economist, A Survey of EMU, April, 11, 1998.

⁶ Βλ. προηγούμενη υποσημείωση

επιπτώσεις, βέβαια, θα εμφανισθούν μόλις γίνουν οι διαρθρωτικές μεταβολές, ενώ άλλες μετά τις μεταβολές στην οικονομική πολιτική. Η πλήρης εικόνα όλων των οικονομικών επιπτώσεων, όμως, θα εμφανισθεί μόνο όταν ολοκληρωθούν όλες οι μεταβολές που συνδέονται με την εισαγωγή του Ευρώ.

Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί, ότι τα πλήρη οφέλη από την εισαγωγή του Ευρώ δεν θα υπάρξουν εάν το νέο νόμισμα δεν συνοδευτεί και από εκτεταμένες διαρθρωτικές μεταβολές, τις οποίες έχουν ανάγκη οι ευρωπαϊκές οικονομίες (και ιδιαίτερα η ελληνική οικονομία). Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο σε σχετική μελέτη ⁷ προειδοποίησε ότι χωρίς τις διαρθρωτικές αυτές μεταβολές οι ευρωπαϊκές οικονομίες κινδυνεύουν να γίνουν λιγότερο ανταγωνιστικές απ' ό,τι ήταν πριν την εισαγωγή του Ευρώ.

Οι επιπτώσεις του Ευρώ διακρίνονται συνήθως σε μακροοικονομικές και μικροοικονομικές, κυρίως για λόγους οργάνωσης της παρουσίας. Αν και η διάκριση αυτή ακολουθείται και στην παρούσα εργασία, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην πραγματική οικονομία οι μεταβολές αυτές συνδέονται τόσο στενά μεταξύ τους, αλληλοεπιδρούν και αλληλοεπηρεάζονται σε τέτοιο βαθμό, που ο διαχωρισμός, από πλευράς οικονομικής επιστήμης, δεν έχει σημασία. Εξ άλλου, ορισμένες επιπτώσεις, όπως, π.χ., η μείωση της αβεβαιότητας (uncertainty) οι προσδοκίες κ.λπ., έχουν και μακροοικονομική και μικροοικονομική διάσταση. Γι' αυτό, στο τμήμα 7.3 παρατίθενται και οι επιπτώσεις σε ορισμένους κλάδους οικονομικής δραστηριότητας, χωρίς να γίνεται διάκριση σε μακροοικονομικές και μικροοικονομικές..

7.1. Μακροοικονομικές επιπτώσεις

A. Θετικές επιπτώσεις

7.1.1. Αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης

Η αντικατάσταση ένδεκα νομισμάτων (προς το παρόν) με το Ευρώ θα εξαλείψει την αβεβαιότητα, αλλά και το κόστος των συναλλαγών σε συνάλλαγμα, θα αυξήσει τη διαφάνεια στις τιμές των προϊόντων και τον ανταγωνισμό και θα οδηγήσει σε σημαντική βελτίωση την κατανομή των συντελεστών παραγωγής. Γενικά, οι ευρωπαϊκές οικονομίες θα γίνουν περισσότερο αποτελεσματικές (efficiency gains), με αποτέλεσμα την αύξηση της απόδοσης του κεφαλαίου και την άνοδο των ιδιωτικών επενδύσεων, τόσο από το εσωτερικό, όσο και από το εξωτερικό της Ε.Ε. (ξένες επενδύσεις). Εκτιμάται ότι η αύξηση των

⁷ I.M.F., World Economic Outlook, October, 1997.

επενδύσεων, σε συνδυασμό με την αυξημένη αποτελεσματικότητα, θα προκαλέσει άνοδο του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και μόνιμη αύξηση του διατηρήσιμου ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης (higher sustainable rate of growth).

7.1.2. Μείωση του πληθωρισμού

Η θεσμική κατοχύρωση της ανεξαρτησίας της Ε.Κ.Τ. από πολιτικές παρεμβάσεις και η ρητή διατύπωση του πρωταρχικού της σκοπού, που είναι η διαφύλαξη της σταθερότητας του γενικού επιπέδου των τιμών στην Ε.Ε., θεωρείται ότι θα διασφαλίσουν χαμηλό πληθωρισμό, ιδιαίτερα στις νότιες χώρες της Ε.Ε., που είναι πιο ευάλωτες στις πληθωριστικές πιέσεις. Καθοριστικό ρόλο στην πληθωριστική διαδικασία παίζουν οι πληθωριστικές προσδοκίες, η αξιοπιστία και η φήμη της κεντρικής τράπεζας. Με την ίδρυση της Ε.Κ.Τ. (στα πρότυπα της Bundesbank και της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των Η.Π.Α.) όλα αυτά βελτιώνονται σημαντικά, τουλάχιστον για χώρες όπως η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία κ.λπ., οδηγώντας σε *σημαντικά χαμηλότερο πληθωρισμό*. Η μείωση του πληθωρισμού, όμως, έχει εξαιρετικά ευνοϊκές επιπτώσεις σε άλλες οικονομικές μεταβλητές.

7.1.3. Μείωση των επιτοκίων

Όπως προαναφέρθηκε, η μεγαλύτερη και η πλέον άμεση επίπτωση από την εισαγωγή του Ευρώ θα είναι στις αγορές χρήματος και κεφαλαίου, οι οποίες αναμένεται να γνωρίσουν αλματώδη ανάπτυξη και να ενοποιηθούν σε μία πανευρωπαϊκή αγορά χρήματος και κεφαλαίου, που θα ανταγωνίζεται σε μέγεθος και αποτελεσματικότητα (efficiency) την αμερικανική αγορά.

Αυτό, σε συνδυασμό με τη διατήρηση χαμηλού πληθωρισμού και την εξάλειψη του ασφαλιστρου συναλλαγματικής αβεβαιότητας, το οποίο σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ⁸ είναι πολύ σημαντικό, θα οδηγήσει σε πολύ χαμηλά πραγματικά και ονομαστικά επιτόκια. Ήδη, το βραχυχρόνιο επιτόκιο του Ευρώ είναι 2,5% μόνο.

Η μείωση αυτή των επιτοκίων θα έχει ευνοϊκές επιπτώσεις στις επενδύσεις, ιδιαίτερα σε χώρες με πολύ υψηλά επιτόκια, όπως η Ελλάδα.

7.1.4. Αύξηση του ανταγωνισμού

Η ύπαρξη κοινού νομίσματος θα αυξήσει κατακόρυφα τη διαφάνεια και θα καταστήσει άμεσες τις συγκρίσεις στις τιμές των

---

⁸ Commission of the E.U., One Market, One Money, European Economy, N° 44, October 1990, p. 30.

προϊόντων, τόσο στο χονδρικό, όσο και στο λιανικό εμπόριο, με αποτέλεσμα την αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων.

7.1.5. Δημόσια οικονομικά

Οι επιπτώσεις στα δημόσια οικονομικά είναι πολλές και σημαντικές:

- Κατ' αρχήν, λόγω της ουσιαστικής μείωσης των επιτοκίων (ονομαστικών και πραγματικών), θα υπάρξει σημαντική μείωση των δαπανών για τόκους του δημόσιου χρέους, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, την Ιταλία και το Βέλγιο όπου το δημόσιο χρέος είναι ιδιαίτερα υψηλό.
- Όπως προκύπτει από το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης, ο προϋπολογισμός θα πρέπει να είναι ισοσκελισμένος ή πλεονασματικός στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου. Αν και θα υπάρχει *αυτονομία* των εθνικών αρχών στην κατάρτισή του, θα επικρατεί *πειθαρχία* και αυξημένος *συντονισμός* με τα άλλα κράτη-μέλη.
- Οι περιορισμοί στο έλλειμμα του προϋπολογισμού θα οδηγήσουν σε εξορθολογισμό των δημοσίων δαπανών
- Οι πιέσεις του ανταγωνισμού θα οδηγήσουν πιθανότατα στη μείωση ορισμένων έμμεσων φόρων, καθώς και του φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων. Γι' αυτό η Επιτροπή καθόρισε ήδη σε ορισμένες περιπτώσεις ελάχιστους συντελεστές φόρου.
- Τέλος, τα κράτη θα χάσουν έσοδα από την απώλεια του εκδοτικού προνομίου (*seigniorage*), τα οποία, όμως, θα αναπληρωθούν από τη διανομή ανάμεσα στις κεντρικές τράπεζες αντίστοιχων εσόδων από την έκδοση του Ευρώ. Στο βαθμό που το Ευρώ καθιερωθεί και ως διεθνές αποθεματικό νόμισμα (βλ. παρακάτω), ενδέχεται τα έσοδα του εκδοτικού προνομίου από το Ευρώ να υπερβούν τα αντίστοιχα απολεσθέντα έσοδα.

7.1.6. Μείωση της διακύμανσης ορισμένων μακροοικονομικών μεταβλητών

Η εισαγωγή του Ευρώ και η εξάλειψη των συναλλαγματικών διακυμάνσεων δεν θα οδηγήσει μόνο σε μεγαλύτερους ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και σε περιορισμό της διακύμανσης αυτού του ρυθμού. Δηλαδή, ο ρυθμός αύξησης του Α.Ε.Π. από χρόνο σε χρόνο δεν θα παρουσιάζει μεγάλες διαφορές. Για τον ίδιο λόγο εκτιμάται ότι θα περιοριστεί όχι μόνο το ύψος, αλλά και η μεταβλητικότητα του πληθωρισμού.

Η σταθερότητα αυτή του οικονομικού περιβάλλοντος θα έχει εξαιρετικά ευνοϊκές επιπτώσεις στο «επιχειρηματικό κλίμα» και στις προσδοκίες των επιχειρήσεων, καθώς βοηθά στον προγραμματισμό της παραγωγής, των επενδύσεων, της εισαγωγής νέων προϊόντων κ.λπ.. Οι επιχειρήσεις δηλαδή, προτιμούν π.χ. μια σταθερή αύξηση του Α.Ε.Π. 2% κάθε χρόνο επί μία τριετία (συνολικά με ανατοκισμό 6,12%), παρά μία αύξηση 1% τον πρώτο χρόνο, 0% τον δεύτερο και 5,07% τον τρίτο, που επίσης οδηγεί στην ίδια σωρευτική αύξηση (6,12%), αλλά η διακύμανση είναι μεγαλύτερη.

7.1.7. Απορρόφηση των εξωτερικών διαταραχών

Σύμφωνα με μελέτες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁹, τα κράτη της Ε.Ε. θα είναι πιο εύκολα σε θέση (δηλαδή με μικρότερη μείωση του Α.Ε.Π., μικρότερη ανεργία και πληθωρισμό) να αντιμετωπίσουν εξωτερικές διαταραχές (π.χ. αιφνίδια άνοδο της τιμής του πετρελαίου) με ένα κοινό νόμισμα, παρά με την ύπαρξη πολλών εθνικών νομισμάτων.

7.1.8. Διεθνές νομισματικό σύστημα

Η εισαγωγή του Ευρώ θα επιφέρει σημαντικές μεταβολές στο διεθνές νομισματικό σύστημα και στην παγκόσμια οικονομία. Εκτιμάται ότι το Ευρώ θα εξελιχθεί σε ένα κύριο διεθνές νόμισμα, με αποτέλεσμα:

- Σημαντικό μέρος του διεθνούς εμπορίου να γίνεται σε Ευρώ. Αυτό θα μειώσει σημαντικά το κόστος συναλλαγών (με τρίτες χώρες) και το συναλλαγματικό κίνδυνο για τις εξαγωγικές και τις εισαγωγικές επιχειρήσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Στο βαθμό που το Ευρώ θα εξελιχθεί σε διεθνές νόμισμα, τα έσοδα της Ε.Κ.Τ. από το εκδοτικό πρόνομο θα αυξηθούν.
- Τέλος, πολλά χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία (financial assets) θα είναι εκφρασμένα σε Ευρώ, γεγονός που θα οδηγήσει σε αύξηση των εργασιών των ευρωπαϊκών πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματαγορών.

7.1.9. Αύξηση διεθνούς ανταγωνιστικότητας (competitiveness)

Η βελτίωση της κατανομής των συντελεστών της παραγωγής, η αύξηση της οικονομικής αποτελεσματικότητας, οι οικονομίες κλίμακας, η μείωση των επιτοκίων, η μείωση του κόστους των διεθνών συναλλαγών κ.λπ. που θα επιτευχθούν από το *συνδυασμό ενιαίας αγοράς και ενιαίου νομίσματος*, θα οδηγήσουν σε μείωση του κόστους των

⁹ Commission of the E.U., *One Market, One Money*, European Economy, N° 44, October 1990, p. 30.

ευρωπαϊκών προϊόντων και αύξηση της ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών.

B. Αρνητικές επιπτώσεις

7.1.10. Απασχόληση - Ανεργία

Παρά την αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, οι επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ στην απασχόληση δεν είναι ξεκάθαρες. Η προσδοκώμενη αύξηση του ανταγωνισμού έχει ήδη οδηγήσει πολλές επιχειρήσεις στην αναζήτηση τρόπων μείωσης του κόστους, με συγχωνεύσεις, εξαγορές, αναδιάρθρωση της λειτουργίας τους κ.λπ.. Όλα αυτά, όμως, θα οδηγήσουν σε σημαντική μείωση του κόστους μόνο εάν υπάρξουν και απολύσεις εργαζομένων. Οι συγχωνεύσεις τραπεζών στην Αμερική οδηγούν σε διπλάσιες μειώσεις κόστους απ' ό,τι στην Ευρώπη, επειδή είναι ευκολότερο να γίνουν απολύσεις¹⁰.

Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας, από την άλλη μεριά, θα έχει θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση. Έτσι, υπάρχουν δύο αντίρροπες τάσεις και δεν είναι δυνατό να εκτιμηθεί ποια θα επικρατήσει. Το πλέον πιθανό σενάριο είναι να υπάρξει *αύξηση της ανεργίας βραχυπρόθεσμα και μείωσή της μακροπρόθεσμα*, υπό τον όρο ότι η αγορά εργασίας θα γίνει πιο ευέλικτη.

7.1.11. Μέσα άσκησης οικονομικής πολιτικής

Το μεγαλύτερο μειονέκτημα του Ευρώ είναι η απώλεια της δυνατότητας των κρατών-μελών να ασκούν (εθνική) νομισματική και συναλλαγματική πολιτική για την αντιμετώπιση ανεπιθύμητων εξελίξεων στην οικονομία. Δεδομένου δε ότι και η δημοσιονομική πολιτική θα κινείται εντός ενός αυστηρού πλαισίου, το βάρος της προσαρμογής (σε εθνικό επίπεδο) θα πέσει κατ' ανάγκη στην αγορά εργασίας.

Η αγορά εργασίας θα πρέπει να διαθέτει σημαντική ευελιξία και οι μισθοί να μεταβάλλονται προς τα άνω και προς τα κάτω με την ίδια περίπου ευκολία. Τα κράτη-μέλη που διαθέτουν μια τέτοια αγορά εργασίας θα είναι σε θέση να αντιμετωπίζουν ανεπιθύμητες οικονομικές εξελίξεις ή «ασύμμετρες διαταραχές» με πολύ μικρότερο «κόστος» απ' ό,τι οι άλλες χώρες-μέλη με «άκαμπτες» αγορές εργασίας.

Το συμπέρασμα αυτό, το οποίο είναι γνωστό στην οικονομική θεωρία, θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψη, καθώς η αγορά εργασίας στην Ελλάδα είναι η πλέον «άκαμπτη» στην Ε.Ε. και χαρακτηρίζεται από έντονες δυσλειτουργίες, στρεβλώσεις, ακαμψίες κ.λπ..

¹⁰ The Economist, A Survey of EMU, April, 11, 1998, p. 9.

7.2. Μικροοικονομικές επιπτώσεις

Πολλές από τις επιπτώσεις που προαναφέραμε έχουν και μικροοικονομική διάσταση, καθώς επηρεάζουν το μεμονωμένο καταναλωτή (νοικοκυριό), τον ιδιοκτήτη συντελεστών παραγωγής και τη μεμονωμένη επιχείρηση. Για να αποφύγουμε, όμως, τις επαναλήψεις, θα γίνει μόνο μία περιληπτική αναφορά.

Ως μικροοικονομικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ αναφέρονται:

- i) η βελτίωση της κατανομής των συντελεστών της παραγωγής,
- ii) η αύξηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου,
- iii) οι συγχωνεύσεις και εξαγορές επιχειρήσεων,
- iv) η μεγάλη αύξηση της τουριστικής κίνησης εντός της Ε.Ε. (βλ. και τμήμα 7.3 κατωτέρω),
- v) η μεγάλη διαφάνεια στις λιανικές τιμές αγαθών και υπηρεσιών, με τη συνεπαγόμενη αύξηση του ανταγωνισμού, η οποία θα ευνοήσει τους καταναλωτές,
- vi) η σημαντική μείωση συγκεκριμένων κατηγοριών επιτοκίων που αφορούν τους καταναλωτές, όπως:
  - α) στεγαστικών δανείων,
  - β) καταναλωτικών δανείων και
  - γ) πιστωτικών καρτών,
- vii) η μείωση του κόστους ορισμένων υπηρεσιών και ιδιαίτερα των τραπεζικών υπηρεσιών (βλ. και τμήμα 7.3 κατωτέρω),
- viii) η μείωση συγκεκριμένων εμμέσων φόρων και των τιμών των προϊόντων που επιβαρύνονται μ' αυτούς τους φόρους, και
- ix) τέλος, οι μεγάλες επενδυτικές δυνατότητες και επιλογές που προσφέρει μια εξελιγμένη πανευρωπαϊκή αγορά χρήματος και κεφαλαίου.

Ιδιαίτερα για τα ελληνικά νοικοκυριά με σταθερό εισόδημα (π.χ. συνταξιούχοι), σημειώνεται ότι θα ωφεληθούν περισσότερο από κάθε άλλη χώρα της Ε.Ε. από την πτώση του πληθωρισμού, ο οποίος επί τρεις σχεδόν δεκαετίες διέβρωσε την αγοραστική αξία των εισοδημάτων τους.

Επίσης, οι Έλληνες φορολογούμενοι που δηλώνουν ειλικρινά το εισόδημά τους (όπως π.χ. οι μισθωτοί) θα πάψουν να υφίστανται μία συνεχή αύξηση της φορολογικής τους επιβάρυνσης λόγω της δημοσιονομικής απορρόφησης.

7.3. Επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ σε ορισμένους τομείς της οικονομίας

Υπάρχουν ορισμένοι τομείς οικονομικής δραστηριότητας, οι οποίοι είτε παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την τοπική αυτοδιοίκηση, είτε γενικότερο ενδιαφέρον για την ελληνική οικονομία. Γι' αυτό κρίθηκε αναγκαία μια πιο αναλυτική παρουσίαση, παρά τον κίνδυνο επανάληψης ορισμένων θεμάτων.

7.3.1. Τουρισμός

Η μείωση του κόστους μετατροπής συναλλάγματος (λόγω της εισαγωγής του Ευρώ) εκτιμάται τουλάχιστον σε 0,5% του Α.Ε.Π. ολόκληρης της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹¹. Η επιβάρυνση ήταν μεγαλύτερη για τις μικρές επιχειρήσεις, τα φυσικά πρόσωπα και τους τουρίστες. Σχετική μελέτη έδειξε ότι εάν 1000 γαλλικά φράγκα μετατραπούν διαδοχικά στα 14 άλλα κοινοτικά νομίσματα και τελικά μετατραπούν και πάλι σε γαλλικά φράγκα, θα έχουν απομείνει μόνο 500 γαλλικά φράγκα.

Το κόστος των συναλλαγών, ιδιαίτερα για τους τουρίστες, ήταν μεγαλύτερο σε χώρες με παραδοσιακά μη ισχυρά νομίσματα, υπανάπτυκτες χρηματαγορές και εκτεταμένο τουριστικό κλάδο, όπως π.χ. η Ελλάδα και, σε μικρότερο βαθμό, οι λοιπές νότιες χώρες-μέλη της Ε.Ε..

Η εξάλειψη αυτού του κόστους, αλλά και η άμεση δυνατότητα του τουρίστα να συγκρίνει τις τιμές των προϊόντων και υπηρεσιών (π.χ. κόμιστρα ταξί, εισιτήρια μεταφορικών μέσων κ.λπ.) με αντίστοιχες τιμές στην πατρίδα του, εκτιμάται ότι θα οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση της τουριστικής κίνησης εντός της Ε.Ε.. Αυτό ενδιαφέρει τους Ο.Τ.Α. στην Ελλάδα, και ιδιαίτερα αυτούς που βρίσκονται σε τουριστικές περιοχές, τόσο για τη δημιουργία της κατάλληλης υποδομής για αυξημένο αριθμό επισκεπτών, όσο και για την ενημέρωση των δημοτών τους, πολλοί από τους οποίους θα συναλλάσσονται με τους τουρίστες.

7.3.2. Τραπεζικός τομέας¹²

Είναι γνωστό ότι ο τραπεζικός τομέας της οικονομίας θα φέρει το μεγαλύτερο κόστος προσαρμογής από την εισαγωγή του Ευρώ. Το κόστος αυτό θα προέλθει τόσο από την ανάγκη αγοράς και εγκατάστασης νέων ηλεκτρονικών υπολογιστών, λοιπού εξοπλισμού και ανάλογου λογισμικού, όσο και από την απώλεια εσόδων από τον δραστικό

¹¹ Σε τιμές 1990 το ποσό εκτιμάται σε 13 έως 19 δισ. Ευρώ. Βλ. σχετικά: Commission of the E.U., One Market, One Money, European Economy, N° 44, October 1990, p. 30.

¹² Για μία αναλυτική παρουσίαση, βλέπε:

α) Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, Ευρώ: Οι προσαρμογές και επιπτώσεις στον ελληνικό τραπεζικό τομέα από την Ο.Ν.Ε. και την εισαγωγή του Ευρώ, Αθήνα, Εκδόσεις Σάκκουλα, 1998.

β) Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος, Ένα νόμισμα για την Ευρώπη: Ευρώ, Αθήνα, 1998.

περιορισμό των εργασιών συναλλάγματος. Επίσης, οι τράπεζες θα επιβαρυνθούν (σε κάποιο βαθμό) από την απόσυρση των εθνικών χαρτονομισμάτων και κερμάτων, το πρώτο εξάμηνο του 2002.

Η αύξηση του ανταγωνισμού μεταξύ τραπεζών, αφ' ενός, και μεταξύ τραπεζών και χρηματαγοράς, αφ' ετέρου, θα έχει πρόσθετο κόστος για τις τράπεζες, καθώς εκτιμάται ότι θα μειωθούν οι εργασίες χορηγήσεων και τα περιθώρια κέρδους των¹³. Δεν είναι περίεργο λοιπόν, που οι αναλυτές προβλέπουν και μείωση της απασχόλησης στον τραπεζικό τομέα¹⁴.

Όλα τα ανωτέρω ισχύουν και για τις ελληνικές τράπεζες, και ίσως σε μεγαλύτερο βαθμό. Εκείνο, όμως, που δεν είναι γνωστό, είναι ότι οι ελληνικές τράπεζες θα ωφεληθούν σημαντικά από μία μεγάλη μείωση των υποχρεωτικών δεσμεύσεων (reserve requirements) στην Τράπεζα της Ελλάδος. Σήμερα οι δεσμεύσεις αυτές ανέρχονται σε 12% επί των καταθέσεων στις τράπεζες και μέσα σε 2 χρόνια θα πρέπει να μειωθούν σε 2%. Αυτό θα αυξήσει σημαντικά την κερδοφορία των ελληνικών τραπεζών.

7.3.3. Μεταφορές

Ο κλάδος των μεταφορών θα επηρεασθεί ευνοϊκά τόσο από την ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού (χονδρικού) εμπορίου, όσο και από την ανάπτυξη του ενδοκοινοτικού τουρισμού, που θα ακολουθήσουν την εισαγωγή του Ευρώ. Ήδη, από τον Ιανουάριο του 1999 μειώθηκαν κατά 50% τα τέλη διελεύσεως που καταβάλλουν τα ελληνικά φορτηγά στους ευρωπαϊκούς αυτοκινητόδρομους.

7.3.4. Εμπόριο

Όπως προαναφέρθηκε, θα υπάρξει σημαντική αύξηση του ενδοκοινοτικού εμπορίου (χονδρικού και λιανικού), αλλά και του (λιανικού) εμπορίου εντός της κάθε χώρας-μέλους. Εκτιμάται ότι στην Ελλάδα η αύξηση της εμπορικής κίνησης θα είναι μεγαλύτερη στις τουριστικές περιοχές, τόσο λόγω αύξησης του αριθμού των επισκεπτών, όσο και από την εξάλειψη του κόστους μετατροπής συναλλάγματος. Οι Ο.Τ.Α. των τουριστικών περιοχών θα πρέπει να το λάβουν αυτό υπ' όψη τους κατά την κατάρτιση των προϋπολογισμών τους και την εκτίμηση των σχετικών εσόδων τους.

---

¹³ The Economist, A Survey of EMU, April, 11, 1998, p. 9.

¹⁴ Βλ. προηγούμενη υποσημείωση.

ΜΕΡΟΣ Β΄

ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΕΥΡΩ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

8. Το οικονομικό περιβάλλον μετά την εισαγωγή του Ευρώ και οι Ο.Τ.Α.

Από την ανάλυση που προηγήθηκε στο τμήμα 7, είναι φανερό ότι μετά την εισαγωγή του Ευρώ οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να λειτουργούν σε ένα νέο οικονομικό περιβάλλον, πολύ διαφορετικό από αυτό που γνώριζαν έως σήμερα στη χώρα μας. Στις περισσότερες περιπτώσεις οι επιπτώσεις στους Ο.Τ.Α. θα είναι θετικές, εφ' όσον βέβαια θα είναι σε θέση και θα έχουν προετοιμασθεί κατάλληλα για να αξιοποιήσουν τις νέες ευκαιρίες.

Στο παρόν τμήμα αναλύεται η σημασία του νέου οικονομικού περιβάλλοντος για τους Ο.Τ.Α., ενώ στα επόμενα τμήματα παρουσιάζονται λεπτομερώς οι άμεσες επιπτώσεις στην καθημερινή τους λειτουργία, η απαιτούμενη προετοιμασία, καθώς και το κόστος των προσαρμογών.

8.1. Μείωση του πληθωρισμού και Ο.Τ.Α.

Η σταθερότητα των τιμών, η οποία προβλέπεται να επικρατήσει μετά την εισαγωγή του Ευρώ, θα έχει δύο κυρίως επιπτώσεις στους Ο.Τ.Α.. Αφ' ενός ο έλεγχος και η συγκράτηση των δαπανών των Ο.Τ.Α. θα είναι ευκολότερα, όπως έχει δείξει η διεθνής εμπειρία, και αφ' ετέρου τα έσοδα των Ο.Τ.Α. από το φόρο εισοδήματος φυσικών προσώπων (Φ.Ε.Φ.Π.) θα αυξάνουν με πολύ χαμηλότερους ρυθμούς, καθώς η δημοσιονομική απορρόφηση θα τείνει να μηδενιστεί¹⁵.

Πράγματι, σε περιόδους σταθερότητας τιμών οι δαπάνες για μισθούς, για τόκους (βλ. 8.2 παρακάτω) και για αγορές αγαθών και υπηρεσιών από τον ιδιωτικό τομέα είναι πολύ ευκολότερο να ελεγχθούν και να συγκρατηθούν. Βέβαια, η συγκράτηση αυτή των δαπανών δεν είναι αυτόματη. Είναι μία δυνατότητα, την οποία οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να αξιοποιήσουν, εφ' όσον υπάρχει η κατάλληλη οργάνωση και βούληση για συγκράτηση των δαπανών.

Όσον αφορά τα φορολογικά έσοδα από τη φορολογία εισοδήματος (20% των ετησίων καθαρών εισπράξεων του Φ.Ε.Φ.Π. και του Φ.Ε.Ν.Π.), είναι γνωστό ότι από το 1975 και μετά η δημοσιονομική απορρόφηση στην Ελλάδα έλαβε ανυπολόγιστες διαστάσεις, καθώς ο διψήφιος πληθωρισμός και η διατήρηση της φορολογικής κλίμακας αμετάβλητης για μεγάλα χρονικά διαστήματα ωθούσαν τους φορολογουμένους σε υψηλότερα εισοδηματικά κλιμάκια και αυξημένη

¹⁵ Η δημοσιονομική απορρόφηση αφορά μόνο το Φ.Ε.Φ.Π.. Οι Ο.Τ.Α. λαμβάνουν το 20% από τα έσοδα του φόρου εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων.

φορολογική επιβάρυνση, χωρίς να υπάρχει αντίστοιχη αύξηση του πραγματικού τους εισοδήματος. Η μείωση του πληθωρισμού κάτω του 2% θα ελαχιστοποιήσει τη δημοσιονομική απορρόφηση και την «αυτόματη» αύξηση των φορολογικών εσόδων, τόσο για την κεντρική κυβέρνηση, όσο και για τους Ο.Τ.Α.. Είναι πιθανό, όμως, η μείωση της φοροδιαφυγής, όταν το πρόγραμμα TAXIS τεθεί σε πλήρη λειτουργία, να αντισταθμίσει εν όλω ή εν μέρει αυτές τις απώλειες.

8.2. Μείωση επιτοκίων και Ο.Τ.Α.

Η μείωση των επιτοκίων θα έχει θετικές επιπτώσεις στη συγκράτηση των δαπανών των Ο.Τ.Α., όπως και στην κεντρική κυβέρνηση. Ήδη, το επιτόκιο (απόδοση) του τελευταίου δεκαετούς ομολόγου του Δημοσίου (3 Μαΐου 1999) ήταν 5,5% περίπου, όταν μέχρι πριν από λίγα χρόνια το Δημόσιο δανειζόταν με 24%. Μετά την είσοδο της χώρας στη ζώνη του Ευρώ τα επιτόκια αναμένεται να μειωθούν κι άλλο. Το βραχυχρόνιο επιτόκιο στη ζώνη του Ευρώ είναι, ως γνωστό, μόνο 2,5%.

Θα ήταν σκόπιμο οι Ο.Τ.Α. να επιδιώξουν την έκδοση μεσομακροπρόθεσμων *αφορολόγητων, διαπραγματεύσιμων* ομολόγων, μετά την ένταξη της χώρας στη ζώνη του Ευρώ.

8.3. Αύξηση ανταγωνισμού και Ο.Τ.Α.

Η αύξηση του ανταγωνισμού θα επηρεάσει εκείνους κυρίως τους Ο.Τ.Α. που έχουν δημοτικές επιχειρήσεις. Κατ' αρχήν πρέπει να υπάρξει εξορθολογισμός της λειτουργίας των Δημοτικών Επιχειρήσεων και πλήρης εναρμόνιση του πλαισίου λειτουργίας τους. Η πρόσφατη κατάργηση των φορολογικών απαλλαγών (Ν. 2459/97) πολλών δημοτικών επιχειρήσεων εντάσσεται σ' αυτό το πλαίσιο. Στη συνέχεια, καθώς ο ανταγωνισμός θα αυξάνει, οι Ο.Τ.Α. θα αναγκαστούν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες.

Σημειώνεται ότι η κάθε δημοτική επιχείρηση θα επηρεαστεί διαφορετικά, ανάλογα με το προϊόν ή τις υπηρεσίες που παράγει και το κατά πόσον αποτελεί τοπικό μονοπώλιο ή όχι. Οι δημοτικές επιχειρήσεις υδρεύσεως και αποχετεύσεως δεν θα επηρεασθούν, διότι αποτελούν φυσικά μονοπώλια.

Λόγω της αύξησης του ανταγωνισμού, όμως, οι Ο.Τ.Α. θα έχουν τη δυνατότητα να αγοράζουν πολλά κεφαλαιουχικά αγαθά σε χαμηλότερες τιμές, τόσο από την ελληνική αγορά, όσο και από τις άλλες χώρες της Ένωσης. Ιδιαίτερη σημασία έχει η προμήθεια χωματουργικών

και οδοποιητικών μηχανημάτων, απορριματοφόρων κ.λπ. σε χαμηλότερες τιμές, κατ' ευθείαν από τον κατασκευαστή (π.χ. από τη Γερμανία), χωρίς τη μεσολάβηση αντιπροσώπων. Η σύγκριση των τιμών θα είναι πολύ εύκολη και δεν θα απαιτούνται διατυπώσεις.

8.4. Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης και Ο.Τ.Α.

Όπως προαναφέρθηκε (7.1.6), το Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης θα υποχρεώσει τα κράτη-μέλη να ισοσκελίσουν τον προϋπολογισμό τους στη διάρκεια του οικονομικού κύκλου, ενώ οι πιέσεις του ανταγωνισμού θα οδηγήσουν σε μείωση ορισμένων έμμεσων και άμεσων φόρων που επηρεάζουν το κόστος των προϊόντων και την κερδοφορία (και επιλογή του τόπου εγκατάστασης) των επιχειρήσεων.

Οι εξελίξεις αυτές θα υποχρεώσουν την κεντρική κυβέρνηση αφ' ενός να περιορίσει τις επιχορηγήσεις της προς τους Ο.Τ.Α. και αφ' ετέρου να είναι περισσότερο προσεκτική στη φορολογική της πολιτική.

Πολλές φορές την τελευταία δεκαετία τα έσοδα των Ο.Τ.Α. αυξήθηκαν «αυτόματα», καθώς η κεντρική κυβέρνηση προσπαθούσε να αυξήσει τα δικά της έσοδα (από το φόρο εισοδήματος, τα τέλη κυκλοφορίας κ.λπ.) για να μειώσει το έλλειμμα. Μετά την είσοδο της χώρας στη ζώνη του Ευρώ, η φορολογική πολιτική θα είναι περισσότερο προσανατολισμένη στη δημιουργία ενός *ευνοϊκού φορολογικού καθεστώτος* για την προσέλκυση επιχειρήσεων από άλλες χώρες της Ένωσης, όπως έκανε η Ιρλανδία. Θα υπάρξει, δηλαδή, *φορολογικός ανταγωνισμός* (tax competition). Έτσι, το πιθανότερο είναι να υπάρξουν μειώσεις φορολογικών συντελεστών (π.χ. φόρου εισοδήματος νομικών προσώπων), με συνέπεια την αύξηση των αντίστοιχων εσόδων με εξαιρετικά χαμηλούς ρυθμούς, εξέλιξη που θα επηρεάσει και τα έσοδα των Ο.Τ.Α.. (Βλέπε και παρακάτω, τμήμα 9.3).

8.5. Αύξηση τουριστικής κίνησης και Ο.Τ.Α.

Τέλος, οι Ο.Τ.Α. θα επηρεασθούν θετικά από την αναμενόμενη αύξηση του τουρισμού, ιδιαίτερα προς τις χώρες της νότιας Ευρώπης.

Οι Ο.Τ.Α. από την πλευρά τους θα πρέπει να φροντίσουν:

- α) για την προσέλκυση όσο το δυνατόν περισσότερων τουριστών,
- β) για την αύξηση του αριθμού των διανυκτερεύσεων στην περιοχή τους και
- γ) για τη δημιουργία της κατάλληλης τουριστικής υποδομής.

Σημειώνεται ότι η αύξηση του αριθμού των τουριστών δεν θα προέρχεται μόνο από κατοίκους της Ε.Ε., αλλά και από κατοίκους τρίτων χωρών (π.χ. Ιάπωνες, Αμερικάνους κ.λπ.), οι οποίοι θα βρίσκουν τώρα ευκολότερο να επισκεφθούν, στο ίδιο ταξίδι, όχι μόνο το Παρίσι, π.χ., αλλά και τη Ρώμη, την Αθήνα κ.λπ..

9. Οι επιπτώσεις στους Ο.Τ.Α. από την εισαγωγή του Ευρώ

9.1. Νομικό πλαίσιο

Μία από τις πρώτες ενέργειες των περισσότερων χωρών για την προετοιμασία της μετάβασης του δημόσιου τομέα στο Ευρώ ήταν ο εντοπισμός των νόμων και των διατάξεων που θα έπρεπε να αλλάξουν, καθώς και η προώθηση του αντίστοιχου νομοθετικού έργου. Σύμφωνα με στοιχεία της Επιτροπής, οι σχετικοί νόμοι και κανονιστικές αποφάσεις που πρέπει να τροποποιηθούν ανέρχονται κατά μέσο όρο σε 3.000 έως 4.000 για κάθε χώρα, ανάλογα με το νομικό σύστημα και τους θεσμούς της κάθε χώρας. Αρκετοί από αυτούς τους νόμους αφορούν τους Ο.Τ.Α., αν και δεν υπάρχουν αναλυτικά στοιχεία.

Έτσι και στη χώρα μας θα πρέπει να εντοπισθούν όλοι οι νόμοι που αφορούν την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση και να τροποποιηθούν ανάλογα, ώστε να είναι συμβατοί με την εισαγωγή του Ευρώ. Η εργασία αυτή, και ιδιαίτερα η προώθηση του νομοθετικού έργου, απαιτεί τη συνεργασία της Κ.Ε.Δ.Κ.Ε. με το Υπουργείο Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης. Οι Ο.Τ.Α. δεν είναι δυνατόν να ολοκληρώσουν μόνοι τους αυτή την εργασία.

Οι σχετικοί νόμοι περιλαμβάνουν όλη τη νομοθεσία που διέπει τους Ο.Τ.Α., τη νομοθεσία που αφορά τα έσοδα των Ο.Τ.Α. (φόροι, τέλη, αυτοτελείς κεντρικοί πόροι κ.λπ.), τις δαπάνες των Ο.Τ.Α., καθώς και τις διάφορες συμβάσεις που πιθανόν να έχουν οι Ο.Τ.Α., είτε με ιδιώτες και επιχειρήσεις, είτε με άλλους φορείς του Δημοσίου.

Όσον αφορά τις συμβάσεις που έχουν συνάψει ή πρόκειται να συνάψουν οι Ο.Τ.Α., υπενθυμίζεται ότι η εισαγωγή του Ευρώ δεν θα έχει καμμία νομική ή άλλη επίπτωση στην ισχύ ή την εκτέλεσή τους. Όπως προαναφέρθηκε (τμήμα 3.1), σύμφωνα με την *αρχή της συνέχειας των συμβάσεων*, οι συμβάσεις εξακολουθούν να ισχύουν ως έχουν και κανένας από τους συμβαλλομένους δεν θα έχει τη δυνατότητα να επικαλεσθεί την εισαγωγή του Ευρώ ως λόγο για καταγγελία ή μονομερή τροποποίηση της σύμβασης.

9.2. Κατάρτιση Προϋπολογισμού - Απολογισμού σε Ευρώ

Όπως προαναφέρθηκε, από τα μέσα του 2002 θα κυκλοφορούν μόνο Ευρώ, άρα και ο προϋπολογισμός αυτού του έτους θα πρέπει οπωσδήποτε να έχει καταρτιστεί σε Ευρώ. Για να αποκτηθεί, όμως, η απαραίτητη εμπειρία, αλλά και για λόγους συγκρισιμότητας, κρίνεται απαραίτητο ο προϋπολογισμός του 2001 να καταρτισθεί τόσο σε

δραχμές, όσο και σε Ευρώ. Ακόμη και εάν ορισμένοι δήμοι ή κοινότητες δεν είναι σε θέση να καταρτίσουν τον προϋπολογισμό του 2001 σε Ευρώ, θα πρέπει να καταρτίσουν ορισμένα τουλάχιστον τμήματά του σε Ευρώ.

Από τα δύο σκέλη του προϋπολογισμού, η εισαγωγή του Ευρώ φαίνεται ότι θα έχει περισσότερες και μεγαλύτερες επιπτώσεις στο σκέλος των εσόδων. Αντίθετα, στο σκέλος των δαπανών οι επιπτώσεις φαίνεται ότι θα εντοπίζονται στις δαπάνες για τόκους του χρέους των Ο.Τ.Α..

9.3. Οι επιπτώσεις στα έσοδα

Οι επιπτώσεις στα έσοδα των Ο.Τ.Α. είναι *έμμεσες* και οφείλονται κυρίως στις οικονομικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ (βλ. τμήμα 7) στους περιορισμούς άσκησης δημοσιονομικής πολιτικής (βλ. τμήμα 2.1, Σ.Σ.Α.) και στην επικείμενη απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας. Και οι τρεις αυτές κατηγορίες είναι σημαντικές, γι' αυτό και αναλύονται διεξοδικά παρακάτω.

9.3.1. Οικονομικές επιπτώσεις από την εισαγωγή του Ευρώ και έσοδα των Ο.Τ.Α.

α) Η μείωση του πληθωρισμού

Όπως προαναφέρθηκε, ο πληθωρισμός θα μειωθεί και θα παραμείνει σε πολύ χαμηλά επίπεδα μετά την εισαγωγή του Ευρώ, δημιουργώντας ένα περιβάλλον τελείως διαφορετικό από αυτό που γνώρισε η χώρα μας τα τελευταία 25 χρόνια.

Οι διψήφιοι ρυθμοί πληθωρισμού από το 1973 έως και το 1994 και η παράλληλη αύξηση των *ονομαστικών εισοδημάτων* των φορολογουμένων, σε συνδυασμό με τη *μη* τιμαριθμική προσαρμογή της φορολογικής κλίμακας, οδήγησαν σε τεράστια αύξηση της *δημοσιονομικής απορρόφησης*¹⁶, με αποτέλεσμα την αύξηση του αριθμού των φορολογουμένων και των αντίστοιχων εσόδων από τη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων (Φ.Ε.Φ.Π.).

Οι Ο.Τ.Α., ως γνωστό, λαμβάνουν ένα ποσοστό (το 20%) από τα έσοδα αυτά. Έτσι, για πολλά χρόνια τα έσοδα των Ο.Τ.Α. από την πηγή αυτή αύξαναν *αυτόματα και με υψηλό ρυθμό*. Είναι χαρακτηριστικό ότι τη δεκαετία 1989-1999 τα σχετικά έσοδα των Ο.Τ.Α. αυξήθηκαν από 55,1 δισ. δρχ. σε 329,7 δισ. δρχ., με αποτέλεσμα ο μέσος ετήσιος ρυθμός

¹⁶ α) Κ. Καλυβιανάκης, Μισθωτοί: Τα υποζύγια του φορολογικού βάρους, Οικονομικός Ταχυδρόμος.
β) Δ. Ντόγκας, «*Η Δημοσιονομική Απορρόφηση από τους Άμεσους Φόρους στην Ελλάδα, 1960-1982*», Η Ελληνική Οικονομία, Τράπεζα Ελλάδος, 1982, σελ. 186-201.

αύξησης των σχετικών εσόδων της δεκαετίας να διαμορφωθεί σε 19,6%. Εκτιμάται ότι η μείωση του πληθωρισμού σε επίπεδα κάτω του 2% θα οδηγήσει σε εξάλειψη της δημοσιονομικής απορρόφησης και σε πολύ μικρές αυξήσεις των εσόδων από αυτή την πηγή.

β) Η μείωση των επιτοκίων

Με το νόμο 2503/97 παραχωρήθηκε από 1^{ης} Ιανουαρίου 1999 στους Ο.Τ.Α. το 15% των εσόδων από τη φορολόγηση των τόκων των καταθέσεων. Καθώς με την είσοδο στην Ο.Ν.Ε. τα επιτόκια θα μειωθούν και μέρος των καταθέσεων θα μετακινηθεί προς την κεφαλαιαγορά (χρηματιστήριο κ.λπ.), θα περιορισθεί και ο ρυθμός αύξησης αυτών των εσόδων. Σημειώνεται, όμως, ότι το ποσοστό 15% αυξάνεται από 1^{ης} Ιανουαρίου 2000 σε 20%, οπότε θα αντισταθμισθούν εν μέρει οι επιπτώσεις από τη μείωση των επιτοκίων.

γ) Φορολογικός ανταγωνισμός

Όπως προαναφέρθηκε (τμήμα 7.1.6), η αύξηση του ανταγωνισμού θα οδηγήσει και σε μείωση ορισμένων φορολογικών συντελεστών (tax competition), συμπεριλαμβανομένου και του Φόρου Εισοδήματος Νομικών Προσώπων (Φ.Ε.Ν.Π.). Οι περισσότερες χώρες της Ε.Ε. επιβάλλουν το Φ.Ε.Ν.Π. με συντελεστή 30% έως 35%. Αντίθετα, στη χώρα μας επιβάλλεται με συντελεστή 40% και σε ορισμένες περιπτώσεις (π.χ. τράπεζες) 45%. Ήδη ανακοινώθηκε ότι και η χώρα μας θα μειώσει το συντελεστή του Φ.Ε.Ν.Π. γύρω στο 33%. Διαφορετικά, πολλές Α.Ε. θα φύγουν από την Ελλάδα και θα εγκατασταθούν σε άλλες χώρες της Ε.Ε..

Καθώς οι Ο.Τ.Α. εισπράττουν το 20% των εσόδων από το Φ.Ε.Φ.Ν.Π., εκτιμάται ότι το ποσοστό αύξησης των εσόδων αυτών θα περιοριστεί στο μέλλον ωστόσο ο ρυθμός αύξησης αυτών θα παραμείνει σταθερά σε ανώτερα του πληθωρισμού επίπεδα λόγω πτώσης αυτού αλλά και λόγω διεύρυνσης της φορολογικής βάσης και περιορισμού της φοροδιαφυγής.

δ) Αύξηση της τουριστικής κίνησης

Όπως προαναφέρθηκε, μετά την εισαγωγή του Ευρώ εκτιμάται ότι θα υπάρξει μεγάλη αύξηση του εσωτερικού τουρισμού, ιδιαίτερα στις νότιες χώρες της Ε.Ε.. Για το λόγο αυτό, αναμένεται αυξημένη τουριστική κίνηση σε πολλές περιοχές της χώρας, με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων των αντίστοιχων δήμων και κοινοτήτων.

9.3.2. Οι περιορισμοί στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής και τα έσοδα των Ο.Τ.Α.

Τόσο η Συνθήκη, όσο και το Σ.Σ.Α., επιβάλλουν ασφυκτικούς περιορισμούς στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής και επιδιώκουν την εξάλειψη των ελλειμμάτων. Στο πλαίσιο αυτό, οι δυνατότητες ενίσχυσης των Ο.Τ.Α. από τον Κρατικό Προϋπολογισμό περιορίζονται συνεχώς. Ιδιαίτερα μετά την είσοδο στην Ο.Ν.Ε., ο προϋπολογισμός θα είναι ουσιαστικά ισοσκελισμένος. Έτσι, όχι μόνο δεν θα πρέπει να αναμένεται βοήθεια από τον Κρατικό Προϋπολογισμό, αλλά είναι πολύ πιθανό ο προϋπολογισμός να κατακρατεί θεσμοθετημένα έσοδα των Ο.Τ.Α..

Γενικά, όπως συνέβη και στη Μ. Βρετανία την εποχή της διακυβέρνησης της χώρας από τη Μάργκαρετ Θάτσερ, όταν υπάρχει πίεση στον Κρατικό Προϋπολογισμό για μείωση των ελλειμμάτων, η πίεση μεταφέρεται και στους Ο.Τ.Α., ιδιαίτερα όταν οι τελευταίοι λαμβάνουν κρατικές επιχορηγήσεις ή έσοδα εισπραττόμενα μέσω του προϋπολογισμού. Ήδη, με το άρθρο 3 του Ν.2469/97 (§1) προβλέπεται η αναστολή απόδοσης του 25% των εσόδων της τοπικής αυτοδιοίκησης από τα τέλη κυκλοφορίας για δύο χρόνια (1997 και 1998). Σύμφωνα δε με νεότερες πληροφορίες, η ρύθμιση αυτή παρετάθη για δύο ακόμη χρόνια. (Ν. 2648/98).

Από τα ανωτέρω είναι φανερό ότι οι Ο.Τ.Α. δεν θα πρέπει πλέον να προσβλέπουν στην κεντρική κυβέρνηση για πρόσθετα έσοδα. Αυτό θα πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπ' όψη στο μακροχρόνιο στρατηγικό προγραμματισμό των Ο.Τ.Α., όσον αφορά τα έσοδά τους και γενικότερα τον προϋπολογισμό τους.

9.3.3. Η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και τα έσοδα των Ο.Τ.Α.

Αν και το θέμα αυτό δεν συνδέεται άμεσα με το Ευρώ, δεν είναι δυνατόν να μη συμπεριληφθεί, καθώς αφ' ενός *συμπίπτει χρονικά με την εισαγωγή του Ευρώ* και αφ' ετέρου είναι πολύ σημαντικό και θα πρέπει να ληφθεί υπ' όψη από τους Ο.Τ.Α. στον στρατηγικό σχεδιασμό τους για τα έσοδα.

Η απελευθέρωση της ενεργειακής αγοράς στη χώρα μας έχει τρεις πτυχές: Πρώτον, από τον Φεβρουάριο του 2001 θα επιτραπεί η *παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας* και από ιδιώτες, ενώ η Δ.Ε.Η. θα διατηρήσει το δίκτυο διανομής, το οποίο αποτελεί φυσικό μονοπώλιο. Δεύτερον, από την ίδια ημερομηνία η Δ.Ε.Η. δεν θα έχει το δικαίωμα να διακόπτει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε όσους καταναλωτές αρνούνται να καταβάλλουν τα δημοτικά τέλη κ.λπ., αλλά καταβάλλουν το αντίτιμο του ηλεκτρικού ρεύματος. Τρίτον, την επόμενη δεκαετία θα υπάρξει σημαντική υποκατάσταση ηλεκτρικής ενέργειας με φυσικό αέριο, το

οποίο αναμένεται τελικά να καλύψει το 27% των συνολικών αναγκών της χώρας σε ενέργεια.

Σήμερα τα ανταποδοτικά τέλη φωτισμού, καθαριότητας κ.λπ., καθώς επίσης και το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας και ο Δημοτικός Φόρος εισπράττονται ως γνωστό μέσω των λογαριασμών της Δ.Ε.Η.. Για τις υπηρεσίες που προσφέρει η Δ.Ε.Η. παρακρατεί το 2% των εσόδων αυτών (επί του οποίου 2% επιβάλλεται και Φ.Π.Α. 18%) και τα υπόλοιπα αποδίδονται στους Ο.Τ.Α. με καθυστέρηση 2-3 μηνών. Το συνολικό δηλαδή κόστος είσπραξης είναι 2,36% συν τόκοι τριών μηνών περίπου. Τα έσοδα αυτά είναι πολύ σημαντικά για τους Ο.Τ.Α., περίπου το 30% των συνολικών τους εσόδων, και τυχόν απώλειά τους θα δημιουργούσε σοβαρότατα ταμειακά προβλήματα.

Η απελευθέρωση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας δεν φαίνεται ότι θα επηρεάσει το σημερινό σύστημα είσπραξης των εσόδων των Ο.Τ.Α., αφού το δίκτυο διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, επειδή είναι φυσικό μονοπώλιο, θα παραμείνει στη Δ.Ε.Η.. Είναι πιθανό, όμως, οι ιδιώτες παραγωγοί (εάν υπάρξουν) να μην επιθυμούν την είσπραξη των λογαριασμών τους επιβαρυσμένων με τα τέλη των Ο.Τ.Α., για λόγους ανταγωνισμού.

Η πλέον ανησυχητική, όμως, εξέλιξη είναι η αδυναμία της Δ.Ε.Η. (από τον Φεβρουάριο του 2001) να διακόπτει την παροχή ηλεκτρικού ρεύματος σε όσους καταναλωτές δεν πληρώνουν τα δημοτικά τέλη. Το σημερινό σύστημα είσπραξης των δημοτικών τελών κ.λπ. βασίζεται στην απειλή διακοπής της ηλεκτροδότησης

Τέλος, καθώς θα επεκτείνεται η χρήση του φυσικού αερίου (στο οποίο δεν επιβάλλονται δημοτικά τέλη) και θα υποκαθιστά τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας, τα έσοδα των Ο.Τ.Α. ενδεχομένως θα αρχίσουν να μειώνονται, καθώς ορισμένοι καταναλωτές θα διακόπτουν ενδεχομένως τη σύνδεσή τους με τη Δ.Ε.Η..

Ανεξάρτητα, όμως από τις μεταβολές στο χώρο της ενέργειας, οι μεγάλες θεσμικές μεταβολές στο χώρο της τοπικής αυτοδιοίκησης επιβάλλουν την επανεξέταση του τρόπου βεβαίωσης και είσπραξης αυτών των εσόδων (καθώς και πολλά άλλα θέματα). Η δημιουργία της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, η συνένωση των δήμων και κοινοτήτων σε μεγαλύτερες μονάδες στα πλαίσια του προγράμματος Καποδίστριας, η υποχρεωτική εφαρμογή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος (νέο λογιστικό σχέδιο) από τους Ο.Τ.Α. και η υποχρέωση για ίδρυση ταμειακής υπηρεσίας, συνθέτουν ένα νέο πλαίσιο λειτουργίας των Ο.Τ.Α. και καθιστούν αναγκαία την επανεξέταση του τρόπου βεβαίωσης και είσπραξης των εσόδων των Ο.Τ.Α..

Στο μέλλον οι Ο.Τ.Α. και οι δημότες τους θα βρεθούν «πιο κοντά» σε θέματα εσόδων και δαπανών. Οι Ο.Τ.Α. θα χρειαστεί να ενημερώνουν περισσότερο τους δημότες τους για τα δημοτικά τέλη και τους φόρους που εισπράττουν, αλλά και για τον τρόπο που διαχειρίζονται και δαπανούν αυτά τα χρήματα.

9.3.4. Η μετατροπή των εσόδων σε Ευρώ

Το σύνολο των δημοτικών τελών, φόρων, κεντρικών αυτοτελών πόρων και γενικά το σύνολο των εσόδων των Ο.Τ.Α. θα πρέπει να εκφραστεί σε Ευρώ. Επίσης, τα τέλη για τη χρήση πεζοδρομίων, οι επιβαρύνσεις στα νεκροταφεία κ.λπ., καθώς και τα τέλη ελεγχόμενης στάθμευσης (για όσους δήμους διαθέτουν τέτοιο σύστημα) θα πρέπει να μετατραπούν σε Ευρώ.

Όσον αφορά το χρόνο της μεταβολής, υπάρχουν δύο πιθανές ημερομηνίες: Η 1^η Ιανουαρίου 2001 ή η 1^η Ιανουαρίου 2002 (υποχρεωτικά). Συγκεκριμένα, με βάση την αρχή της «μη απαγόρευσης - μη υποχρέωσης», οι ιδιωτικοί φορείς (π.χ. επιχειρήσεις, τράπεζες, ιδιώτες κ.λπ.) έχουν το δικαίωμα να συναλλάσσονται μεταξύ τους σε Ευρώ με λογιστική μορφή από την 1^η Ιανουαρίου 2001 (για την Ελλάδα). Όσον αφορά όμως τις συναλλαγές του ιδιωτικού τομέα με το Δημόσιο, από το Εθνικό Σχέδιο Μετάβασης φαίνεται ότι δεν θα υπάρχει δυνατότητα συναλλαγής σε Ευρώ (Euro-option) πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2002. Η εμπειρία των 11 κρατών-μελών έδειξε ότι οι ιδιωτικές επιχειρήσεις επιθυμούν μία γρήγορη μετάβαση στο Ευρώ. Σε όλες σχεδόν τις χώρες-μέλη της Ο.Ν.Ε. οι τιμές των προϊόντων αναγράφονται και σε τοπικό νόμισμα και σε Ευρώ. Ακόμη και στη Μ. Βρετανία, η οποία ούτε συμμετέχει στην Ο.Ν.Ε., ούτε έχει ορίσει ημερομηνία συμμετοχής, τόσο οι επιχειρήσεις, όσο και ο τραπεζικός τομέας δηλώνουν έτοιμοι για το Ευρώ¹⁷.

Επειδή η κεντρική διοίκηση στην Ελλάδα έδωσε στις επιχειρήσεις το δικαίωμα συναλλαγής σε Ευρώ (Euro-option) από την 1^η Ιανουαρίου 2001, θα πρέπει και οι Ο.Τ.Α. να είναι έτοιμοι να συναλλάσσονται με το κοινό σε Ευρώ από την ίδια ημερομηνία. Θα πρέπει δηλαδή όλοι οι δημοτικοί φόροι, όλα τα δημοτικά τέλη, οι κεντρικοί αυτοτελείς πόροι κ.λπ. να είναι εκφρασμένα σε δραχμές με δυνατότητα μετατροπής τους σε Ευρώ. Θα πρέπει επίσης να υπάρχουν όλα τα σχετικά έντυπα για ένα χρόνο και σε δραχμές και σε Ευρώ. Θα πρέπει οι ΟΤΑ να δέχονται (φορολογικές) δηλώσεις σε Ευρώ και γενικά να υπάρχει δυνατότητα συναλλαγών με τους δημότες είτε σε δραχμές είτε σε Ευρώ. Καθώς στην πράξη θα προκύψουν αναπόφευκτα ορισμένα πρακτικά προβλήματα,

¹⁷ Βλέπε π.χ. το φυλλάδιο της Bank of England, London; Ready for the Euro, London, Feb. 1998.

προτείνεται ανεπιφύλακτα οι Ο.Τ.Α. να προετοιμάσουν τον προϋπολογισμό του 2001 τόσο σε δραχμές, όσο και σε Ευρώ (ο προϋπολογισμός του 2002 πρέπει απαραίτητως να είναι μόνο σε Ευρώ), και να δοθεί η δυνατότητα (Euro-option) στους δημότες να συναλλάσσονται με τις δημοτικές αρχές τόσο σε δραχμές, όσο και σε Ευρώ.

Ιδιαίτερη περίπτωση αποτελούν τα συστήματα ελεγχόμενης στάθμευσης, τα οποία έχουν εγκαταστήσει πολλοί Δήμοι στην Αττική και σε άλλες περιοχές της χώρας. Επειδή τα σχετικά μηχανήματα (παρκόμετρα κ.λπ.) λειτουργούν με κέρματα, καμμία μεταβολή δεν είναι δυνατόν να συμβεί μέχρι την 1^η Ιανουαρίου 2002, γιατί δεν θα κυκλοφορούν κέρματα ή χαρτονομίσματα σε Ευρώ. Για ένα εξάμηνο όμως, δηλαδή από 1 Ιανουαρίου έως 30 Ιουνίου 2002 που θα κυκλοφορούν παράλληλα και Ευρώ και δραχμές (σε φυσική μορφή), θα πρέπει τα μηχανήματα έκδοσης αποδείξεων ελεγχόμενης στάθμευσης και τα απλά παρκόμετρα να δέχονται κέρματα και σε δραχμές και σε Ευρώ. Κάτι τέτοιο όμως, θα είναι και τεχνικά πολύ δύσκολο (ίσως π.χ. να μην υπάρχει χώρος για δύο μηχανισμούς) και οικονομικά πολύ δαπανηρό. Καθώς τους πρώτους μήνες του 2002 το κοινό θα έχει στα χέρια του περισσότερα κέρματα δραχμών παρά Ευρώ, ενώ προς το τέλος του πρώτου εξαμήνου τα περισσότερα κέρματα που θα κυκλοφορούν θα είναι σε Ευρώ, προτείνεται τα μηχανήματα αυτά να συνεχίσουν να δέχονται μόνο δραχμές έως το Μάρτιο ή τον Απρίλιο του 2002 και μετά να μετατραπούν και να δέχονται μόνο κέρματα Ευρώ. Διαφορετικά, το κόστος θα είναι πολύ μεγάλο. Καλό θα είναι ο κάθε δήμος ή κοινότητα να ενημερώσει με όλα τα μέσα τους κατοίκους σχετικά με την ημερομηνία έναρξης μετατροπής των μηχανημάτων αυτών, ώστε να είναι προετοιμασμένοι γι' αυτή την αλλαγή. Έτσι, θα μειωθεί και η τυχόν δυσaráεσκεια των δημοτών.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να τονιστεί ότι η δυνατότητα των Ο.Τ.Α. να προετοιμαστούν για το Ευρώ από το 2001, ιδιαίτερα σε ότι αφορά τα έσοδά τους, περιορίζεται σε σημαντικό βαθμό από τις αντίστοιχες ενέργειες της κεντρικής διοίκησης και της Δ.Ε.Η.. Καθώς το μεγαλύτερο μέρος των συνολικών εσόδων των Ο.Τ.Α. εισπράττεται μέσω του τακτικού προϋπολογισμού και της Δ.Ε.Η., όσο πιο έγκαιρα ο τακτικός προϋπολογισμός και η Δ.Ε.Η. υιοθετήσουν το Ευρώ, τόσο *ευκολότερο* θα είναι και για τους Ο.Τ.Α. να μετατρέψουν τα έσοδά τους σε Ευρώ. Αυτό, όμως, δεν σημαίνει ότι εάν οι δύο άλλοι φορείς καθυστερήσουν, θα πρέπει υποχρεωτικά να καθυστερήσουν και οι Ο.Τ.Α..

Σημειώνεται, τέλος, ότι η μετατροπή των εσόδων σε Ευρώ θα απαιτήσει και την ύπαρξη δύο δεκαδικών ψηφίων, τουλάχιστον σε ότι αφορά την αναλυτική παρουσίαση των εσόδων.

9.4. Οι επιπτώσεις στις δαπάνες

Η πλέον σημαντική επίπτωση στις δαπάνες των Ο.Τ.Α. θα είναι η μείωση των δαπανών για τόκους (για όσους Ο.Τ.Α. έχουν δάνεια). Ήδη τα μεσοπρόθεσμα επιτόκια δανεισμού του δημοσίου είναι 5,6%, ενώ των εντόκων γραμματίων κάτω από 9%. Μετά την είσοδο της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε., τα ελληνικά επιτόκια θα μειωθούν ακόμη περισσότερο και ουσιαστικά θα εξισωθούν με τα ευρωπαϊκά.

Στο πλαίσιο αυτό οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να διερευνήσουν τη δυνατότητα δανεισμού απ' ευθείας από τις αγορές χρήματος και κεφαλαίου (και όχι από τράπεζες) με έκδοση ομολογιακών τίτλων, για να εκμεταλλευθούν τα χαμηλά επιτόκια που θα επικρατούν. Οι τίτλοι αυτοί θα πρέπει να είναι *διαπραγματεύσιμοι και αφορολόγητοι*.

Εκτός από τις δαπάνες για τόκους, οι μεγαλύτεροι δήμοι θα έχουν τη δυνατότητα να μειώσουν το κόστος των προμηθειών τους, ιδιαίτερα για οδοποιητικά και χωματουργικά μηχανήματα, απορριμματοφόρα κ.λπ., καθώς θα είναι πολύ πιο εύκολο να συγκρίνουν τιμές και να τα αγοράζουν χωρίς καμμία διατύπωση απ' ευθείας από άλλες χώρες της Ε.Ε..

Όσον αφορά τη μετατροπή των δαπανών σε Ευρώ, οι πάσης φύσεως δαπάνες των Ο.Τ.Α. (π.χ. μισθοδοσία, τόκοι χρέους, αγορές αγαθών και υπηρεσιών κ.λπ.) θα πρέπει να εκφραστούν σε Ευρώ. Ο προϋπολογισμός του 2001 θα καταρτιστεί μεν σε δραχμές, αλλά με δυνατότητα μετατροπής όλων των μεγεθών σε Ευρώ, ενώ ο προϋπολογισμός του 2002 θα καταρτιστεί μόνο σε Ευρώ, αλλά με δυνατότητα εμφάνισης και στα δύο νομίσματα, τόσο για να εξοικειωθούν οι υπηρεσίες των Ο.Τ.Α., όσο και για να υπάρχει συγκρισιμότητα με τα προ της εισαγωγής του Ευρώ στοιχεία. Ούτως ή άλλως, ο προϋπολογισμός του 2002 θα πρέπει οπωσδήποτε να γίνει σε Ευρώ. Για τους λόγους που αναπτύχθηκαν και στη συζήτηση των εσόδων, προτείνεται ανεπιφύλακτα και η κατάρτιση του προϋπολογισμού του 2001 σε ένα νόμισμα, με δυνατότητα μετατροπής και εμφάνισης και στις δύο μορφές.

Ειδικά η μετατροπή των *δαπανών μισθοδοσίας* σε Ευρώ θα είναι περισσότερο πολύπλοκη, καθώς εδώ υπάρχουν θέματα ασφαλιστικών εισφορών και παρακράτησης φόρου εισοδήματος. Και στην περίπτωση αυτή, όσο πιο γρήγορα υιοθετήσουν οι ασφαλιστικοί οργανισμοί και η

κεντρική διοίκηση το Ευρώ, τόσο πιο εύκολο θα είναι για τους Ο.Τ.Α. να μετατρέψουν τις δαπάνες τους σε Ευρώ. Το πλέον σημαντικό από πλευράς Υπουργείου Οικονομικών είναι η μετατροπή της φορολογικής κλίμακας (και η στρογγυλοποίηση των ποσών των κλιμακίων) σε Ευρώ και από πλευράς ασφαλιστικών ταμείων η μετατροπή (και ενδεχομένως η στρογγυλοποίηση) όλων των σχετικών ποσών και παραμέτρων σε Ευρώ.

Αν και η μετατροπή των μισθών θα γίνει από την 1-1-2002, προτείνεται για λόγους εκπαίδευσης, προσαρμογής και προετοιμασίας (πιλοτική εφαρμογή) η αναγραφή του τελικού ποσού και στα δύο νομίσματα από 1^{ης} Ιανουαρίου 2001.

Από τα ανωτέρω είναι επίσης φανερό ότι η αναλυτική επεξεργασία και κατάρτιση των δαπανών του προϋπολογισμού σε Ευρώ θα απαιτήσει τη χρήση δύο δεκαδικών ψηφίων, όπως και στην περίπτωση των εσόδων.

9.5. Συστήματα μηχανοργάνωσης και απαραίτητο λογισμικό

Καθοριστικής σημασίας για την όλη προσπάθεια μετάβασης στο Ευρώ θα είναι η έγκαιρη προετοιμασία των συστημάτων πληροφορικής των Ο.Τ.Α.. Κατά τη μεταβατική περίοδο η πληροφορική θα διαδραματίσει πολύ σημαντικό ρόλο, συμβάλλοντας να επιτευχθούν οι απαραίτητες μεταβολές γρήγορα και αποτελεσματικά. Δεδομένου ότι υπάρχει και το πρόβλημα της αλλαγής της χιλιετίας (του 2000), θα πρέπει να αντιμετωπισθούν συνολικά τα εξής προβλήματα:

- i. Η δυνατότητα εισαγωγής, τήρησης και επεξεργασίας στοιχείων σε Ευρώ από την 1^η Ιανουαρίου 2001, παράλληλα με τη δυνατότητα διεξαγωγής των ιδίων εργασιών σε δραχμές.
- ii. Η δυνατότητα μετατροπής των δραχμικών ποσών παρελθόντων ετών σε Ευρώ.
- iii. Η δυνατότητα ύπαρξης δύο δεκαδικών ψηφίων στα στοιχεία που θα τηρούνται σε Ευρώ. Οι μηχανογραφικές εφαρμογές που υπάρχουν σήμερα δεν έχουν (συνήθως) δεκαδικά ψηφία.
- iv. Η δυνατότητα απεικόνισης του συμβόλου του Ευρώ.
- v. Τέλος, υπάρχει το γενικότερο πρόβλημα της αναγνώρισης από τους υπολογιστές του έτους 2000.

9.5.1. Προσαρμογές εν όψει της εισαγωγής του Ευρώ

Όπως προαναφέρθηκε, στα πλαίσια της εισαγωγής του νέου νομίσματος (σε λογιστική μορφή από το 2001 και σε φυσική μορφή από

το 2002) οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να προσαρμόσουν στις νέες συνθήκες τα συστήματα πληροφορικής που χρησιμοποιούν.

Κατ' αρχήν, στο μεταβατικό στάδιο της εισαγωγής του Ευρώ οι εγγραφές στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές θα πρέπει να εμφανίζονται σε δραχμές, με δυνατότητα μετατροπής και σε Ευρώ. Η ταυτόχρονη απεικόνιση και των δύο νομισμάτων και η δυνατότητα μετατροπής θα είναι απαραίτητα την περίοδο της παράλληλης κυκλοφορίας τους σε φυσική μορφή (1/1/2002-30/6/2002), αλλά είναι χρήσιμο να εφαρμοστεί και για τη β' φάση της εισόδου της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε., δηλαδή για την περίοδο 1/1/2001-31/12/2001, κατά την οποία το Ευρώ θα αποτελεί επίσημο νόμισμα και της χώρας μας σε λογιστική μορφή και θα μπορεί να χρησιμοποιείται για τις συναλλαγές των Ο.Τ.Α.. Η δυνατότητα μετατροπής και εμφάνισης των οικονομικών στοιχείων των Ο.Τ.Α. και σε Ευρώ για το έτος 2001 επιβάλλεται και από την ανάγκη πρακτικής δοκιμασίας των προγραμμάτων, ώστε να εξασφαλισθεί η εύρυθμη λειτουργία τους. Για το λόγο αυτό, προτείνεται να γίνει πιλοτική εφαρμογή της παράλληλης παρακολούθησης των στοιχείων των Ο.Τ.Α. σε Ευρώ και σε δραχμές νωρίτερα από την ένταξη της Ελλάδας στην Ο.Ν.Ε..

Η εργασία σε περιβάλλον δύο νομισμάτων μπορεί να απλοποιηθεί με τη χρήση μετατροπέων. Οι μετατροπείς είναι προγράμματα λογισμικού που επιτρέπουν την αλλαγή από το εθνικό νόμισμα σε Ευρώ και αντίστροφα με απλή πίεση ενός πλήκτρου. Με τους μετατροπείς οι πληροφορίες αποθηκεύονται μόνο μία φορά και μπορούν να εκφραστούν είτε σε Ευρώ, είτε στο εθνικό νόμισμα.

Η δυνατότητα μετατροπής και εμφάνισης των στοιχείων και σε Ευρώ είναι αναγκαίο να επεκτείνεται και σε παρελθόντα έτη. Δεδομένου ότι κατά την περίοδο 1/1/2001-31/12/2001 τα οικονομικά στοιχεία των Ο.Τ.Α. θα εκφράζονται σε δραχμές με δυνατότητα μετατροπής σε Ευρώ, ενώ από την 1/1/2002 όλες οι εγγραφές θα είναι πλέον εκφρασμένες μόνο σε Ευρώ, θα χρειαστεί και η μετατροπή των αντίστοιχων ποσών μιας σειράς παλαιότερων ετών σε Ευρώ, ώστε να είναι δυνατή η ιστορική παρακολούθηση της εξέλιξής τους.

Για την παρακολούθηση των στοιχείων των Ο.Τ.Α. σε Ευρώ, τόσο στο μεταβατικό στάδιο, όσο και κατά την περίοδο κυκλοφορίας του Ευρώ ως μοναδικού μέσου συναλλαγών, οι μηχανογραφικές εφαρμογές θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να διαχειρίζονται ποσά σε επίπεδο ευρώλεπτών (να δέχονται δηλαδή δύο δεκαδικά ψηφία). Λόγω του ουσιαστικού εκμηδενισμού της αξίας των δεκαδικών υποδιαίρεσεων της δραχμής τα τελευταία χρόνια, οι περισσότερες εφαρμογές λογισμικού δεν εμφανίζουν δεκαδικά ψηφία. Η μεγάλη αξία της μονάδας του Ευρώ,

όμως, καθιστά απαραίτητη τη χρήση των υποδιαϊρέσεων του και επιβάλλει την κατάλληλη μετατροπή στα μηχανογραφημένα προγράμματα που σχετίζονται με την παρακολούθηση οικονομικών πράξεων σε Ευρώ.

Σχετική, τέλος, με την αντιμετώπιση των προβλημάτων στον τομέα της πληροφορικής που ανακύπτουν από την εισαγωγή του νέου νομίσματος, είναι και η απεικόνιση του συμβόλου του Ευρώ ( ) στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Η ευρύτατη χρήση του Ευρώ ως μέσου συναλλαγής (ήδη από 1/1/1999 αποτελεί επίσημο νόμισμα σε λογιστική μορφή των 11 χωρών-μελών της Ο.Ν.Ε.), καθιστά απαραίτητη την εισαγωγή του συμβόλου του στους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Το σύμβολο αυτό έχει καθιερωθεί με απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από τον Ιούλιο του 1997¹⁸ και έχει εισαχθεί στο Internet από το Νοέμβριο του ίδιου έτους¹⁹. Όσοι έχουν δυνατότητα πρόσβασης στο Internet, μπορούν να έχουν λεπτομερή πληροφόρηση για τα χαρακτηριστικά αυτού του συμβόλου και να το φορτώσουν στον υπολογιστή τους²⁰. Επί πλέον, έχουν δοθεί οδηγίες για την ενσωμάτωση του συμβόλου του Ευρώ στα σετ χαρακτήρων των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών, καθώς και για την απεικόνισή του σε συγκεκριμένο πλήκτρο.

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προβλημάτων, οι Ο.Τ.Α. πρέπει να ελέγξουν κατά πόσο το υπάρχον λογισμικό είναι σε θέση να λειτουργήσει σε περιβάλλον πολλαπλών νομισμάτων και να προσαρμοστεί στη χρήση του Ευρώ. Θα πρέπει να έλθουν σε επαφή με ειδικούς για να εκτιμήσουν αν είναι εφικτές οι απαραίτητες μετατροπές με χαμηλό κόστος, ή αν συμφέρει η αντικατάσταση του λογισμικού ή ακόμη και ολόκληρων συστημάτων πληροφορικής στα πλαίσια της αναβάθμισης της μηχανοργάνωσης και της βελτίωσης της αποτελεσματικότητας.

Για λόγους κόστους προτείνεται όλα αυτά τα προβλήματα, όπως και το πρόβλημα της αναγνώρισης του έτους 2000 που αναλύεται παρακάτω, να αντιμετωπισθούν ταυτόχρονα. Επίσης, εάν αναπτυχθεί ένα κοινό «πακέτο» λογισμικού για τις ανάγκες των ΟΤΑ, αυτό θα μειώσει σημαντικά το κόστος για κάθε Δήμο ή Κοινότητα. Σε μια τέτοια περίπτωση θα πρέπει το κοινό πακέτο να είναι ευέλικτο και να δέχεται προσθήκες ή να αφαιρούνται ορισμένες δυνατότητες, ώστε να εξυπηρετεί

¹⁸ Βλ. Infeuro, Introducing the Euro in Practice, No 6, December 1997.

¹⁹ Βλ. European Commission, Update on the Practical Aspects of the Introduction of the Euro, Brussels, II/19/98-EN-1F-2.

²⁰ Η διεύθυνση στο Internet που αναφέρεται στα χαρακτηριστικά του Ευρώ είναι: <http://europa.eu.int/euro/>.

και τους μικρούς και τους μεγάλους Δήμους, καθώς επίσης και ορισμένες ειδικές περιπτώσεις (π.χ. λουτροπόλεις, νομός Δωδεκανήσου κ.λπ.). Είναι πιθανό να απαιτηθούν δύο πακέτα λογισμικού, ένα για το λογιστικό σύστημα και ένα για τη μισθοδοσία. Ενδεχομένως για τη δευτεροβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση να απαιτηθεί χωριστό λογισμικό.

Κατά την αντιμετώπιση των θεμάτων προσαρμογής των συστημάτων πληροφορικής των Ο.Τ.Α. ιδιαίτερα χρήσιμη θα είναι η εμπειρία των 11 χωρών-μελών της Ο.Ν.Ε., που ήδη από 1/1/1999 έχουν εμπλακεί στην εφαρμογή του Ευρώ.

9.5.2. Το πρόβλημα του έτους 2000

Ένα επί πλέον πρόβλημα που έχουν να αντιμετωπίσουν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης στον τομέα της μηχανοργάνωσης είναι αυτό της αναγνώρισης της αλλαγής της χιλιετίας από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αυτό το πρόβλημα, αν και δεν σχετίζεται άμεσα με το Ευρώ, ούτε αφορά μόνο τους Ο.Τ.Α., συμπίπτει χρονικά με την εισαγωγή του Ευρώ και θα πρέπει να αντιμετωπισθεί ταυτόχρονα με τις προσαρμογές στον τομέα της πληροφορικής εν όψει της κυκλοφορίας του νέου νομίσματος.

Ο ιός της χιλιετίας, γνωστός και ως Y2K ²¹, είναι το αποτέλεσμα μιας ανθρώπινης παράλειψης: της απόφασης που έλαβαν πριν από μερικά χρόνια οι προγραμματιστές να χρησιμοποιήσουν διψήφιους αντί για τετραψήφιους αριθμούς για τα έτη. Ως αποτέλεσμα, την 1^η Ιανουαρίου του 2000 οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές, τουλάχιστον αυτοί που είναι παλαιάς τεχνολογίας ή χρησιμοποιούν παλαιωμένα προγράμματα, δεν θα είναι σε θέση να ξεχωρίσουν το έτος 2000 από το 1900 ή από οποιοδήποτε άλλο έτος που λήγει σε δύο μηδενικά. Από την αδυναμία αυτή αναμένεται να επηρεαστεί οτιδήποτε έχει σχέση με τον υπολογισμό των ημερομηνιών μέσω της τεχνολογίας της πληροφορικής. Έτσι, εκτός από τον άμεσο τομέα των ηλεκτρονικών υπολογιστών, αναμένεται να επηρεασθούν και άλλοι τομείς που χρησιμοποιούν παρόμοια τεχνολογία, όπως οι τηλεπικοινωνίες, ο τραπεζικός τομέας, τα συστήματα ασφαλειών, οι εφαρμογές ηλεκτρικών συσκευών, οι μεταφορές, η ιατρική, η βιομηχανία τροφίμων κ.λπ..

Η αντιμετώπιση των προβλημάτων που αναμένεται να προκαλέσει ο ιός Y2K δεν είναι τεχνικά δύσκολη για τους προγραμματιστές, απαιτεί όμως πάρα πολλές ώρες απασχόλησης και έχει υπερβολικά υψηλό κόστος λόγω του τεράστιου αριθμού των εφαρμογών

---

²¹ Βλ. Money Focus, Ο καταστροφικός ιός της νέας χιλιετίας, Φύλλο 9, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1999.

που πρέπει να διορθωθούν. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Gartner Group ²², περίπου 50 εκατομμύρια συσκευές σε όλο τον κόσμο παρουσιάζουν το πρόβλημα της αναγνώρισης του έτους 2000. Η επίλυση του εν λόγω προβλήματος δυσχεραίνεται και από την τεχνολογία των δικτύων που κυριαρχεί στις μέρες μας, αφού κανένα σύστημα δεν μπορεί να προστατευθεί από τον ιό προσαρμόζοντας ανεξάρτητα τις δικές του λειτουργίες.

Παρά τις δυσχέρειες, έχουν ήδη αναπτυχθεί εφαρμογές αντιμετώπισης του ιού της χιλιετίας, τις οποίες πρέπει να προμηθευτούν οι ενδιαφερόμενοι φορείς έγκαιρα και να αρχίσουν να τις εφαρμόζουν πριν από την 1^η Ιανουαρίου 2000, ώστε μετά από μια περίοδο πρακτικής δοκιμασίας να εξασφαλισθεί η εύρυθμη λειτουργία τους.

9.6. Λογιστικό σύστημα

Όπως και στην περίπτωση της μηχανοργάνωσης, έτσι και εδώ η εισαγωγή του Ευρώ συμπίπτει με μία άλλη διαρθρωτική μεταβολή, την υποχρεωτική εισαγωγή του διπλογραφικού λογιστικού συστήματος στους Ο.Τ.Α.. Είναι αυτονόητο ότι, για οργανωτικούς λόγους αλλά και για να μειωθεί το κόστος, τα δύο αυτά θέματα θα πρέπει να αντιμετωπισθούν παράλληλα, ταυτόχρονα και συντονισμένα. Για ευνόητους λόγους, αυξημένος συντονισμός απαιτείται επίσης για την ενιαία αντιμετώπιση των θεμάτων της μηχανοργάνωσης και του λογιστικού συστήματος.

Το λογιστικό σύστημα των Ο.Τ.Α. θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα, από την 1^η Ιανουαρίου 2001, τήρησης όλων των λογαριασμών σε δραχμές, αλλά με ταυτόχρονη μετατροπή στο νέο νόμισμα. Η δυνατότητα μετατροπής των λογαριασμών θα πρέπει να διαρκέσει τουλάχιστον έως το τέλος του Ιουνίου του 2002 και ενδεχομένως έως το τέλος του 2002. Υπενθυμίζεται ότι όλες οι εγγραφές σε Ευρώ θα περιλαμβάνουν αναγκαστικά δύο δεκαδικά ψηφία.

Σε δεδομένη χρονική στιγμή (πιθανότατα την 31^η Δεκεμβρίου 2000) τα υπόλοιπα όλων των λογαριασμών θα πρέπει να μετατραπούν σε Ευρώ (χωρίς να χαθούν και τα δραχμικά υπόλοιπα), με βάση την προκαθορισμένη ισοτιμία δραχμής Ευρώ, που θα έχει καθοριστεί από το καλοκαίρι του 2000.

Ενδεχομένως τη μεταβατική περίοδο 2001 και 2002 να αυξηθεί ο κίνδυνος (λογιστικών) λαθών, καθώς θα χρησιμοποιούνται δύο νομίσματα, ιδιαίτερα εάν στους μικρότερους δήμους οι σχετικοί υπολογισμοί γίνονται «με το χέρι». Ίσως να είναι σκόπιμο τα

²² Βλ. Bank for International Settlements, Mr Kelley discusses the "Millennium Bug" from a public sector perspective, No 116, Basle, 19th December 1997.

παραστατικά σε Ευρώ, ή οι στήλες όπου θα καταγράφονται τα ποσά σε Ευρώ, να έχουν διαφορετικό χρώμα απ' ό,τι τα παραστατικά σε δραχμές. Από το 2003, όμως, όλα τα έντυπα κ.λπ. θα είναι μόνο σε Ευρώ.

9.7. Ταμειακή και χρηματοοικονομική διαχείριση

Με βάση και την εμπειρία των 11 κρατών-μελών που είναι ήδη στην Ο.Ν.Ε., θα πρέπει να θεωρείται βέβαιο ότι οι τράπεζες και στην Ελλάδα θα είναι έτοιμες από 1 Ιανουαρίου 2001 να συναλλάσσονται με τους πελάτες τους και σε Ευρώ. Ήδη οι τράπεζες στην Ελλάδα ανοίγουν λογαριασμούς σε Ευρώ για όσους πελάτες το επιθυμούν.

Έτσι, εάν οι Ο.Τ.Α. έχουν ήδη έτοιμο το λογιστικό και το μηχανογραφικό τους σύστημα από τον Ιανουάριο του 2001, δεν υπάρχει λόγος να μην τηρούν και την ταμειακή και χρηματοοικονομική τους διαχείριση και σε δραχμές και σε Ευρώ.

Καθώς στην πράξη αναπόφευκτα θα εμφανισθούν μικρά ή μεγάλα προβλήματα, δεν είναι δυνατόν να αναβάλει κανείς τη μετάβαση στο Ευρώ για το πρώτο εξάμηνο του 2002. Στο εξάμηνο αυτό το κυρίαρχο θέμα θα είναι η εισαγωγή των χαρτονομισμάτων και κερμάτων του Ευρώ και η επίλυση τυχόν πρακτικών προβλημάτων που θα προκύψουν από τη μεγάλη αυτή μεταβολή. Η υποδομή που απαιτείται για τη μετάβαση στο νέο νόμισμα (δηλαδή λογιστική παρακολούθηση, μηχανοργάνωση, ταμειακή διαχείριση κ.λπ.) θα πρέπει να είναι ήδη στη θέση της. Εξ άλλου, οι άλλες 11 χώρες θα είναι έτοιμες το 2002, καθώς έχουν τριπλάσιο χρόνο στη διάθεσή τους από την Ελλάδα.

Σημειώνεται, τέλος, ότι ο δανεισμός των Ο.Τ.Α. (ιδιαίτερα εάν γίνει με έκδοση τίτλων) από την 1^η Ιανουαρίου 2001 και μετά θα πρέπει *υποχρεωτικά* να γίνεται σε Ευρώ, άσχετα εάν οι άλλοι λογαριασμοί των Ο.Τ.Α. τηρούνται σε Ευρώ ή σε δραχμές.

Παράλληλα, το τυχόν υφιστάμενο χρέος των Ο.Τ.Α. θα πρέπει να μετατραπεί (λογιστικά) σε Ευρώ. Για τη μετατροπή αυτή θα πρέπει να ισχύσουν οι κανόνες που έχουν ήδη αποφασισθεί²³ για τη μετατροπή του χρέους της Κεντρικής Διοίκησης σε Ευρώ.

9.8. Προμήθεια εντύπων

²³ Βλ. Υπουργείο Οικονομικών, Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, Μετάβαση του Δημοσιονομικού Τομέα σε Ευρώ, Αθήνα, Απρίλιος 1998 σελ. 5-11. Βλέπε επίσης, ΥΠ.ΕΘ.Ο., Εθνικό Σχέδιο της Ελλάδος για τη μετάβαση στο Ευρώ, Αθήνα, Ιούνιος 1998, σελ. 24-29.

Το θέμα των εντύπων είναι αρκετά πολύπλοκο και επηρεάζεται τόσο από την εισαγωγή του Ευρώ, όσο και από την αλλαγή της χλιετίας (το πρόβλημα του 2000).

Η εισαγωγή του Ευρώ επηρεάζει το σχεδιασμό των εντύπων σε τρία κυρίως σημεία. Στην εισαγωγή νέων στηλών ή εκτύπωση νέων εντύπων κατά προτίμηση άλλου χρώματος, στην εμφάνιση της λέξης Ευρώ και στην ύπαρξη περιοχής (στήλης;) για δύο δεκαδικά ψηφία, αφού το Ευρώ θα υποδιαιρείται οπωσδήποτε σε εκατοστά.

Ο συνδυασμός του προβλήματος της αλλαγής της χλιετίας με αυτό της εισαγωγής του Ευρώ προσδιορίζει τις εξής περιόδους, αναφορικά με τα έντυπα των Ο.Τ.Α.:

α) Έως 31/12/1999

Κυκλοφορούν τα υπάρχοντα έντυπα, χωρίς καμμία μεταβολή.

β) Από 1/1/2000 έως 31/12/2000

Κυκλοφορούν «νέα» έντυπα, με μοναδική διαφορά από τα προηγούμενα την ημερομηνία. Δηλαδή, αντί να υπάρχει προεκτυπωμένο το 199..., θα υπάρχει το 200....

Οι Ο.Τ.Α. που διαθέτουν ποσότητες «παλαιών» εντύπων είναι δυνατόν να συνεχίσουν να τα χρησιμοποιούν, εφόσον θα διαγράφεται το 199... και θα αναγράφεται χειρόγραφα το 2000.

γ) Από 1/1/2001 έως 30/6/2002

Για την περίοδο αυτή είναι σκόπιμο να εκτυπωθούν νέα έντυπα, όπου ή θα υπάρχει χωριστή στήλη για το Ευρώ (και θα αναγράφεται και η λέξη Ευρώ), ή θα υπάρχει τελείως χωριστό έντυπο, ενδεχομένως διαφορετικού χρώματος, για το Ευρώ (π.χ. άλλη απόδειξη για δραχμές, άλλη για Ευρώ). Στο έντυπο (ή τη στήλη) του Ευρώ θα πρέπει να έχει προβλεφθεί χώρος για δύο δεκαδικά ψηφία.

Για έξι μήνες οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να έχουν δύο ταμεία, ένα σε δραχμές και ένα σε Ευρώ.

δ) Από 1/7/2002 και μετά

Από την 1^η Ιουλίου 2002 και μετά, τα έντυπα θα πρέπει να περιέχουν ενδείξεις μόνο σε Ευρώ. Εάν υπάρχουν έντυπα με στήλες τόσο σε δραχμές όσο και σε Ευρώ, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν μέχρι να εξαντληθούν, διαγράφοντας τη στήλη των δραχμών. Έντυπα που περιέχουν ενδείξεις μόνο σε δραχμές δεν θα είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν, καθώς δεν θα υπάρχουν πλέον δραχμές.

Από τα ανωτέρω είναι προφανές ότι μεταξύ 1999 και 2002 τα έντυπα θα αλλάξουν τουλάχιστον τρεις φορές λόγω της εισαγωγής του

Ευρώ, αλλά και της αλλαγής της χιλιετίας. Γι αυτό θα πρέπει κάθε φορά να παραγγέλλονται μικρές ποσότητες.

Φυσικά, ανάλογες προσαρμογές θα πρέπει να γίνουν και στα μηχανογραφικά έντυπα. Σημειώνεται, όμως, ότι ορισμένες από τις προσαρμογές αυτές ίσως γίνονται αυτόματα (π.χ. το πρόβλημα της αλλαγής της χιλιετίας) με την αγορά νέου λογισμικού ή/και νέων υπολογιστών. Γι αυτό, ειδικά στην περίπτωση των μηχανογραφικών εντύπων, οι όποιες αγορές κ.λπ. θα πρέπει να συνδυασθούν με τις εξελίξεις στο λογισμικό (μετατροπή παλαιού, αγορά νέου κ.λπ) και στους υπολογιστές.

9.9. Παροχή στατιστικών στοιχείων

Το αργότερο από το 2002, αλλά πολύ πιθανό από το 2001 και μετά, οι Ο.Τ.Α. θα κληθούν να παρέχουν στατιστικά στοιχεία (έσοδα, δαπάνες κ.λπ.) στο Υπουργείο Εσωτερικών, στην Ε.Σ.Υ.Ε. και στο Γ.Λ.Κ. σε Ευρώ. Εάν το μηχανογραφικό και το λογιστικό σύστημα είναι εγκαίρως (από 1^{ης} Ιανουαρίου 2001) προετοιμασμένα και προσαρμοσμένα για να δέχονται και να επεξεργάζονται στοιχεία σε Ευρώ, τότε και η παροχή των αντίστοιχων στατιστικών στοιχείων θα είναι μία απλή υπόθεση. Διαφορετικά, θα είναι χρονοβόρος και πολύπλοκη.

Υπενθυμίζεται (βλ. τμήμα 9.5 παραπάνω) ότι ενδεχομένως να ζητηθεί από τους Ο.Τ.Α. να μετατρέψουν στοιχεία παρελθόντων ετών (από το 1990 π.χ.) σε Ευρώ, για να δημιουργηθούν οι απαραίτητες χρονολογικές σειρές.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι η ύπαρξη στοιχείων στατιστικών σε Ευρώ θα δώσει την δυνατότητα στους ΟΤΑ αλλά και στα συλλογικά τους όργανα να έχουν συγκρίσιμα στοιχεία σε πανευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι ο κάθε δήμος θα μπορεί να συγκρίνει άμεσα τις επιδόσεις του με αντίστοιχες άλλων Δήμων στην Ε.Ε. που έχουν ίδια ή παρόμοια χαρακτηριστικά. Επίσης μπορεί να βοηθήσει σημαντικά και ανάλογες μελετητικές προσπάθειες.

9.10. Σχέσεις των Ο.Τ.Α. με τις Υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Οι σχέσεις των Ο.Τ.Α. με τα διαρθρωτικά ταμεία, αλλά και με όλες τις άλλες υπηρεσίες της Ε.Ε., θα απλουστευθούν σημαντικά μόλις οι Ο.Τ.Α. αρχίσουν και τηρούν τους λογαριασμούς τους σε Ευρώ. Ήδη από 1^{ης} Ιανουαρίου 1999 ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. και όλες οι δοσοληψίες της είναι σε Ευρώ.

Θα πρέπει επίσης οι Ο.Τ.Α., ενδεχομένως μέσω κάποιου συλλογικού τους οργάνου, να διερευνήσουν τη δυνατότητα χρηματοδότησης μέρους των δαπανών τους για τη μετάβαση στο Ευρώ με έσοδα από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ε.Ε.. Όσο ενωρίτερα υποβληθούν οι σχετικές προτάσεις και όσο πιο αναλυτικές και τεκμηριωμένες είναι, τόσο αυξάνονται οι πιθανότητες χρηματοδότησης.

10. Οι επιπτώσεις στη δευτεροβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση

Τηρουμένων των αναλογιών, οι επιπτώσεις στη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση δεν θα διαφέρουν σημαντικά από αυτές για την πρωτοβάθμια τοπική αυτοδιοίκηση, οι οποίες αναφέρθηκαν λεπτομερώς στο τμήμα 9 ανωτέρω. Γι' αυτό και δεν θα επαναληφθούν στο παρόν τμήμα, με εξαίρεση τις επιπτώσεις στα έσοδα, όπου υπάρχουν σημαντικές διαφορές.

Συγκεκριμένα, τα έσοδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους προέρχονται από διαφορετικές πηγές από ό,τι των Ο.Τ.Α. Α' βαθμού. Γι' αυτό και η εισαγωγή του Ευρώ δεν αναμένεται να τα επηρεάσει. Τα έσοδα αυτά, που αποτελούν ποσοστά συμμετοχής της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στα έσοδα του Κρατικού Προϋπολογισμού (Ν.2672/1998), προέρχονται από πέντε πηγές, ως εξής:

- α) Ποσοστό 15% των εσόδων από τα τέλη κυκλοφορίας των αυτοκινήτων,
- β) Ποσοστό 10% των εσόδων από το Φόρο Μεταβίβασης Ακινήτων,
- γ) Ποσοστό 4,5% από το τέλος ταξινόμησης όλων των αυτοκινήτων (επιβατικών, φορτηγών, λεωφορείων κ.λπ.),
- δ) Ποσοστό 2% από το Φ.Π.Α. και
- ε) Ποσοστό 100% των τελών διενέργειας Τεχνικών Ελέγχων Οχημάτων.

Η εισαγωγή του Ευρώ δεν αναμένεται να επηρεάσει τα έσοδα των ανωτέρω φόρων, οπότε δεν θα επηρεασθούν και τα αντίστοιχα έσοδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης. Αντίθετα, μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις αναμένονται σημαντικές αυξήσεις, οι οποίες, αν και δεν συνδέονται άμεσα, συμπίπτουν χρονικά με την εισαγωγή του Ευρώ.

Στην περίπτωση του Φ.Π.Α., π.χ., τα τελευταία χρόνια υπάρχει μία τάση (από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή) αύξησης της φορολογικής βάσης και περιορισμού των αφορολόγητων δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα την αύξηση των εσόδων του Φ.Π.Α.. Εξ άλλου, η έμφαση που έχει δοθεί στη χώρα μας για καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, ιδιαίτερα στο Φ.Π.Α., θα συμβάλει επίσης στην αύξηση των σχετικών εσόδων.

Όσον αφορά τα έσοδα από το τέλος ταξινόμησης, τα έσοδα αυτά αυξήθηκαν σημαντικά, καθώς από το Νοέμβριο του 1998 το τέλος αυτό αντικατέστησε τον ειδικό φόρο κατανάλωσης αυτοκινήτων. Έτσι και εδώ αναμένονται ιδιαίτερα αυξημένα έσοδα τα αμέσως προσεχή έτη.

Τέλος, τα έσοδα από τα τέλη κυκλοφορίας αναμένεται να αυξηθούν, καθώς οι πωλήσεις αυτοκινήτων για το 1999 εκτιμάται ότι θα είναι ιδιαίτερα αυξημένες (μεταξύ 240 και 250 χιλιάδων αυτοκινήτων). Εξ άλλου, τα τέλη αυτά αναπροσαρμόζονται συχνά, οπότε η αύξηση των εσόδων είναι εξασφαλισμένη.

Για όλους αυτούς τους λόγους, τα έσοδα της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης από τους Κεντρικούς Αυτοτελείς Πόρους αναμένεται να εξελιχθούν ανοδικά και να μην επηρεασθούν από την εισαγωγή του Ευρώ.

11. Δημοτικές επιχειρήσεις και Ευρώ

11.1. Εισαγωγή

Το είδος και η έκταση των επιπτώσεων στις δημοτικές επιχειρήσεις από την εισαγωγή του Ευρώ, καθώς και η κατάλληλη προετοιμασία τους, εξαρτώνται σε σημαντικό βαθμό από το είδος της κάθε δημοτικής επιχείρησης. Σε γενικές γραμμές, οι δημοτικές επιχειρήσεις που έχουν το χαρακτήρα (τοπικού) *φυσικού μονοπωλίου* θα επηρεαστούν λιγότερο από τις δημοτικές επιχειρήσεις οι οποίες ανταγωνίζονται άμεσα και σε τοπικό επίπεδο τις αντίστοιχες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Το άλλο ενδιαφέρον στοιχείο στην περίπτωση των δημοτικών επιχειρήσεων είναι ότι το είδος της προετοιμασίας που πρέπει να κάνουν πλησιάζει περισσότερο την αντίστοιχη προετοιμασία των ιδιωτικών επιχειρήσεων, παρά του δημόσιου τομέα.

11.2. Τα φυσικά μονοπώλια

Τα κυριότερα φυσικά μονοπώλια σε τοπικό επίπεδο (νομαρχία, δήμος, κοινότητα) είναι η δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης και αποχέτευσης. Οι δημοτικές επιχειρήσεις συγκοινωνιών και κάποιες άλλες δραστηριότητες (π.χ. δημοτικά καφενεία εντός νεκροταφείων) έχουν επίσης μονοπωλιακή δύναμη, αλλά σε μικρότερο βαθμό.

Αυτό που διακρίνει τις δημοτικές επιχειρήσεις-φυσικά μονοπώλια από τις άλλες δημοτικές επιχειρήσεις είναι ότι δεν θα αντιμετωπίσουν προβλήματα από την όξυνση του ανταγωνισμού που θα ακολουθήσει την εισαγωγή του Ευρώ. Έτσι, θα πρέπει μόνο να προετοιμασθούν για το νέο νόμισμα.

Καθώς οι δημοτικές επιχειρήσεις λειτουργούν (ή θα πρέπει να λειτουργούν) με ιδιωτικοοικονομικά κριτήρια και οργάνωση παρόμοια με αυτή των ιδιωτικών επιχειρήσεων, αντίστοιχα και η προετοιμασία τους για το Ευρώ θα είναι σε μεγάλο βαθμό όμοια με αυτή των ιδιωτικών επιχειρήσεων.

Κατ' αρχάς θα πρέπει να γίνει μία σύσκεψη στελεχών της δημόσιας επιχείρησης, για να εξετασθεί σε γενικές γραμμές ποιους τομείς δράσης της επιχείρησης ενδεχομένως θα επηρεάσει το Ευρώ. Συνήθως τα διάφορα θέματα είναι δυνατόν να ομαδοποιηθούν στις εξής επτά περιπτώσεις²⁴:

²⁴ Βλ. Σ.Ε.Β. & Eurobank, Ευρώ και Επιχειρήσεις: Αναλυτικός Οδηγός Προετοιμασίας, Αθήνα, 1997.

- i. Πώς θα επηρεάσει το Ευρώ τις αγορές στις οποίες διαθέτει το προϊόν της η δημοτική επιχείρηση.
- ii. Πώς θα επηρεαστεί το προϊόν ή οι υπηρεσίες που προσφέρει η επιχείρηση.
- iii. Πώς θα επηρεάσει το Ευρώ την πολιτική προμηθειών της δημοτικής επιχείρησης.
- iv. Πώς θα επηρεάσει το Ευρώ τον τρόπο χρηματοδότησης της δημοτικής επιχείρησης.
- v. Πώς θα επηρεάσει το Ευρώ τα λογιστικά και τα φορολογικά της επιχείρησης.
- vi. Πώς θα επηρεάσει το Ευρώ τα συστήματα πληροφορικής της επιχείρησης.
- vii. Τι εκπαίδευση και ενημέρωση σχετικά με το Ευρώ θα απαιτηθεί για το προσωπικό της επιχείρησης.

Οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα θα διαφέρουν από δημοτική επιχείρηση σε δημοτική επιχείρηση. Είναι πολύ πιθανό, πάντως, για την τυπική δημοτική επιχείρηση - φυσικό μονοπώλιο (π.χ. επιχείρηση ύδρευσης-αποχέτευσης) να μην υπάρχουν επιπτώσεις για τις περιπτώσεις (i) και (ii) ανωτέρω.

Για τη διερεύνηση των υπολοίπων θεμάτων θα πρέπει να συσταθεί ομάδα ή ομάδες εργασίας, ενώ για τον συντονισμό του όλου εγχειρήματος της μετάβασης στο Ευρώ θα πρέπει να ορισθεί ένα υψηλόβαθμο στέλεχος ως υπεύθυνος. Εάν τα (i) και (ii) ανωτέρω δεν αποτελούν θέματα για τη συγκεκριμένη δημοτική επιχείρηση, τότε ο συντονιστής θα πρέπει να προέρχεται κατά προτίμηση από τις οικονομικές υπηρεσίες (λογιστήριο κ.λπ.).

Όσον αφορά το ερώτημα (iii), είναι πιθανό η είσοδος της χώρας στην Ο.Ν.Ε. να επιτρέψει στη δημοτική επιχείρηση να διερευνήσει τη δυνατότητα προμηθειών απ' ευθείας από άλλες χώρες της Ε.Ε.. Το ενιαίο νόμισμα θα επιτρέψει την άμεση σύγκριση τιμών, ενώ δεν θα υπάρχουν άλλες διαδικασίες «εισαγωγής». Εάν ο εγχώριος προμηθευτής είναι π.χ. «εισαγωγέας» και το προϊόν κατασκευάζεται σε μία χώρα της Ε.Ε., η δημοτική επιχείρηση είναι δυνατόν να παρακάμψει τον εγχώριο εισαγωγέα και να προμηθευτεί (φθηνότερα) το προϊόν απ' ευθείας από τον κατασκευαστή.

Επίσης, όσον αφορά τον τρόπο χρηματοδότησης της επιχείρησης, είναι δυνατόν να γίνουν εκ των προτέρων δύο παρατηρήσεις: Αφ' ενός τα ελληνικά επιτόκια θα συνεχίσουν να μειώνονται καθώς συνεχίζεται η πορεία προς την Ο.Ν.Ε. και αφ' ετέρου η δημοτική επιχείρηση θα έχει τη δυνατότητα να δανεισθεί από οποιαδήποτε τράπεζα της Ε.Ε., χωρίς συναλλαγματικό κίνδυνο. Θα είναι το ίδιο σαν να δανείζεται από ελληνική

τράπεζα. Γενικά, μετά την είσοδο στην Ο.Ν.Ε. τα επιτόκια δανεισμού θα είναι μειωμένα.

Οι μεγαλύτερες μεταβολές και η προετοιμασία εντοπίζονται στο λογιστήριο και στη μηχανογραφική υπηρεσία της δημοτικής επιχείρησης. Εδώ ισχύουν όσα αναφέρθηκαν ήδη στα τμήματα 9.5 και 9.6 ανωτέρω. Επίσης, μία λεπτομερής περιγραφή των ως άνω θεμάτων (v) και (vi) και των σχετικών ενεργειών, στις οποίες πρέπει να προβεί κάθε επιχείρηση για τη μετάβαση στο Ευρώ, βρίσκεται στον οδηγό που έχει εκδώσει ο Σύνδεσμος για τη Νομισματική Ένωση της Ευρώπης και μεταφράστηκε για την Ελλάδα από τον Σ.Ε.Β.²⁵.

Όσον αφορά την ενημέρωση και εκπαίδευση του προσωπικού, αυτή για λόγους οικονομίας είναι δυνατό να συνδυαστεί έως ένα βαθμό με την ενημέρωση του προσωπικού του αντίστοιχου δήμου. Ενδεχομένως, όμως, να υπάρχουν και εξειδικευμένα θέματα, για τα οποία δεν είναι δυνατόν να γίνει αυτός ο συνδυασμός.

Τέλος, οι δημοτικές επιχειρήσεις είναι δυνατόν να συμβάλουν στην ενημέρωση του κοινού, συμμετέχοντας στη γενικότερη εκστρατεία ενημέρωσης του αντίστοιχου δήμου. Ο ευκολότερος τρόπος είναι στους *λογαριασμούς των δημοτικών επιχειρήσεων* το τελικό ποσό να αναγράφεται και σε δραχμές και σε Ευρώ. Αυτό, βέβαια, θα γίνει αφού προηγουμένως θα έχει προσδιορισθεί η τελική ισοτιμία δραχμής-Ευρώ, πιθανότατα την άνοιξη ή το καλοκαίρι του 2000. Οι δημοτικές επιχειρήσεις συγκοινωνιών, π.χ., θα αναγράφουν πάνω στο εισιτήριο την τιμή τόσο σε δραχμές, όσο και σε Ευρώ. Επίσης, οι δημοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης-αποχέτευσης, καθώς και άλλες δημοτικές επιχειρήσεις, είναι δυνατόν να αναγράφουν το τελικό ποσό πληρωμής και στα δύο νομίσματα.

11.3. Δημοτικές επιχειρήσεις που δεν αποτελούν φυσικά μονοπώλια

Όλα όσα αναλύθηκαν ανωτέρω ισχύουν και για τις δημοτικές επιχειρήσεις που δεν έχουν το χαρακτήρα φυσικού μονοπωλίου. Το μόνο πρόσθετο στοιχείο είναι ο ανταγωνισμός. Οι δημοτικές επιχειρήσεις που δεν είναι φυσικά μονοπώλια, μετά την εισαγωγή του Ευρώ θα αντιμετωπίσουν ένα νέο περιβάλλον αυξημένου ανταγωνισμού. Αυτό, λίγο πολύ, ισχύει και για όλες τις ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Η αύξηση του ανταγωνισμού περιλαμβάνεται στην πρώτη από τις επτά κατηγορίες επιπτώσεων που προαναφέρθηκαν. Καθώς οι ελληνικές

---

²⁵ Βλ. Σ.Ε.Β. & Eurobank, *Ευρώ και Επιχειρήσεις: Αναλυτικός Οδηγός Προετοιμασίας*, Αθήνα, 1997, σελ. 38-48.

ιδιωτικές επιχειρήσεις θα αισθανθούν την αυξημένη πίεση του ανταγωνισμού (ενδεχομένως από ομοειδείς επιχειρήσεις από χώρες της Ε.Ε.), θα απαιτήσουν όπως και οι αντίστοιχες δημοτικές επιχειρήσεις λειτουργούν με ίσους όρους, χωρίς κάποια προνόμια που περιορίζουν το κόστος λειτουργίας τους ή διασφαλίζουν τη διάθεση των προϊόντων τους. Αυτό θα αυξήσει τις πιέσεις προς τις αντίστοιχες δημοτικές επιχειρήσεις, οι οποίες, αργά ή γρήγορα, θα αναγκασθούν να λειτουργούν όπως οι αντίστοιχες ιδιωτικές επιχειρήσεις.

Ήδη με το Ν. 2459/1997 καταργήθηκε μία σειρά φορολογικών απαλλαγών των αμιγών δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων συνεταιριστικού χαρακτήρα, των ανωνύμων εταιρειών που συνιστώνται από Ο.Τ.Α. και Τ.Ε.Δ.Κ., των δημοτικών και κοινοτικών επιχειρήσεων λαϊκής βάσης και, τέλος, των ανωνύμων εταιρειών που δημιουργούνται από Ο.Τ.Α. και άλλους φορείς του δημόσιου τομέα. Η κατάργηση αυτή των απαλλαγών σηματοδοτεί μία τάση εξίσωσης των όρων λειτουργίας των δημοτικών επιχειρήσεων με τις αντίστοιχες επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα.

12. Ενημέρωση πολιτών και εκπαίδευση προσωπικού των Ο.Τ.Α.

12.1. Εισαγωγή

Η έγκαιρη και ολοκληρωμένη ενημέρωση του κοινού αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την ομαλή μετάβαση στο Ευρώ. Γι' αυτό η σχετική ενημερωτική εκστρατεία θα πρέπει να είναι έγκυρη, ακριβής και πλήρης και να καλύπτει το σύνολο του πληθυσμού, με σκοπό την εξοικείωση του κοινού με το Ευρώ και την κατανόηση του νέου αυτού νομίσματος από το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό πολιτών.

Η μεγάλη σημασία της ενημέρωσης των πολιτών έχει αναγνωρισθεί και από την Ε.Ε. με σχετική ανακοίνωση της Επιτροπής (Com (1998) 39, 6 Φεβρουαρίου 1998), αλλά και από το γεγονός ότι τα σχετικά προγράμματα ενημέρωσης για το Ευρώ χρηματοδοτούνται κατά 50% από την Ε.Ε..

Είναι αυτονόητο ότι η σχετική ενημερωτική εκστρατεία, λόγω της έκτασης και της σημασίας της, θα πρέπει να αρχίσει όσο το δυνατόν ενωρίτερα. Γι' αυτό και το ΥΠ.ΕΘ.Ο. προέβλεπε την έναρξη το φθινόπωρο του 1998.

Δυστυχώς, όμως, η εν εξελίξει κρίση στο Κοσσυφοπέδιο θέτει σημαντικούς περιορισμούς όσον αφορά τον κατάλληλο χρόνο έναρξης μιας ενημερωτικής εκστρατείας στην Ελλάδα για το Ευρώ και την Ο.Ν.Ε.. Εκτιμάται ότι τη στιγμή αυτή το ελληνικό κοινό δεν θα ανταποκρινόταν θετικά σε μια τέτοια προσπάθεια. Γι' αυτό προτείνεται όπως η ενημερωτική εκστρατεία προς το ευρύ κοινό αρχίσει μετά τη λήξη της κρίσης, για τρεις κυρίως λόγους:

Κατ' αρχήν η Ευρωπαϊκή Ένωση, ως ιδέα και ως πολιτικός θεσμός, θα εξέλθει τραυματισμένη από την κρίση του Κοσσυφοπεδίου, ανεξάρτητα από την τελική έκβαση της κρίσης. Ακόμη και εάν υπερισχύσει το ΝΑΤΟ, η αξιοπιστία και η «εικόνα» της Ε.Ε. θα έχει υποστεί σοβαρό πλήγμα, τουλάχιστον για την ελληνική κοινή γνώμη.

Δεύτερον, το Ευρώ αυτό καθαυτό έχει διολισθήσει έναντι του δολαρίου, ιδιαίτερα μετά την έναρξη των βομβαρδισμών. Η ισοτιμία του Ευρώ έναντι του δολαρίου ήταν 1,1800 δολάρια στις 4 Ιανουαρίου 1999, 1,0935 δολάρια μία ημέρα πριν και 1,0820 μία ημέρα μετά την έναρξη των βομβαρδισμών και, τέλος, 1,0640 δολάρια στις 26 Απριλίου, ένα μήνα μετά την έναρξη των βομβαρδισμών. Βέβαια, το Ευρώ υποχώρησε έναντι του δολαρίου και λόγω της μείωσης του παρεμβατικού επιτοκίου στις 9 Απριλίου 1999 από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, αλλά αυτό θα είναι δύσκολο να αναλυθεί σε ένα κοινό που δεν γνωρίζει οικονομικά.

Δεν θα είναι λοιπόν καθόλου εύκολο να πεισθεί ένα αρνητικά προδιατεθειμένο κοινό για τα πλεονεκτήματα του Ευρώ, όταν το Ευρώ διολισθαίνει και το δολάριο ανατιμάται.

Τρίτον, η ελληνική οικονομία, αργά ή γρήγορα, θα υποστεί κάποιες συνέπειες, ιδιαίτερα εάν η κρίση παραταθεί ή λάβει άλλες μορφές. Σε μια τέτοια περίπτωση δεν είναι βέβαιο ότι η χώρα θα ικανοποιήσει εγκαίρως τα κριτήρια της Συνθήκης. Ήδη, ενώ τα επιτόκια των δεκαετών ομολόγων ικανοποιούσαν το κριτήριο του επιτοκίου από τις αρχές Μαρτίου, τον Απρίλιο παρουσίασαν έντονες διακυμάνσεις, καθιστώντας προς στιγμήν αβέβαιη την ικανοποίηση του σχετικού κριτηρίου. Αργότερα, όμως, επανήλθαν σε πτωτική τροχιά και σήμερα ικανοποιούν το σχετικό κριτήριο. Το πρόβλημα με το κριτήριο του πληθωρισμού είναι ακόμη μεγαλύτερο, καθώς είναι πολύ εύκολο ο πληθυσμός, λόγω των γεγονότων, να αναπτύξει πληθωριστικές προσδοκίες. Εάν υπάρξουν αμφιβολίες για τη δυνατότητα της χώρας να ικανοποιήσει τα κριτήρια σύγκλισης, τότε θα είναι δύσκολο να αρχίσει η ενημέρωση για το Ευρώ.

Σημειώνεται, ότι μετά τα γεγονότα του Κοσσυφοπεδίου η ενημερωτική εκστρατεία, και ιδιαίτερα όταν γίνεται με μορφή ομιλιών και διαλέξεων, θα πρέπει να προσαρμοστεί κατάλληλα, γιατί θα υπάρξουν ειρωνικά σχόλια και ερωτήσεις, όπως π.χ. «γιατί το Ευρώ πέφτει», ή «η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν υπάρχει» κ.λπ., τις οποίες οι εισηγητές θα πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να αντιμετωπίσουν κατάλληλα, ώστε να παραμείνουν πειστικοί.

Παρατηρείται επίσης, ότι η πρώτη φάση της σχετικής ενημερωτικής εκστρατείας στις χώρες ζώνης του Ευρώ άρχισε στις 3 Μαΐου 1998, όταν λήφθηκε η σχετική απόφαση για τη συμμετοχή των 11 χωρών στην Ο.Ν.Ε. και η δεύτερη φάση την 1^η Ιανουαρίου 1999, όταν αυτές οι χώρες άρχισαν να χρησιμοποιούν το Ευρώ σε λογιστική μορφή. Τηρουμένων των αναλογιών, η πρώτη φάση στην Ελλάδα θα πρέπει να αρχίσει στα μέσα του 2000 και η δεύτερη την 1^η Ιανουαρίου 2001.

Γενικά, εν όψει των ανωτέρω, η ενημέρωση θα πρέπει να αρχίσει μετά το πέρας της κρίσεως ή και αργότερα. Σημειώνεται επίσης, ότι μετά τα γεγονότα της Γιουγκοσλαβίας και την πτώση του Ευρώ θα είναι πλέον πιο δύσκολο να προσεγγίσει κανείς ένα αρνητικά προδιατεθειμένο κοινό. Αυτό, όμως, καθιστά περισσότερο σημαντικό το όλο της ενημερωτικής εκστρατείας.

12.2. Γενικό πλαίσιο της ενημερωτικής εκστρατείας

Οι εθνικές διοικήσεις σε συνεργασία με την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχουν την ευθύνη για τον συντονισμό των

ενεργειών και δραστηριοτήτων που αποβλέπουν στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με το Ευρώ.

Στην περίπτωση της Ελλάδας αυξημένο ρόλο στην όλη προσπάθεια για την ενημέρωση του κοινού έχει το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας (ΥΠ.ΕΘ.Ο.), με τη συμμετοχή, όμως, ενός μεγάλου αριθμού άλλων φορέων. Το Πρόγραμμα Επικοινωνιακής Στρατηγικής, όπως ονομάζεται, εντάσσεται στο Εθνικό Σχέδιο Μετάβασης (σελ. 14), το οποίο δόθηκε στη δημοσιότητα τον Ιούλιο του 1998.

Σύμφωνα με ανακοίνωση της Επιτροπής, η επικοινωνιακή στρατηγική για το Ευρώ διέπεται από τις αρχές της *αποκέντρωσης* και της *επικουρικότητας*. Σύμφωνα με τις αρχές αυτές, το μεγάλο μέρος της ενημέρωσης πέφτει στις εθνικές κυβερνήσεις και στην τοπική αυτοδιοίκηση, ενώ η Επιτροπή θα έχει κυρίως συντονιστικό ρόλο, για να αποφευχθούν οι επικαλύψεις και να διασφαλισθεί η εγκυρότητα των πληροφοριών.

Η κατανομή αυτή των αρμοδιοτήτων υπαγορεύεται τόσο από τις γλωσσικές και πολιτιστικές διαφορές και τις διαφορετικές πρακτικές της κάθε χώρας, όσο και από το γεγονός ότι οι πολίτες θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στην πληροφόρηση, σε τοπικό επίπεδο. Οτιδήποτε μπορεί να διεκπεραιωθεί σε τοπικό επίπεδο δεν χρειάζεται να απασχολήσει την κεντρική διοίκηση και οτιδήποτε μπορεί να γίνει σε εθνικό επίπεδο δεν χρειάζεται να απασχολήσει την Ε.Ε..

Στην Ελλάδα η ενημερωτική προσπάθεια είναι ενταγμένη στο γενικότερο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Μετάβασης. Το ΥΠ.ΕΘ.Ο. θα αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο πακέτο πληροφοριών, θα δημιουργήσει ένα «κομβικό» σημείο παροχής πληροφοριών και διανομής υλικού και θα καθιερώσει τακτικές ενημερωτικές συναντήσεις με δημοσιογράφους. Το ΥΠ.ΕΘ.Ο. θα ενημερώνεται από όλους τους φορείς του Δημοσίου, σχετικά με τις εκδηλώσεις που προγραμματίζουν, και θα αποστέλλει ειδικούς εμπειρογνώμονες για την ορθή ανάπτυξη των θεμάτων.

Στόχος είναι η ενημερωτική εκστρατεία να συνεχισθεί με αυξανόμενη ένταση έως τις αρχές του 2002, οπότε θα τεθούν σε κυκλοφορία τα κέρματα και τα τραπεζογραμμάτια του Ευρώ. Ιδιαίτερη προσπάθεια θα πρέπει να γίνει το 2001, ώστε όλοι να είναι έτοιμοι για την υποδοχή του νέου νομίσματος.

Εξ άλλου, στην Ελλάδα η ενημέρωση προς το ευρύ κοινό δεν είναι δυνατό να γίνει σε ολοκληρωμένη μορφή πριν από τα μέσα του 2000, οπότε θα έχει γίνει η εξέταση της ελληνικής οικονομίας από την Επιτροπή και θα έχει καθορισθεί και η οριστική ισοτιμία δραχμής-Ευρώ. Όπως τονιζόταν και στην ανακοίνωση της Επιτροπής (Com (89) 39), η κρίσιμη φάση της πληροφόρησης για τις 11 χώρες που συμμετέχουν

τόρα στην Ο.Ν.Ε. άρχισε μετά τις 2 Μαΐου, όταν επελέγησαν οι χώρες και καθορίστηκαν οι ισοτιμίες των 11 νομισμάτων με το Ευρώ.

Η ενημέρωση όμως και η ευαισθητοποίηση ειδικών ομάδων, όπως π.χ. των εκλεγμένων εκπροσώπων της Αυτοδιοίκησης, Νομαρχών, Δημάρχων, Προέδρων Κοινοτήτων κ.λπ. είναι δυνατό να αρχίσει νωρίτερα και να γίνει σε δύο φάσεις, μία πριν την εξέταση της ελληνικής οικονομίας και μία μετά, όταν θα είναι γνωστές με βεβαιότητα όλες οι απαραίτητες πληροφορίες.

12.3. Ο ρόλος των Ο.Τ.Α.

Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην ενημερωτική εκστρατεία θα είναι εξαιρετικά σημαντικός και συμπληρωματικός προς αυτόν της κεντρικής διοίκησης. Η κεντρική διοίκηση είναι η πλέον κατάλληλη να παρέχει γενικές πληροφορίες προς το ευρύ κοινό, που καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας. Αντίθετα, η τοπική αυτοδιοίκηση, στο βαθμό που υπάρχει η αμεσότερη επαφή με το εκάστοτε τοπικό κοινό και η γνώση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παροχή εξειδικευμένης και εξατομικευμένης πληροφόρησης, που συνδέεται με τις τοπικές συνθήκες, προβλήματα και ανάγκες.

Γι' αυτό, η επιτυχής ενημερωτική εκστρατεία θα πρέπει να βασίζεται στην αρμονική συνεργασία της κεντρικής διοίκησης, της τοπικής αυτοδιοίκησης Α' και Β' βαθμού και άλλων εξειδικευμένων φορέων, όπως π.χ. επαγγελματικών οργανώσεων κ.λπ..

12.4. Οι στόχοι της ενημερωτικής εκστρατείας σε επίπεδο Ο.Τ.Α.

Ο ευρύτερος στόχος της ενημερωτικής εκστρατείας, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, θα πρέπει να είναι η *έγκυρη* και *έγκαιρη* ενημέρωση του πληθυσμού της περιοχής, έτσι ώστε να διασφαλισθεί η αποδοχή και χρήση του ενιαίου νομίσματος.

Η τοπική αυτοδιοίκηση θα πρέπει επίσης να διευκολύνει και να ενθαρρύνει με όλα τα μέσα όλους τους άλλους (τοπικούς) φορείς της περιοχής, οι οποίοι είναι δυνατόν να συμβάλουν στην ενημέρωση του κοινού και των μελών τους, ιδιαίτερα δε τους επαγγελματίες λιανικού εμπορίου.

Ο ρόλος των επαγγελματιών του λιανικού εμπορίου είναι κρίσιμος στην προκειμένη περίπτωση. Ο καταναλωτής βρίσκεται σε άμεση και καθημερινή επαφή με το λιανικό εμπόριο. Το κατάστημα λιανικής πώλησης είναι το σημείο όπου ο καταναλωτής θα διαπιστώσει στην πράξη την αγοραστική δύναμη του νέου νομίσματος, καθώς και τον

τρόπο λειτουργίας του (δεκαδικά ψηφία, κέρματα κ.λπ.). Γι' αυτό είναι πολύ σημαντική η συνεργασία των Ο.Τ.Α. με τα τοπικά καταστήματα.

Διπλή αναγραφή τιμών

Ένα συγκεκριμένο μέτρο, το οποίο θα μπορούσαν οι Ο.Τ.Α. να ζητήσουν (και να επιβλέψουν την εφαρμογή του) από τα τοπικά καταστήματα, είναι η διπλή αναγραφή των τιμών. Μετά τον καθορισμό της ισοτιμίας της δραχμής προς το Ευρώ (πιθανότατα το καλοκαίρι του 2000), κρίνεται απολύτως απαραίτητη η διπλή αναγραφή των τιμών, σε δραχμές και σε Ευρώ. Η διπλή αναγραφή θεωρείται ως ένα ουσιώδες στοιχείο για την κατανόηση των νέων τιμών και γενικά της αξίας του νέου νομίσματος. Εάν δεν είναι δυνατή η διπλή αναγραφή των τιμών όλων των προϊόντων, θα πρέπει να επιδιωχθεί η διπλή αναγραφή των τιμών των προϊόντων με τη μεγαλύτερη κατανάλωση. Η διπλή αναγραφή θα πρέπει να συνεχισθεί και μετά την εισαγωγή των τραπεζογραμματίων και των κερμάτων του Ευρώ, για μερικούς τουλάχιστον μήνες.

Όσον αφορά τους ειδικότερους στόχους της ενημερωτικής εκστρατείας σε επίπεδο Ο.Τ.Α., αυτοί θα πρέπει να περιλαμβάνουν αφ' ενός την ενημέρωση των ειδικών ομάδων του πληθυσμού και αφ' ετέρου τους αιρετούς τοπικούς άρχοντες και το προσωπικό των Ο.Τ.Α..

Στα επόμενα αναλύεται η περίπτωση των ειδικών ομάδων του πληθυσμού, ενώ η εκπαίδευση του προσωπικού των Ο.Τ.Α. και η ενημέρωση των αιρετών προσώπων εξετάζεται στα τμήματα 10.7 και 10.8 παρακάτω.

Ειδικές ομάδες του πληθυσμού

Ειδική μέριμνα θα πρέπει να ληφθεί από τους Ο.Τ.Α. για την ενημέρωση συγκεκριμένων ομάδων του πληθυσμού, οι οποίες δεν είναι εύκολο να καλυφθούν αποτελεσματικά από τη γενική ενημέρωση. Τέτοιες ομάδες θεωρούνται συνήθως:

- οι ηλικιωμένοι
- οι μαθητές
- οι οικονομικά ασθενέστερες ομάδες του πληθυσμού
- οι αναλφάβητοι
- οι ξένοι, παλιννοστούντες κ.λπ.
- οι κάτοικοι απομακρυσμένων (γεωγραφικά) περιοχών και
- τα άτομα με ειδικές ανάγκες

Ειδικά για την τελευταία κατηγορία, θα απαιτηθεί η συνεργασία των Ο.Τ.Α. με εξειδικευμένους φορείς (π.χ. για τυφλούς, κωφάλαλους κ.λπ.) γιατί οι Ο.Τ.Α. δεν διαθέτουν την κατάλληλη υποδομή και εμπειρία. Οι Ο.Τ.Α., όμως, θα μπορούσαν να συμβάλουν με άλλους τρόπους, όπως π.χ. τη διευκόλυνση της μεταφοράς των ατόμων αυτών σε

κάποιο μεγάλο δήμο της χώρας όπου θα γίνουν ειδικές παρουσιάσεις για άτομα με ειδικές ανάγκες.

Σημειώνεται ότι από την ανάλυση των αποτελεσμάτων του ευρωβαρομέτρου προκύπτει ότι, σε πανευρωπαϊκό επίπεδο, τα άτομα που θα έχουν μεγαλύτερο πρόβλημα με το νέο νόμισμα είναι οι ηλικιωμένοι-συνταξιούχοι, οι γυναίκες και τα άτομα χωρίς πανεπιστημιακή μόρφωση.

12.5. Πηγές πληροφόρησης

Για να διασφαλισθεί η εγκυρότητα των παρεχομένων πληροφοριών θα πρέπει να χρησιμοποιούνται τα βασικά κείμενα (π.χ. Οδηγίες, ανακοινώσεις κ.λπ.) της Επιτροπής ή άλλων αρμοδίων οργάνων της Κοινότητας, όπως η Ε.Κ.Τ.. Αντίστοιχα, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν κείμενα του ΥΠ.ΕΘ.Ο. και της Τράπεζας της Ελλάδος.

Πάντως, θα πρέπει να παρέχεται ακριβής και ουσιαστική πληροφόρηση με *πρακτική αξία*.

12.6. Μέσα επικοινωνίας

Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας (Μ.Μ.Ε.), όπως π.χ. οι εφημερίδες με πανελλαδική κυκλοφορία και οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί που καλύπτουν το σύνολο της επικράτειας, θα πρέπει να χρησιμοποιηθούν από την κεντρική διοίκηση για τη γενικότερη ενημέρωση του πληθυσμού γύρω από το Ευρώ.

Αντίθετα, σκοπός των Ο.Τ.Α. θα είναι η παροχή πληροφοριών σε τοπικό επίπεδο. Γι' αυτό ενδείκνυται να χρησιμοποιήσουν μέσα που απευθύνονται στις τοπικές κοινωνίες, όπως:

- έγκυρα έντυπα τοπικής κυκλοφορίας (π.χ. εφημερίδες, περιοδικά κ.λπ.)
- τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς τοπικής εμβέλειας (εάν υπάρχουν)
- έντυπα – φυλλάδια
- γραφεία πληροφοριών – κέντρα ενημέρωσης σε τοπικό επίπεδο
- δωρεάν τηλεφωνική υπηρεσία (τοπικού χαρακτήρα) για την παροχή απαντήσεων σε συγκεκριμένες ερωτήσεις δημοτών
- κινητές εκθέσεις σε επίπεδο νομού ή περιφέρειας, με ειδικά διαμορφωμένα οχήματα (σκάφη για τα μικρά νησιά)
- ομιλίες σε πνευματικά κέντρα κ.λπ.
- διοργάνωση εκθέσεων για το Ευρώ.

Για τις ειδικές ομάδες που προαναφέρθηκαν θα απαιτηθούν πιο εξειδικευμένα μέτρα, ανάλογα με την περίπτωση. Εάν π.χ. γίνει μία παρουσίαση σε παλινοσπήσαντες Έλληνες, καλό θα είναι ο ομιλητής να

ανήκει και ο ίδιος σ' αυτή την ομάδα του πληθυσμού. Αυτό αυξάνει την εμπιστοσύνη προς τον ομιλητή και διευκολύνει το έργο του.

12.7. Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση αιρετών αρχόντων τοπικής αυτοδιοίκησης

Η ενημέρωση των αιρετών προσώπων της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει διττό χαρακτήρα. Αφ' ενός θα ενημερωθούν για το Ευρώ, όπως και ο υπόλοιπος πληθυσμός της χώρας, και αφ' ετέρου θα πρέπει να κατανοήσουν το σημαντικό ρόλο που καλείται να παίξει η τοπική αυτοδιοίκηση στην ενημέρωση του κοινού.

Το δεύτερο είναι και το πλέον σημαντικό. Η ενημέρωση των αιρετών προσώπων θα πρέπει να αποβλέπει κυρίως στην ευαισθητοποίησή τους σχετικά με το ρόλο της τοπικής αυτοδιοίκησης στην ενημερωτική εκστρατεία. Επίσης, είναι αναγκαίο να καταστεί σαφές ότι και οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να προετοιμασθούν κατάλληλα εν όψει της εισαγωγής του Ευρώ.

Καθώς η ενημέρωση των αιρετών προσώπων είναι διαφορετική από αυτή του κοινού και αποτελεί προϋπόθεση για την ευρύτερη ενημέρωση, είναι σκόπιμο να αρχίσει άμεσα.

12.8. Εκπαίδευση – ενημέρωση προσωπικού Ο.Τ.Α.

Αμέσως μετά την ενημέρωση των αιρετών προσώπων, θα αρχίσει η εκπαίδευση – ενημέρωση του προσωπικού των Ο.Τ.Α. σε θέματα Ευρώ. Η εκπαίδευση του προσωπικού θα αφορά κυρίως τις μεταβολές που θα επέλθουν στη λειτουργία των Ο.Τ.Α. λόγω της εισαγωγής του Ευρώ, όπως αναλύονται στα τμήματα 7, 8 και 9 ανωτέρω.

Δεδομένου ότι οι διάφορες υπηρεσίες των Ο.Τ.Α. επηρεάζονται σε διαφορετική έκταση από την εισαγωγή του Ευρώ (π.χ. το δημοτολόγιο επηρεάζεται λιγότερο από το λογιστήριο κ.λπ.), θα πρέπει ενδεχομένως να αναπτυχθούν περισσότερα από ένα προγράμματα (ανάλογα με την ύλη) για το προσωπικό των Ο.Τ.Α..

Όσοι από τους υπαλλήλους των Ο.Τ.Α. εμπλακούν στο θέμα της ενημέρωσης του κοινού για το Ευρώ, θα πρέπει να υποστούν πρόσθετη εκπαίδευση για το συγκεκριμένο θέμα, πέρα από την εκπαίδευση για τις μεταβολές στη λειτουργία των Ο.Τ.Α..

Όπως και στην περίπτωση των αιρετών προσώπων, η εκπαίδευση του προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης προτείνεται να αρχίσει σχεδόν άμεσα και να έπεται της αντίστοιχης των αιρετών αρχόντων.

12.9. Αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της ενημερωτικής εκστρατείας

Κατά τη διάρκεια της ενημερωτικής εκστρατείας θα απαιτηθούν έρευνες για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της επικοινωνιακής στρατηγικής. Οι έρευνες θα ελέγχουν τόσο την ποσοτική, όσο και την ποιοτική διάσταση της ενημέρωσης και την ανταπόκριση της κοινής γνώμης.

Τα αποτελέσματα των ερευνών θα χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση και, ενδεχομένως, τροποποίηση και προσαρμογή της ενημερωτικής εκστρατείας, όπου υπάρχει ανάγκη. Γι' αυτό το λόγο, η στρατηγική ενημέρωσης θα πρέπει να είναι ευέλικτη και να υπάρχει δυνατότητα ενσωμάτωσης τυχόν αναγκαίων μεταβολών και βελτιώσεων, ενώ η ενημερωτική προσπάθεια θα είναι σε εξέλιξη.

13. Το κόστος μετάβασης των Ο.Τ.Α. στο Ευρώ

Οι αναγκαίες ενέργειες των Ο.Τ.Α. για την ομαλή μετάβαση στη μεταδραχμική περίοδο συνεπάγονται κάποιο αναπόφευκτο κόστος, το οποίο θα πρέπει να επωμισθούν. Το κόστος αυτό σχετίζεται άμεσα με τις επιπτώσεις της εισαγωγής του Ευρώ στη λειτουργία των Ο.Τ.Α. και μπορεί να διακριθεί σε κατηγορίες, ανάλογα με τις συγκεκριμένες ενέργειες στις οποίες θα πρέπει να προβούν οι Ο.Τ.Α..

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το κόστος των επιπρόσθετων ενεργειών των Ο.Τ.Α. για τη μετάβασή τους στο Ευρώ εντοπίζεται στις απαραίτητες προσαρμογές στον τομέα της πληροφορικής, στην προμήθεια εντύπων, στην προσαρμογή των αυτόματων μηχανών υποδοχής κερμάτων, στην ενημέρωση των δημοτών, στην εκπαίδευση του προσωπικού τους και στην απαραίτητη μεταβολή του λογιστικού συστήματος που χρησιμοποιούν οι Ο.Τ.Α..

Οι κατηγορίες κόστους των Ο.Τ.Α. για τη μετάβαση στο Ευρώ παρουσιάζονται συνοπτικά στον πίνακα 5 παρακάτω. Σημειώνεται ότι όλες αυτές οι περιπτώσεις ενδεχομένως να μην αφορούν όλους τους Ο.Τ.Α., ούτε η σημασία της κάθε κατηγορίας κόστους είναι η ίδια για κάθε Ο.Τ.Α..

Στις παραγράφους που ακολουθούν γίνεται σύντομη περιγραφή των κατηγοριών κόστους που σχετίζονται με τη μετάβαση στο Ευρώ και εντοπίζονται οι ενέργειες των Ο.Τ.Α. που θα επιφέρουν αύξηση στο συνολικό διαχειριστικό κόστος. Σ' αυτό το σημείο πρέπει να διευκρινιστεί ότι δεν είναι δυνατή η αποτίμηση του κόστους για τη μετάβαση στο Ευρώ, αφού δεν είναι γνωστά τα απαραίτητα ποσοτικά στοιχεία των ενεργειών στις οποίες θα προβούν οι Ο.Τ.Α..

ΠΙΝΑΚΑΣ 5

Πηγές κόστους για τους Ο.Τ.Α. εν όψει της μετάβασης στο Ευρώ

1. Προσαρμογές πληροφορικής α) λογισμικό (software) β) συστήματα Η/Υ (hardware)
2. Έντυπα
3. Μηχανές υποδοχής κερμάτων
4. Ενημέρωση δημοτών (το 50% μόνο του συνολικού κόστους)
5. Εκπαίδευση α) εκλεγμένων αρχόντων β) προσωπικού
6. Μεταβολή στο λογιστικό σύστημα

13.1. Προσαρμογές πληροφορικής

Ένα σημαντικό μέρος του κόστους μετάβασης στο Ευρώ θα αφορά τις αναγκαίες προσαρμογές στον τομέα της πληροφορικής. Όπως έχει ήδη αναφερθεί (τμήμα 9.5), τα συστήματα μηχανοργάνωσης παίζουν σημαντικό ρόλο στη λειτουργία των Ο.Τ.Α. τα τελευταία χρόνια. Η έγκαιρη προετοιμασία τους ώστε να μπορούν να δεχθούν τις απαραίτητες μετατροπές, τόσο κατά τη μεταβατική περίοδο, όσο και κατά την περίοδο κυκλοφορίας του Ευρώ ως μοναδικού νόμιμου μέσου συναλλαγών, αποτελεί παράγοντα καθοριστικής σημασίας για την ομαλή μετάβαση στην εποχή του νέου νομίσματος.

Τα συστήματα πληροφορικής των Ο.Τ.Α. θα πρέπει να προσαρμοστούν, ώστε να είναι δυνατή η μετατροπή και εμφάνιση των στοιχείων είτε σε δραχμές είτε σε Ευρώ κατά τη μεταβατική περίοδο και η μετατροπή των δραχμικών στοιχείων παρελθόντων ετών σε Ευρώ, να δέχονται δύο δεκαδικά ψηφία για τα ποσά που θα αναφέρονται σε Ευρώ και να έχουν τη δυνατότητα απεικόνισης του συμβόλου του Ευρώ. Επίσης θα πρέπει να λυθεί και το πρόβλημα της αναγνώρισης του έτους 2000.

Για τις παραπάνω προσαρμογές θα απαιτηθούν είτε μετατροπές στο υπάρχον λογισμικό (software), είτε αγορά νέου λογισμικού, είτε ακόμη και αγορά νέων συστημάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών (hardware). Όλες αυτές οι εναλλακτικές λύσεις δημιουργούν σημαντικό κόστος για τους Ο.Τ.Α.. Ο κάθε Ο.Τ.Α. ξεχωριστά ή ομάδες από ομοειδείς ή όμορους δήμου ή κοινότητες ή ακόμα και σε κεντρικό επίπεδο η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος (Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.) θα πρέπει να σταθμίσουν προσεκτικά τις εναλλακτικές λύσεις που έχουν και να επιλέξουν την οικονομικότερη και βιωσιμότερη λύση. Η επιλογή στον ευαίσθητο τομέα της πληροφορικής θα είναι δύσκολη, αφού, όπως είναι γνωστό, οι εξελίξεις είναι ραγδαίες και τα συστήματα μηχανοργάνωσης απαξιώνονται πολύ γρήγορα.

13.2. Έντυπα

Μία ακόμη κατηγορία ενεργειών που, εν όψει της θέσπισης του νέου νομίσματος, θα επιφέρει πρόσθετο κόστος στους Ο.Τ.Α. είναι η προμήθεια εντύπων. Ως γνωστό, οι Ο.Τ.Α. χρησιμοποιούν προτυπωμένα έντυπα στις διάφορες συναλλαγές και λειτουργίες τους (π.χ. αποδείξεις πληρωμών, πιστοποιητικά, μηχανογραφικά έντυπα κ.λπ.) Στα έντυπα αυτά αναγράφονται τόσο η λέξη «δραχμές» για τα χρηματικά ποσά, όσο και τα τρία πρώτα ψηφία του έτους (199...) για τις ημερομηνίες. Επίσης, όπου υπάρχει χώρος για συμπλήρωση δραχμικών ποσών δεν έχουν προβλεφθεί θέσεις για δεκαδικά ψηφία.

Η εισαγωγή του Ευρώ, σε συνδυασμό με την αλλαγή της χιλιετίας, θα απαιτήσει αλλαγές στο σχεδιασμό αυτών των εντύπων. Οι αλλαγές αυτές θα γίνουν σταδιακά (βλ. τμήμα 9.8) και θα απαιτηθούν πολλές προσαρμογές στο σχεδιασμό και στην εμφάνιση των εντύπων.

Από τα ανωτέρω γίνεται σαφές ότι θα προκληθεί σημαντικό πρόσθετο κόστος, τόσο από την αναγκαιότητα πολλών σχεδιασμών των εντύπων μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα (1999-2002), όσο και από την αύξηση των τιμών τους λόγω των μικρών ποσοτήτων που θα παραγγέλλονται.

Για την ελαχιστοποίηση του κόστους προμήθειας νέων εντύπων, οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να είναι πολύ προσεκτικοί στις παραγγελίες τους. Θα πρέπει να σχεδιάζουν προσεκτικά τα έντυπα που χρειάζονται και να παραγγέλλουν μόνο τις ποσότητες που θα χρησιμοποιηθούν στο σύντομο χρονικό διάστημα εφαρμογής τους. Προς την κατεύθυνση της ελαχιστοποίησης του κόστους προμήθειας των εντύπων χρήσιμο είναι να εξετασθεί ο κεντρικός σχεδιασμός των εντύπων (είτε από ομάδες Ο.Τ.Α. είτε από την Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.) και η ανάθεση της προμήθειάς τους σε περιορισμένο αριθμό προμηθευτών, ύστερα από μειοδοτικό διαγωνισμό.

13.3. Μηχανές υποδοχής κερμάτων

Πολλοί Ο.Τ.Α. χρησιμοποιούν αυτόματες μηχανές υποδοχής κερμάτων για την είσπραξη του αντιτίμου υπηρεσιών που προσφέρουν. Σε πολλούς δήμους με αυξημένο κυκλοφοριακό πρόβλημα έχουν εγκατασταθεί συστήματα ελεγχόμενης στάθμευσης των αυτοκινήτων και σε πολλές περιπτώσεις λειτουργεί δημοτική συγκοινωνία. Για την ελεγχόμενη στάθμευση έχουν εγκατασταθεί είτε παρκόμετρα είτε αυτόματα μηχανήματα έκδοσης αποδείξεων, που λειτουργούν με κέρματα. Στις δημοτικές συγκοινωνίες υπάρχουν είτε πρόκειται να τεθούν σε λειτουργία αυτόματοι πωλητές εισιτηρίων. Επίσης, ενδέχεται ορισμένοι Ο.Τ.Α. να εγκαταστήσουν αυτόματους πωλητές μικροαντικειμένων σε πολυσύχναστα μέρη, που θα λειτουργούν με κέρματα. Σε όλες αυτές τις περιπτώσεις οι κερματοδέκτες, που σήμερα λειτουργούν με δραχμές, θα πρέπει να προσαρμοστούν ώστε από το 2002 να δέχονται κέρματα Ευρώ.

Η μετατροπή των αυτόματων μηχανημάτων υποδοχής κερμάτων συνεπάγεται σημαντικό κόστος για τους Ο.Τ.Α.. Το κόστος αυτό θα είναι ιδιαίτερα αυξημένο αν οι Ο.Τ.Α. αποφασίσουν ότι τα μηχανήματα θα πρέπει να δέχονται κέρματα και σε δραχμές και σε Ευρώ κατά την περίοδο που θα κυκλοφορούν ταυτόχρονα και τα δύο νομίσματα (1/1/2002 – 30/6/2002). Γι' αυτό προτείνεται τα μηχανήματα αυτά να εξακολουθήσουν να δέχονται μόνο δραχμές κατά το πρώτο ήμισυ της

περιόδου παράλληλης κυκλοφορίας της δραχμής και του Ευρώ σε φυσική μορφή και ύστερα να μετατραπούν ώστε να δέχονται μόνο κέρματα Ευρώ.

13.4. Ενημέρωση δημοτών

Αν και μέρος της ενημέρωσης των πολιτών θα γίνει από την κεντρική κυβέρνηση, οι Ο.Τ.Α. εν όψει της υιοθέτησης του νέου νομίσματος θα συμμετέχουν ενεργά στην ενημέρωση των πολιτών, τουλάχιστον όσον αφορά τις οικονομικές τους δεσοληψίες με τις δημοτικές αρχές και τις αλλαγές τοπικού χαρακτήρα (π.χ. ημερομηνία μετατροπής κερματοδεκτών κ.λπ.). Η ενημέρωση αυτή θα γίνεται είτε με την έκδοση ενημερωτικών φυλλαδίων, είτε με τη δημοσίευση σχετικών κειμένων στις τοπικές εφημερίδες, είτε με την προβολή ενημερωτικών προγραμμάτων σε τοπικούς τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς, είτε με τη διοργάνωση ομιλιών τοπικού χαρακτήρα.

Η ενημέρωση των δημοτών συνεπάγεται κάποιο κόστος για τους Ο.Τ.Α.. Το κόστος αυτό θα είναι μικρότερο αν υπάρξει συντονισμός τόσο μεταξύ των διαφόρων Ο.Τ.Α., όσο και μεταξύ των Ο.Τ.Α. και της κεντρικής κυβέρνησης, η οποία θα έχει την κύρια ευθύνη για τη σωστή και έγκαιρη ενημέρωση των πολιτών σχετικά με την κυκλοφορία του νέου νομίσματος.

Υπενθυμίζεται ότι το 50% του κόστους ενημέρωσης των πολιτών θα βαρύνει απ' ευθείας την Ευρωπαϊκή Ένωση (βλ. και τμήμα 10.1).

13.5. Εκπαίδευση προσωπικού

Για όλες τις απαραίτητες ενέργειες στις οποίες είναι αναγκαίο να προβούν οι Ο.Τ.Α. εν όψει της μετάβασης στο Ευρώ, θα πρέπει να ενημερωθεί και να εκπαιδευτεί κατάλληλα το προσωπικό, το οποίο θα έχει την ευθύνη της υλοποίησής τους. Οι Ο.Τ.Α., είτε σε κεντρικό είτε σε περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει έγκαιρα να διοργανώσουν εκπαιδευτικά σεμινάρια και να εκδώσουν οδηγίες, ώστε όλοι οι αρμόδιοι υπάλληλοί τους να είναι σε θέση να προβούν στους λεπτούς χειρισμούς που απαιτούνται για την ομαλή και απρόσκοπτη αλλαγή νομίσματος, ιδιαίτερα κατά τη μεταβατική περίοδο.

Για την εκπαίδευση του προσωπικού θα προκληθεί κάποιο επιπρόσθετο κόστος, αφού η διοργάνωση των σεμιναρίων και η έκδοση οδηγιών θα απαιτήσουν τη συμμετοχή εξωτερικών συνεργατών, την ενοικίαση ειδικών χώρων και ενδεχομένως τη μετάβαση και διαμονή των εκπαιδευομένων σε άλλες περιοχές, τη διανομή υλικού στους

εκπαιδευομένους, την επικοινωνία με αντίστοιχες υπηρεσίες των άλλων χωρών-μελών της Ο.Ν.Ε. κ.λπ..

Για τη μείωση του κόστους εκπαίδευσης του προσωπικού απαιτείται συντονισμός των Ο.Τ.Α. σε κεντρικό ή περιφερειακό επίπεδο, ώστε να εκπαιδευτεί το προσωπικό τους κατά τον πλέον αποτελεσματικό και οικονομικό τρόπο. Ως τόποι διεξαγωγής των σεμιναρίων θα πρέπει να επιλεγούν πόλεις που συγκεντρώνουν μεγάλο αριθμό δημοτικών υπαλλήλων, βρίσκονται κοντά σε μικρότερους δήμους και κοινότητες και διαθέτουν συγκοινωνιακό δίκτυο και υποδομή φιλοξενίας των εκπαιδευτών και των εκπαιδευομένων από απομακρυσμένες περιοχές.

13.6. Μεταβολή στο λογιστικό σύστημα των Ο.Τ.Α.

Μία άλλη ενέργεια των Ο.Τ.Α. που αναμένεται να προκαλέσει αύξηση του κόστους είναι η μεταβολή στο λογιστικό σύστημα. Η μεταβολή αυτή θα επέλθει και λόγω της μετάβασης στο Ευρώ, αλλά και εξ αιτίας της εφαρμογής του διπλογραφικού συστήματος και της αναγκαιότητας ύπαρξης ταμειακών υπηρεσιών στους Ο.Τ.Α. για την είσπραξη των δημοτικών τελών και φόρων μετά την άρση του μονοπωλίου της Δ.Ε.Η. στην παραγωγή ηλεκτρικού ρεύματος, από το 2001.

Αυτή η κατηγορία κόστους σχετίζεται άμεσα με τις προσαρμογές στον τομέα της πληροφορικής, το σχεδιασμό και την προμήθεια των νέων εντύπων και με την εκπαίδευση του προσωπικού. Εκτός από αυτά, όμως, οι Ο.Τ.Α. για να ανταπεξέλθουν στις αυξημένες απαιτήσεις του νέου λογιστικού συστήματος θα πρέπει να προσλάβουν εξειδικευμένο προσωπικό, που να μπορεί να χειρίζεται τόσο τα δεδομένα στο νέο νόμισμα, ιδίως κατά τη μεταβατική περίοδο, όσο και το διπλογραφικό σύστημα παρακολούθησης των λογαριασμών.

Για την ελαχιστοποίηση και αυτής της κατηγορίας κόστους και την αποτελεσματική αντιμετώπιση των μεταβολών που θα επέλθουν στο λογιστικό σύστημα που χρησιμοποιούν οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης, απαιτείται συντονισμός των Ο.Τ.Α. και συνολική αντιμετώπιση όλων των κατηγοριών κόστους που σχετίζονται μεταξύ τους.

14. Συμπεράσματα

Η εισαγωγή του Ευρώ θα έχει εξαιρετικά σημαντικές και εκτεταμένες επιπτώσεις όχι μόνο στις ευρωπαϊκές οικονομίες, αλλά και στην παγκόσμια οικονομία. Οι επιπτώσεις του αυτές συνδέονται στενά και με την ενιαία αγορά. Τα οικονομικά οφέλη από την ύπαρξη της ενιαίας εσωτερικής αγοράς δεν πρόκειται ποτέ να επιτευχθούν σε όλη τους την έκταση και ένταση χωρίς ένα ενιαίο νόμισμα. Το Ευρώ ενισχύει και μεγεθύνει τα οφέλη από την ενιαία αγορά.

Παρατηρείται, επίσης, ότι προϋπόθεση για την πραγματοποίηση των θετικών επιπτώσεων από το Ευρώ είναι η προώθηση εκτεταμένων διαρθρωτικών μεταβολών, τις οποίες έχουν ανάγκη οι ευρωπαϊκές οικονομίες και ιδιαίτερα η ελληνική οικονομία.

Εκτιμάται ότι η ύπαρξη ενός ενιαίου νομίσματος θα οδηγήσει σε αύξηση του ρυθμού οικονομικής ανάπτυξης, μείωση του πληθωρισμού, μείωση των επιτοκίων, αύξηση του ανταγωνισμού, βελτίωση στα δημόσια οικονομικά, καλύτερη απορρόφηση εξωτερικών διαταραχών (external shocks) και αύξηση της διεθνούς ανταγωνιστικότητας των ευρωπαϊκών οικονομιών.

Παρόλα αυτά, οι επιπτώσεις του Ευρώ στην απασχόληση είναι αμφιλεγόμενες. Η αύξηση της οικονομικής δραστηριότητας θα έχει θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση. Η αναζήτηση, όμως, από τις επιχειρήσεις τρόπων μείωσης του κόστους με συγχωνεύσεις, εξαγορές, αναδιάρθρωση της λειτουργίας τους κ.λπ. θα οδηγήσουν σε απολύσεις εργαζομένων. Έτσι, το τελικό αποτέλεσμα δεν είναι βέβαιο. Το πιθανότερο είναι να υπάρξει αύξηση της ανεργίας βραχυπρόθεσμα, καθώς οι ευρωπαϊκές οικονομίες προσαρμόζονται στο κοινό νόμισμα και την ενιαία αγορά, και μείωση της ανεργίας μεσοπρόθεσμα, υπό την απαραίτητη προϋπόθεση ότι η αγορά εργασίας στην Ευρώπη (και ιδιαίτερα στην Ελλάδα) θα γίνει πιο ευέλικτη.

Οι επιπτώσεις αυτές από την εισαγωγή του Ευρώ θα δημιουργήσουν ένα νέο οικονομικό περιβάλλον, εντός του οποίου θα κληθούν να λειτουργήσουν οι Ο.Τ.Α.. Ιδιαίτερα στην Ελλάδα, το οικονομικό περιβάλλον μετά την είσοδο της χώρας στην Ο.Ν.Ε. θα διαφέρει ριζικά από αυτό της τελευταίας εικοσιπενταετίας.

Τόσο η δραστική μεταβολή του οικονομικού περιβάλλοντος, όσο και αυτή καθαυτή η εισαγωγή του Ευρώ, θα προκαλέσουν σημαντικές μεταβολές και εκτεταμένες προσαρμογές στους Ο.Τ.Α..

Όσον αφορά τα έσοδα και τις δαπάνες των Ο.Τ.Α., εκτιμάται ότι ο ρυθμός αύξησης των εσόδων θα περιορισθεί σημαντικά, παράλληλα

όμως, θα υπάρξει και δυνατότητα συγκράτησης των δαπανών τους. Παρατηρείται ότι, παράλληλα με την εισαγωγή του Ευρώ, στην Ελλάδα θα σημειωθούν και άλλες μεταβολές, όπως π.χ. η απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας και η εισαγωγή του φυσικού αερίου, οι οποίες επίσης θα έχουν επιπτώσεις στα έσοδα των Ο.Τ.Α..

Φυσικά οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει να προσαρμόσουν το λογιστικό τους σύστημα, να συντάξουν προϋπολογισμούς και απολογισμούς σε Ευρώ και να προετοιμάσουν έγκαιρα τις μηχανογραφικές υπηρεσίες τους. Για την προετοιμασία των συστημάτων πληροφορικής πιθανό να απαιτηθεί και η αγορά νέων ηλεκτρονικών υπολογιστών, οπωσδήποτε, όμως, θα χρειασθεί η αγορά νέων προγραμμάτων. Τα νέα αυτά πακέτα λογισμικού θα πρέπει να αντιμετωπίζουν όχι μόνο τα θέματα που συνδέονται με την εισαγωγή του Ευρώ (π.χ. δύο δεκαδικά ψηφία, δυνατότητα μετατροπής από το ένα νόμισμα στο άλλο κ.λπ.), αλλά και το πρόβλημα του 2000.

Το αργότερο από την αρχή του 2002 οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει επίσης να τηρούν την ταμειακή και χρηματοοικονομική τους διαχείριση σε Ευρώ. Το τραπεζικό σύστημα, πάντως, θα είναι έτοιμο από την 1^η Ιανουαρίου 2001 να τηρεί λογαριασμούς σε Ευρώ (ήδη τηρούνται ορισμένοι λογαριασμοί).

Οι Ο.Τ.Α. θα πρέπει επίσης να αλλάξουν τα έντυπά τους, και λόγω της αλλαγής της χιλιετίας και λόγω της αλλαγής του νομίσματος. Επίσης, θα πρέπει να παρέχουν στατιστικά στοιχεία και στα δύο νομίσματα και να συναλλάσσονται με την Ε.Ε. σε Ευρώ. Ήδη από 1^{ης} Ιανουαρίου 1999 ο προϋπολογισμός της Ε.Ε. είναι καταρτισμένος σε Ευρώ.

Πέρα, όμως, από όλες αυτές τις προσαρμογές στην οργάνωση και τον τρόπο λειτουργίας τους, οι Ο.Τ.Α. θα παίξουν ένα σημαντικό ρόλο στην ενημέρωση του κοινού σχετικά με το νέο νόμισμα. Η ενημέρωση του κοινού για το Ευρώ θα συμβάλει στην κατανόηση και αποδοχή της νέας νομισματικής μονάδας από τον πληθυσμό, γεγονός καθοριστικής σημασίας για την ομαλή μετάβαση στο νέο νόμισμα.

Ο ρόλος των Ο.Τ.Α. στην ενημερωτική εκστρατεία θα είναι σημαντικός και συμπληρωματικός προς αυτόν της κεντρικής διοίκησης, καθώς η τοπική αυτοδιοίκηση, στο βαθμό που υπάρχει η αμεσότερη επαφή με τον τοπικό πληθυσμό και η γνώση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, έχει συγκριτικό πλεονέκτημα στην παροχή εξειδικευμένης και εξατομικευμένης πληροφόρησης.

Γενικά, οι Ο.Τ.Α. έχουν να επιτελέσουν ένα μεγάλο έργο, τόσο όσον αφορά τη δική τους προετοιμασία, όσο και ως προς την ενημέρωση του κοινού της περιοχής τους.

Παράλληλα με τους Ο.Τ.Α., θα πρέπει να προετοιμασθούν ανάλογα και οι δημοτικές επιχειρήσεις. Σε γενικές γραμμές η προετοιμασία των δημοτικών επιχειρήσεων για τη μετάβαση στο Ευρώ θα είναι συνδυασμός της αντίστοιχης προετοιμασίας των Ο.Τ.Α. και των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Ο βαθμός ομοιότητας προς τη μία ή την άλλη κατεύθυνση εξαρτάται από το βαθμό μονοπωλιακής δύναμης που διαθέτουν. Οι δημοτικές επιχειρήσεις που αποτελούν φυσικά μονοπώλια θα επηρεασθούν λιγότερο από την εισαγωγή του νέου νομίσματος και αρκεί να κάνουν τις απαραίτητες προσαρμογές που απαιτούνται για τους Ο.Τ.Α.. Αντίθετα, οι δημοτικές επιχειρήσεις που λειτουργούν στα πλαίσια της ελεύθερης αγοράς θα πρέπει επί πλέον να αντιμετωπίσουν τον εντονότερο ανταγωνισμό.

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

Α.Ε.	Ανώνυμος Εταιρεία
Α.Ε.Π.	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
Γ.Λ.Κ.	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους
Δ.Ε.Η.	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
Δ.Τ.Κ.	Δείκτης Τιμών Καταναλωτή
Ε.Ε.	Ευρωπαϊκή Ένωση
Ε.Ε.Π.	Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη
Ε.Ε.Τ.Α.Α.	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης & Αυτοδιοίκησης
Ε.Κ.Α.Ε.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας
Ε.Κ.Α.Χ.	Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα
Ε.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα
Ε.Ν.Ι.	Ευρωπαϊκό Νομισματικό Ίδρυμα
Ε.Ο.Κ.	Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα
Ε.Σ.Κ.Τ.	Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών
Ε.Σ.Υ.Ε.	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Κ.Ε.Δ.Κ.Ε.	Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδος
Κ.Ε.Π.Π.Α.	Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας
Μ.Σ.Ι.	Μηχανισμός Συναλλαγματικών Ισοτιμιών
Ο.Ν.Ε.	Οικονομική και Νομισματική Ένωση
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
Σ.Ε.Β.	Σύνδεσμος Ελληνικών Βιομηχανιών
Σ.Σ.Α.	Σύμφωνο Σταθερότητας και Ανάπτυξης
Τ.Ε.Δ.Κ.	Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων
ΥΠ.ΕΘ.Ο.	Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας
Φ.Ε.Ν.Π.	Φόρος Εισοδήματος Νομικών Προσώπων
Φ.Ε.Φ.Π.	Φόρος Εισοδήματος Φυσικών Προσώπων
Φ.Π.Α.	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✍ Bank for International Settlements, *Mr Kelley discusses the "Millennium Bug" from a public sector perspective*, No 116, Basle, 19th December 1997.
- ✍ Bank of England, *London: Ready for the Euro*, February 1998.
- ✍ Bank of England, *Practical Issues Arising from the Introduction of the Euro*, London 10 December 1997.
- ✍ Barbieri, Riccardo, *Emu's hard edges*, Financial Times, 19 March 1998.
- ✍ *Belgium's preparation for the Euro*, Euro-Speeches, 3 March 1997.
- ✍ Blakie, P.A., *The single currency and the banking industry*, Athens, Ministry of Finance, General Accounting Office, 21 May 1997.
- ✍ Commission of the European Communities, *Legal Framework for the use of the Euro*, 24/7/1997
- ✍ Council of the European Municipalities and Regions, *Local and Regional Authorities in Europe*, Paris, 22/9/1992.
- ✍ Currie, David, *Θα επιτύχει το Ευρώ; Τα υπέρ και τα κατά της Ο.Ν.Ε.*, Αθήνα, Εκδόσεις Δρομέας, Απρίλιος 1998.
- ✍ Deutcher Staedtetag, *Introduction of the Euro - Preparations on the national and local level*, Koeln, 30/4/1998.
- ✍ European Commission, *Update on the practical aspects of the introduction of the Euro*, Brussels, II/19/98-EN-1F-2.
- ✍ European Commission, *External aspects of economic and monetary Union - Directorate General II, Economic and Financial Affairs*, EuroPapers, July 1997.
- ✍ European Commission, *The introduction of the Euro and the rounding of currency amounts*, Brussels, DGII/D1 D(98), II/717/97-EN-Final.
- ✍ European Commission, *Preparations for the changeover of public administrations to the EURO*, Euro Papers number 12, December 1997.
- ✍ European Commission, *The impact of the introduction of the EURO on Capital Markets*, Brussels, II/338/97-EN-2, 9/10/1997.
- ✍ European Commission, *Update on the practical aspects of the introduction of the Euro*, Brussels, COM (1998) 61/5.

- ✍ European Commission, *Commission Communication on the Information Strategy for the Euro*, Brussels, COM (1998) 39.
- ✍ European Commission, *Legal Framework for the use of the Euro*, Official Journal No L162, 19/6/1997.
- ✍ European Commission, *The impact of the changeover to the EURO on Community policies, institutions and legislation*, Euro Papers no 9-II/557/97 COM560, December 1997.
- ✍ European Commission, *Directorate General II, Economic and Financial Affairs - Monetary Matters, Round Table on Practical Aspects of the Changeover to the Euro - Summary and Conclusions*, 11 June 1997.
- ✍ European Parliament, *The organization of Local and Regional Government in the European Community*, Luxemburg, September 1993.
- ✍ Infeuro, *Introducing the Euro in Practice*, No 6, December 1997.
- ✍ Ministry of Finance of Finland, *Finland's National Changeover Plan for the Introduction of the Euro*, Helsinki, 18 December 1997.
- ✍ Money Focus, *Ο καταστροφικός ιός της νέας χιλιετίας*, Φύλλο 9, Φεβρουάριος-Μάρτιος 1999.
- ✍ Report by the expert working group, *Small business and the Euro*, 30/1/1998.
- ✍ The Economist, *An awfully Big Adventure - A Survey of EMU*, April 11th, 1998.
- ✍ *The EURO: Explanatory notes*.
- ✍ Γνωμοδότηση της Επιτροπής των Περιφερειών με θέμα: *Η Οικονομική και Νομισματική Ένωση*, Βρυξέλλες, 18 Σεπτεμβρίου 1996.
- ✍ Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, *Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τη στρατηγική πληροφόρησης για το Ευρώ*, Βρυξέλλες, 06/02/1998, COM (1998) 39 τελικό.
- ✍ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Επιπτώσεις της μετάβασης στο Ευρώ για τις πολιτικές, τα θεσμικά όργανα και τη νομοθεσία της Κοινότητας*, 5/11/1997.
- ✍ Ιονική Τράπεζα, *Ευρώ: Μύθος και πραγματικότητα*, Αθήνα, Οκτώβριος 1997.
- ✍ Καλλωνιάτης, Κ.Γ., *Οι τράπεζες σηκώνουν το βάρος της προσαρμογής*, Εξπρές, 24 Μαΐου 1998.

- ✍ Μαρκέτ, Α., *Προετοιμασία και ένταξη της δραχμής στη ζώνη του Ευρώ*, Εξπρές, 24 Μαΐου 1998.
- ✍ Σύνδεσμος για τη νομισματική ένωση της Ευρώπης, *Ευρώ και Επιχειρήσεις - Αναλυτικός Οδηγός Προετοιμασίας*, Αθήνα, Σ.Ε.Β., Νοέμβριος 1997.
- ✍ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, *Κοινό υπόδειγμα εργασίας των φορέων (Για την ανάπτυξη των θεμάτων μετάβασής τους στο Ευρώ)*, Αθήνα, 10/4/1998.
- ✍ Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, *Βασικές κατευθύνσεις του σχεδίου μετάβασης στο Ευρώ*, Απρίλιος 1998.
- ✍ Υπουργείο Οικονομικών - Γενικό Λογιστήριο του Κράτους, *Μετατροπή του Χρέους της Κεντρικής Διοίκησης κατά τη μετάβαση στο ενιαίο νόμισμα*, 21/10/1998.
- ✍ Χρηματιστήριο, *Μετάβαση στο Ευρώ*, Μάρτιος 1998.